DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

"Fotoğraf"

TIRNAK İÇİNDE

S. Habib Uygur

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Oğlum Saygı'ya sevgiyle...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Fotoğraf" Tırnak İçinde

S. Haluk UYGUR

Editör
Erhan YELEKÇİ

Redaksiyon
Deniz GÖK

Tasarım
Interkey Grafik Tasarım

Fotoğraflar
Ogün BURDUROĞLU
Mehmet Dilci
İsmail ÖKKE
S. Haluk UYGUR
Erhan YELEKÇİ
Nazan GÖKKAYA

Yayına Hazırlayan
ADANA YAYINEVİ
www.adanayayinevi.com

Baskı
Ulusoy Matbaası

2012

ALTINORAN
DÜŞÜNCE ve SANAT PLATFORMU

ISBN 978 - 605 - 87917 - 2 - 5

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Fotoğraf"

TIRNAK İÇİNDE

S. Hakik Uygur

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

500 **8**
Mona Lisa Niye Güzel? **10**
Tıp Fakültelerinden Her Şey Çıkar...**15**
Çok Sesli Fotoğraf **18**
Sil... Hepsini... Evet... **21**
Nadir Ede Yazı İstedi... **23**
Kadınlar ve Muhasebeciler... **25**
Kadınların Başarısı Üzerine Sohbet **27**
Kadın Başarır **31**
Kadın Olmak Başarmaktır **33**
Bu Yazıyı Okuyanlar Kitap Kazanıyor...**35**
Geniş Açı Bakış'ın Ardındaki Göz... **37**
Küçücük "Ben"i Evren Kadar Büyük Yapmak **39**
Reha Bilir'in "Sonsuzluk"u...**41**
Ölümden Sonra Geri Dönüş Yok... **43**
Arabesk Yavşaktır **44**
Düşünce Üretmek ve Karşıt Üretmek **47**
Fotoğrafla Heykel Yapabilir misin? **50**
Adana Fotoğrafçısı Aranıyor **55**
Nev-i Şahsına Münhasır **58**
Kral Çıplak **60**
Avcılar Ve Atıcılar Derneği'nde Olanlardan Korkmuyorum **63**
Sanat Disiplinlerinin Birliği **64**
Bakın Onlar Fotoğrafı Beyinileriyle Çekiyorlar **68**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ya Pastör "Yoksa" Demeseydi? **70**
Yarışmalar ve Soru İşaretleri? **73**
Ben Sadece Görüşlerimi Yazarım **75**
Yoksa Fotoğraf Bir Şeyh mi ? **80**
Gerçek mi? Ne Alaka! **83**
Ya Ben Yanlışsam **86**
Canım Sıkılıyor ve Üzülüyorum **90**
Gerçeği Bir Türlü Göremiyorum... **92**
Bu Bir Manifestodur **95**
Post Modernist mi? Pis Emperyalist mi? **97**
Hareketli Olun, Daha Yansıtacak Çok Şey Var... **108**
Fotoğrafımız Sesleniyor **109**
Tanrının Resmini Çizmek **111**
Caravaggio Fotoğraf Çeker miydi ? **126**
Leonardo'yla Birlikte Sohbet **138**
Küratörlük Üzerine **156**
Elle Boyanan Düşünceler **160**
Soluk Fotoğrafların Anlattığı Adana-1 **162**
Özgeçmiş **178**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GİRİŞ YAZISI

Bazen insan, yaşamının kayıp gidebileceğini düşünür. Kendi yaşamını unutuverir. O çok sevdiğidir, artık yaşamı...

Bu tehlikelidir, onunla üzülür onunla ağlar; bazen kendine ağlar ama çoğu zaman da ona... Kalp denilen organ yetmez ifadelere, gözyaşına başvurur; gözyaşı da yetmez o da ağlamaya başlar gözlerden süzülür. Aslında akan damlalar üzüntüden değildir, karşıdakini hissetmektendir ki; hissetmek, hissedebilmek insana özgüdür. Ağlamayı bilmeli insan; ama dostu için daha çok ağlayabilmeli. Sevebilmeli insan; ama dostu için hep daha çok olmalı.

Yazılacak paylaşacak o kadar çok düşünce ve hayal var ki... Bu kitapta birçok hedef ve hayal var. Etem Çalışkan ile sohbetimizde, "Hayal etmek kötü değildir ki Erhan, hayal etmek bir yıldız olmaktır, bir yıldızdan diğerine atlarsın, belki düşersin belki bir güneş olursun." demişti.

Bu kitap da Haluk Uygur'un hayallerinden, yıldızlarından sadece birisi...

Yazıların kitap olacağını konuştuğumuzda Altınşehir Adana Dergisi'nin 5. sayısı için fikirler üretiyorduk. Sanki sanırsınız ilk kitabı... "Benim için bu bir şereftir." dediğimde mutlu olduğunu hissettim.

Bu kitapta, söylediğini yapan bir kişi bulacaksınız. İddialı gelebilir ancak yazarı yakından takip edenler bu söylediklerimi hissedeceklerdir.

Kitapta neler mi bulacaksınız? Bir yaşam içindesin, bir pencere... Açın onu, dışarıya bakınız. Havayı çekin ciğerlerinize, arkanıza yaslanıp bu yaşamı gözden geçirin. Bazen yazılanları arka bahçe ürünü, bazen ise gizli çekmecelerin ürünü olarak değerlendirebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ne dersiniz keşfe çıkalım mı? İçerisinde gezilerin hikâyelerini bulabileceksiniz. Bir gezinin nasıl seçilip hedef atışı yapılarak bir konu üzerine gidildiğini (örnek olarak Mona Lisa neden Güzel ?) görebilir, atölye çalışmalarının anlatıldığı bölümlerde yazarın öğrencileri ile yaptığı "sanat" tartışmalarını bulabilirsiniz. Kitapta bir dünya görüşü bulacaksınız. Ben söylediğini yapan insanları seviyorum belki de sevmeyi seviyorum.

Erhan YELEKÇİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

500

Geçenlerde bir hesap ettim... Dijital kamera kullanmaya başladığım yıla kadar yaklaşık ikiyüz bin kare fotoğraf çekmişim.

Dijital kameram ile birlikte bu sayı birkaç kat daha artmış olmalı. Her bir kare bir liraya bile mal olmuş olsa, fotoğrafa başlamasaymışım Adana'da güzel bir ev alabilirmişim...

Konu yüz binlerce kare olunca insan kendine sormadan edemiyor. Sanal ortamda, on binlerce kareyi bir anda görebildiğimiz günümüze kadar, kaç fotoğrafımı başkaları ile paylaşmışım? Altı kişisel sergim var... Ortalama ellişer fotoğraftan üç yüz eder... Karma sergi ve iki gösteriyi de eklerseniz taş çatlasın 500.

500 rakamını duyunca dehşete düştüm.

500 fotoğraf için bir ev harcamışım. Ama dehşete düşmemin nedeni o değil! Henri Cartier Bresson'un 500 fotoğrafını tanıyor muyum? Veya Ansel Adams'ın yayınladığı kaç fotoğrafı var? Bırakın bunları Ara Güler'e bakın... Yanılmış olabilirim ama son zamanlarda çıkardığı albümlere bakarak, yeni fotoğraf göstermekte zorlandığını hissediyorum.

500...

Hâlbuki gelmiş, geçmiş en önemli sanatçı olduğu konusunda kimsenin şüphesi olmayan Da Vinci geriye sadece 12 tablo bırakmış. Bunun beşinin de Leonardo'ya ait olduğu tartışmalı.

500...

Bu rakama ulaşan ünlüler arasında Fikret Mualla'yı sayabiliriz. O da çaresiz kalmış garibim... Hamisi (!) Madam Agnees ev kirasına karşılık ayda 4 resim isteyince, mecburen çizmiş de çizmiş. (Bugün en kötü Fikret Mualla tablosunun 100 binden aşağı olmadığını düşünseniz Fikret Mualla Saygı'nın evini kaça kiraladığını görür siz de dehşete kapılırsınız)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

500...

500 rakamı ortaya çıkınca dehşete kapıldım, haklı olarak. Bırakın Adana'daki evi! Doktorlar geçirdiğim kalp krizinin olağan nedenini bulamadılar... Kilo, tansiyon, şeker ve başkaları gibi şeyler arıyorlardı doğal olarak... Ben ise biliyordum nedenini...

Fotoğraf dünyasındaki gereksiz çekişmeleri yaşamadıkları için onlar anlayamamıştı tabii ki benim nedenimi. Mesane kanseri de sadece sigara içenlerde olurmuş. Ama ben asla sigara içmedim ki, sevgilimin beni reddettiği öğrencilik günlerimdeki bir tekinden başka... Üveit... Ankilozan Spondilit... Bunlar fotografik değil, tıbbi terimler... Nadir görülen hastalıkları anlatıyor. Nedenleri ise " Kendisine emanet edilen parayı zimmetine geçirdiği herkesçe bilinen birinin, etrafına 'namussuz' diye laf atmasına kimsenin ses çıkarmamasına üzülmek" olabilir. Veya "Bugün sırt sırta oturan iki kişinin dün birbirine hakaret ettiğini bilmek."

500...

İyinin tarifini belirleyen standartlarla karşılaştırıldığında, ne kadar da çok gerçekten...

500...

Ödediğim bedel ile kıyaslandığında ne kadar da az aslında... Peki o geride kalan 199.500 fotoğrafa ne olacak? Onlar benim hayatımda yok muydu acaba? İşte bu yüzden dehşete düşüyorum! Ve işte bu yüzden özgeçmişime bir küfür sallıyorum. Bir Adanalıya yakışır biçimde. Etmişim içine geçmişimin! Sen geleceğe bak...●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MONA LİSA NİYE GÜZEL?

Şu yerinde durmaz, haşarı beynim, geçmişte bu soruya takılıp, kalıvermişti...
Mona Lisa niye güzel?

***

Bu soruyu sokaktaki insana sorsak... Hele bir de bu insanları biraz kenarlardan bir yerlerden seçsek, çoğunlukla, "Mona Lisa da ne ki, yeni bir televizyon yıldızı mı ?" cevabını almamız mümkündür.

Araştırmamıza bir okulda devam etsek... Ve seçtiğimiz okul yüksek bir okul olsa, "Da Vinci yaptıysa iyi yapar, o yüzden güzel..." diyenler olacaktır.

Ama benim aklıma takılıp, kalıverdi işte... Mona Lisa niye güzel?

Bu takıntımın nedeni; bizim gibi sanatla ilgili olanların, "Mona Lisa niye güzel?" sorusuna, Leonardo'nun ustalığı genellemesinden daha ötede bir cevabı olmalıdır diye düşünmemden.

***

Benim bildiğim Da Vinci'nin geriye bıraktığı tablo sayısı sadece on iki... Hatta bu on ikinin, beşini öğrencilerinin yaptığını iddia edenler bile var. Hadi biz yine de on iki diyelim. Ama biliyoruz ki bu on iki, ustayı tartışmasız gelmiş geçmiş en önemli sanatçı yapan bir on iki...

Şimdi düşününüz...

Da Vinci bu on iki tablo dışında başka şey çizmemiş midir? Yüzlerce hatta binlerce çizdiğini biliyoruz...

Ama tarihe kalan sadece on iki...

Bu duruma göre Leonardo çizdiyse güzeldir genellemesi ne kadar doğru olur sizce? Tablo sayısı on iki olunca, usta bazen güzel olmayan da çizmiş olmalı diye düşündürüyor haliyle!

***

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

O zaman benim takıntım yeniden gündeme geliyor...

Mona Lisa niye güzel?

Bu takıntım nedeniyle, tam 3 kez Paris'e, Mona Lisa'yı ziyarete gittim.

Birincisinde zaten vaktim de kısaydı...

O gidişimde, Louvre'un uzun bilet kuyruklarında bu zamanın bir kısmını da harcayınca, koşa koşa resmin bulunduğu salona gidip, yanında durarak bir kare fotoğraf çektirmekle yetinmiştim... Eş dost bilsin, ben Mona'yı gördüm kabilinden bir şey yani...

Daha sonraki bir keresinde, "Niye güzel?" sorusu iyice kafamı yemeye başlamış olmalı ki, resmin etrafında epeyce dolanıp durdum... Cahilliğime verin lütfen, o zaman bile Leonardo'nun ustalığı bilgisini aradan çıkardığınızda, yandaki diğer önemli resimden daha farklı güzelliğin ne olduğunu fark edememiştim.

Son gittiğimde ise, Mona Lisa'nın yanında daha uzun kaldım. Ziyaretçileri izledim, bazılarıyla konuştum... Amacım tabloyu ziyaret edenlerin onu niye güzel bulduklarını anlayabilmekti.

***

Aktüel basın neredeyse her altı ayda bir, Mona Lisa'nın yeni bir sırrının keşfedildiğini yazarak, daha yapıldığı günlerden beri bilinen bilgileri yeniden gündeme getirir durur. Zannederim bunun böyle olmasının altında yatan gerçek, "Mona Lisa niye güzel?" sorusunun birçok kişinin takıntısı olmasıdır. Aktüel basın da bu takıntıdan kendince reyting çıkarma derdindedir.

Eminim ki, daha yapıldığı günden itibaren Mona Lisa güzel bulunmuştur. Ve biliyorum ki, yapıldığı günden beri de, Mona Lisa taklit edilmiştir. Ama "Niye güzel?" sorusu hala açıktadır.

Sıkı durun... İlk taklitçisi de Rafaelo'nun taa kendisidir.

Rönesans'ın üç büyüğünden biri olduğu kabul edilen Rafaelo bile, o an için "Mona Lisa niye güzel?" sorusuna cevap bulamamış olmalı ki, taklidinde onun başarısını yakalayamamış...

***

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bense üçüncü ziyaretimden sonra da çözemediğim takıntımdan, Rönesans, Rönesans'ın düşünce sistematiği, bunun bilim, sanat ve felsefeyi nasıl etkilediği, Da Vinci'nin bu sistematiğin oluşmasında oynadığı rol gibi konuları araştırınca kurtulabildim.(Ama tabi ki benim takıntımdan kurtulmam, asla "Mona Lisa niye güzel?" sorusunun evrensel cevabı olamaz.)

Ve vardığım karar...

Mona Lisa, onu inceleyen herkeste, farklı bir düşünce sistematiğini harekete geçirerek, izleyene özgü farklı bir güzellik duygusu yaratabildiği için insanlara güzel gelmektedir. Yani onu inceleyen kişiler onda kendi güzellik anlayışlarına uygun bir güzellik bulabilmekteler. Ve yine yani, ne kadar çok araştırır, Rönesans, Leanardo ve Mona Lisa hakkında ne kadar çok bilgiye sahip olursanız, o kadar çok yeni güzelliklere ulaşabilmektesiniz.

***

Bu durumda bana da sorulacaktır... Mona Lisa sence niye güzel?

Mona Lisa, bence; resimdeki yüzün sahibine çok benzemesi nedeniyle güzel değil!

Aksine onu inceledikten sonra, o kadından başka yüzleri de düşünebildiğiniz, hatta Leanardo'nun yüzüne kadar ulaşabildiğiniz için güzel... Daha da ötesi portreye bakarak, Da Vinci'nin kişiliği hakkında fikir sahibi olabilmenizi sağladığı için güzel...

Gözden uzaklaşan nesnelerin renklerinin, uzaklaştıkça gerçekte olduğundan daha soluk göründüğünü ilk defa fark edip, bunu tablosuna aktarabildiği ve böylece Da Vinci'nin o güne kadar yapılmış tablolarda olmayan bir derinlik hissini izleyicisine hissettirebildiği için güzel...

Sufumato diye isimlendirdiği bu teknikle, tek boyutlu düzleme yapılmasına rağmen, tablonun her sanal katmanında farklı (aynı zamanda sistematik olarak azalan veya çoğalan) bir netlik oluşturabildiği için güzel...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

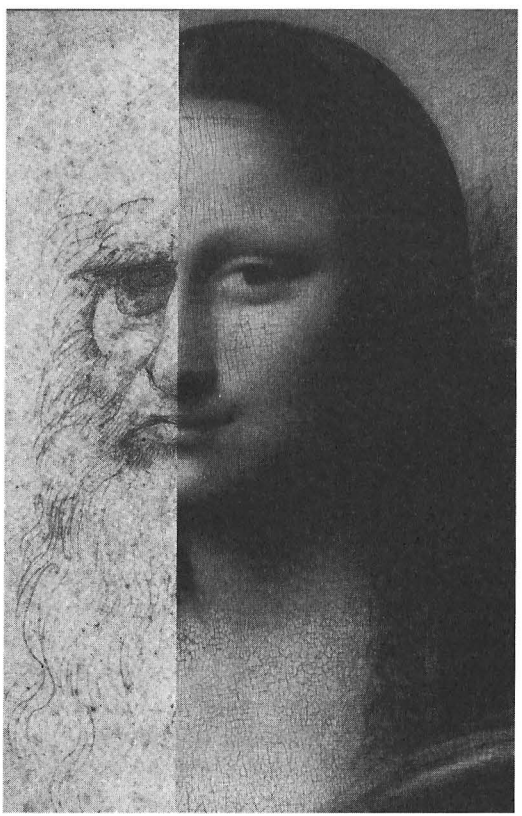
Tabi ki o gizemli kabul edilen gülüşün sırrının, her katmandaki netlik hissinin farklı olması nedeniyle belirgin hale gelebildiğini hissettirdiği için güzel... Aynı şeyin eller veya diğer nesneler için geçerli olması nedeniyle de güzel...

Resim tarihinde arka planda ilk kez peyzajın kullanılması, bunun bir anlatım ve derinlik hissi yaratma öğesi olarak önemli olduğunun gösterilmesi nedeniyle güzel...

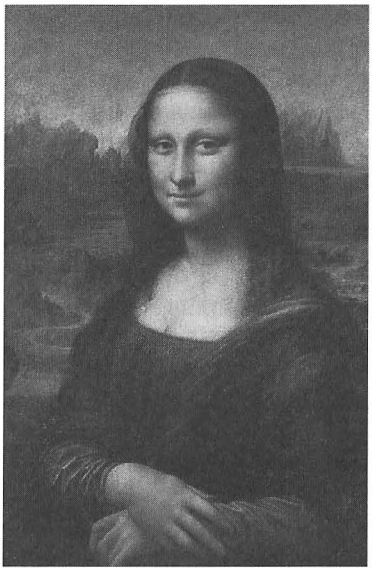
***

Kısacası Mona Lisa benim için, düşünce dünyasında yolculuk yapmamı sağlayıp, Leonardo'ya ulaşmamı sağladığı ve O'nun ne düşündüğünü bize anlatabildiği için güzel...

Öyleyse ben de fotoğraflarımda düşüncemi anlatmalıyım ki, ona bakanlar beni anlasın!●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

(Da Vinci'nin Mona Lisa'sı ile diğer usta Rafael'in Maddelena Doni'si... Uzmanlar Rafael'in bu tabloda, Mona Lisa'yı taklit etmeye çalıştığı görüşünde... Bildiğiniz gibi Da Vinci tablosunda bizim "Hava Perspektifi" dediğimiz, uzaklaştıkça renklerin soluklaşması olarak tarif edilebilecek, Sfumato tekniğini uygulamış. Rafeelo ise Leonardo'daki gizeme karşı daha açık seçik çizmiş... Sizce hangisi gerçek... Daha doğrusu ikisinin de gerçeğe olan uzaklığı aynı mı? Gerçek nerede?)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TIP FAKÜLTELERİNDEN HER ŞEY ÇIKAR...

Alınan mesleki eğitimin, insanın sanatsal bakışının oluşmasındaki rolünü, kendi mesleğime dayanarak, önyargısız olarak irdelemek istedim. Çok yaygın bir söz vardır... "Tıp fakültelerinden her şey çıkar." diye... Aslında buradaki "her şey" kelimesinden sanat veya sanatçılar kastedilmektedir.

Ve devam ederler... "Arada bir de doktor çıkar"...

"Arada bir de doktor çıkar." sözüyle ise doktorların çoğunun sanatçı ruhu taşıdığı ve bu ruhla hasta baktığı, ancak arada bir bu ruhu taşımayan doktorun da mezun olduğu söylenmeye çalışılmaktadır bence. Hem tıp hem de sanat eğitimi alanlar bilirler ki, her iki dalın düşünce pragmatiği birbirine çok benzer. Hekimlerin sanata yatkınlığı da, eğitimleri sırasında bu pragmatiğin gelişmesi yüzündendir.

Ülkemizin tıp konusunda geldiği ileri seviyeye dikkat edilirse, işlerini sanatçı titizliğiyle yapan doktorların rolü daha iyi anlaşılabilir.

Tıp Bir Sanattır

Zaten tarih boyunca tıp ile sanat iç içe girerek gelişmiştir. İlk doktorların aynı zamanda şair, müzisyen, felsefeci olduğunu biliyoruz. İbni Sina'yı hatırlayınız... Ve Hipokrat'ın "Tıp bir sanattır" dediğini... Başka bir bakış açısıyla da, önemli sanatçılar eskiden beri tıp ile ilgilenmişlerdir denilebilir. Örnek olarak tıp ve anatomi üzerine birçok deneyler yapan Da Vinci'nin verilmesi bile bu tezi kuvvetlendirir.

Da Vinci'nin mükemmel orandaki insan için yapmış olduğu Vitrivius insanı çizimi, tüm doktorların, ama özellikle de cerrahların hastalarını tamir ederken ulaşmaya çalıştıkları bir hedef olarak görülmüştür.

Cerrahlar içinde, ortopedistlerin ise özel bir yeri olsa gerek. Bu özel yer ellerin kullanılmasını optimal düzeyde sağlamalarından geliyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İnsanın Dik Durması Uygarlığın Teminatıdır

Uygarlık tarihine bir göz atarsanız; uygarlığın, insanoğlu iki ayak üzerine kalktıktan sonra, yani ellerini kullanmaya başladıktan sonra oluştuğunu farkedersiniz. Uygarlığın devam etmesi için insanoğlunun iki ayak üzerinde kalmaya devam etmesi gerekir.. Yani insanın dik durması uygarlığın teminatıdır denilebilir.

İşte bu yüzden doktorların, hastalarına bir sanatçı ruhu ile yaklaşmaları gerekir. Da Vinci'nin mükemmel oranını yakalamak için sanatçı veya sanatçı ruha sahip doktorların varlığı bu yüzden önemlidir.

Ancak tam doktorların hastalarına bir sanatçı titizliğiyle yaklaşmaları gerektiğini söylediğimiz sırada, bu yaklaşımı sağlayacak bir eğitimi alıp almadıklarını da sorgulamak gerekir.

Tıp Eğitimi Ve Sanat

Hem sanatla uğraşan, hem de tam 30 yıldır fiilen doktorluk yapan biri olarak söyleyebilirim ki bu sorunun cevabı, düşünmeden evettir. Bir çok tıp öğrencisi aldıkları eğitimin, aynı zamanda bir sanat eğitimi olduğunu farketmemiş olsa da, bu cevap evettir.

Örneğin bizim tıp fakültelerinde aldığımız ilk derslerden biri olan "Semioloji" yani "Gösterge Bilim" sanatın temel öğretilerinden biridir. Burada tıp okumamış okuyucularım için Semiolojinin ilgi alanı hakkında bilgi vermek isterim;

Diyelim ki hasta bize "baş ağrısı" şikayeti ile baş vursun. Biz doktorlar Semiolojik (Gösterge bilimsel) bir bakış ile, bunun hem beyin tümörü, hem astigmat, hem stres, hem de buna benzer birçok hastalığın işareti olabileceğini düşünür, bu hastalıkları tek tek gözden geçirip, ayıkladıktan sonra teşhise gideriz.

Bir sanat eserinin yapılması ve okunması da aynı yöntemin kullanılması ile olur. Örneğin bir resme konmuş bir kılıç, bazen savaşı, bazen adaleti, bazen tehlikeyi, bazen de hepsini birden temsil edebilir. İzleyici eğer biliyorsa (veya bilmeden kazandığı bir yetenekle) burada kendine sunulan göstergeleri anlamlandırır. Resmi kendine göre yorumlayarak, özgün bir hikayeye ulaşır. Bu da sanat eserinden zevk almasını sağlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yani demem odur ki, semiolojik yetenek, sadece eser üretmede değil, eser anlamakta da (dolayısıyla eserden zevk almaktada da) farklılıklar doğurmaktadır.

Hastalık Değil, Hasta Vardır

Tıp fakültelerinde ilk derslerden biri de "Hastalığın değil, hastanın olduğudur". Bu felsefeden kasıt doktorların göreceliği hissetmesidir. Bu felsefeyle, aynı hastalık, farklı insanda farklı şikayete neden olabilir denilmektedir. Yani doktor nasıl baş ağrısından yola çıkarak, çok sayıda teşhise ulaşabilirse, aynı hastalığa (diyelim ki beyin tümörüne) , baş ağrısı, görme bozukluğu, iştah kaybı gibi farklı şikayetlerden de ulaşabilir.

Birbirinin benzeri gibi görünen (bence sadece birbirini tamamlayan) ve aslında bir matematiksel proplem olan bu durum, sanatın düşünsel faliyetinin de bel kemiğidir. Yani doktor (aynı bir sanatçı gibi) bir taraftan bir işaretin (diyelim ki baş ağrısının) gösterdiği sonuç ihtimallerini(beyin tümörü veya stres) analiz ederken, öbür taraftan o sonucun hangi işaretlerin ürünü olduğunu inceleyerek ayıklama yapmayı öğrenir. Yani baş ağrısı ile birlikte görme kaybı da varsa beyin tümörüne, ama baş ağrısı ile birlikte iş yerinde huzursuzluk varsa strese ulaşabileceğini bilir. Her başı ağrıyan için (bu beyin tümörü işareti olsa bile) beyin tümörüne yakalanmış diyemeyiz.

Gösterilen Değil, Gösterge Vardır

Tahmin edebileceğiniz gibi sanatçı da, eserlerini bu felsefeyle yaratır. Bir eserinde terazi adaleti temsil ederken, diğerinde ticareti temsil edebilir. Sanat eserine baktığımızda teraziyi tutan gözü kapalı bir kadınsa adaleti, ama gözü açık bir erkekse ticareti algılarız.

Uzun yazıların sıkıcı olduğunu ve okunmakta güçlük çekildiğini bildiğimden, "Hekim-sanatçı" ilişkisine daha fazla girmek istemiyorum. Ancak inanınız ki "Tıp fakültelerinden neden sanatçı çıkar?" sorusunun cevabı bir doktora tezi olabilecek kadar derindir. Sorunun diğer cevaplarını başka bir yazıya bırakarak artık sözümü bitirmeliyim diye düşünüyorum.

Ancak şu bir gerçektir;

"Tıp fakültelerinden her şey çıkar, ama daima doktor çıkar." ●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÇOK SESLİ FOTOĞRAF

Geçenlerde Hacı Arif Bey'in bir parçasını dinliyordum.

Gudümün ritmik önderliği altında icra edilen melodi, o günkü ruh halimin yorgunluğunu alıvermişti. Bu eseri dinlerken vurgulu basit bir çalgının (gudüm), ne kadar önemli bir görev üstlendiğini de fark edip heyecanlanmıştım.

Eserin melodisi; gudümün vurularının rehberliğinde bazen hızlanıp, bazen yavaşlayarak yoluna devam ediyordu. Sırf bu rehberliği daha çok hissedebilmek için Klasik Türk Musikisi'nden arka arkaya parçalar dinlemeye başladım.

Bu kısa tecrübemden sonraki edinimlerim beni, ister istemez gudümün ritmik önderliği ile bir senfoni orkestrasının şefi arasındaki benzerlikleri irdelemeye itti. Benzerlikleri görmekten öte, temsil ettikleri müzik türlerinin felsefelerindeki farklılıklarını daha iyi anladım.

Biri Klasik Türk Musikisi, diğeri Klasik Batı Müziği gibi basit bir tasniflemeden öte idi fark ettiğim şey.

Tek sesli bir melodiye sadece bir vurgu aletinin önderliği yeterken, melodiler çeşitlenip, temayı aynı anda birden fazla teknikle anlatmak isteyince, başlı başına bir öndere, bir orkestra şefine ihtiyaç duyuluyordu.

Yanlış anlaşılmasın burada Itrilerin veya Hacı Arif Beylerin bıraktıklarına söz söyleme gibi bir çapsızlık yapmak istemiyorum. Ama yapabileceğim çapsızlıkları da hoş göreceğinizi umarak; çok sesli müziğin, onların temsilcisi olduğu tek sesliliğin evrimi sonucu ortaya çıktığını da söylemek istiyorum. En azından, her ikisinin farklı tatları olduğunu belirtmektir amacım.

***

Bilgisiz olduğum bir alanda daha fazla söz söylemeyi bir kenara bırakıp, sadete geleceğim... Ve sorum şu:

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Müzikte çok sesliliğin oluşturduğu farklı tatların bir benzerini, acaba "fotoğrafta" da yakalayabilir miyiz?

Tabi "fotoğraf" denilen şeyin, fotoğraf makinesinin deklanşörüne basmak olduğunu (buna fotoğraf çekmek diyebilirim) düşünüyorsanız, hiç şüphesiz ki deklanşöre ancak bir kişi basabilir. Dolayısıyla (ve maalesef) bu düşünce biçimiyle, fotoğraf sadece bir kişiye ait olabilir.

Deklanşöre kim bastı ise fotoğraf onundur.

Ancak "fotoğraf"ın, düşüncelerin ifade edilmesinin bir yolu olduğu düşünülüyorsa (buna da kısaca fotoğraf yapmak diyebilirim), deklanşöre kimin bastığı değil, temayı kimlerin oluşturduğu ve anlatımda hangi yolların kullanıldığı önemlidir (Bakınız yol kelimesini bilerek çoğul kullanıyorum.) Deklanşöre yoldan geçen herhangi biri basabilir.

Yani bir konu üzerinde birden fazla kişi düşünüp, fikir oluşturuyor (Tema)... Bu fikri anlatmak için de yollar belirliyor (Teknik)...İçlerinden biri de deklanşöre basıyor... Veya deklanşöre basma komutunu veriyor.

İmza?

Sadece deklanşöre basanın değil elbet!

İşte "çok sesli fotoğraf" bu olsa gerek.

***

Bugüne kadar bir fotoğrafın altına birden fazla imza atıldı mı? Bilmiyorum...

Eğer atılmadıysa dostum Mehmet Dilci ile beraber yaptığımız, Yılan Kale fotoğrafı bir ilktir. Bu fotoğrafı beraber çıkardığımız Adana Life Dergisi'ne kapak yapmak üzere ortak düşünmüştük ve deklanşöre o basmıştı. Sonunda da fotoğrafı iki imzayla birlikte yayınlamıştık

Bu konuyla ilgili benzer bir düşünceyi de, yıllar önce, Sayın Prof. Mehmet Bayhan; bir bienale katılmak üzere, "Siyah/ beyaz fotoğrafları boyayalım" diye öneri getirdiğinde dile getirmiştim.

Sevgili Hocam hatırlar mı bilmem...

"Birinin fotoğrafını, başka biri boyasa ve ortaya çıkan yeni şey ikisinin imzası ile sunulsa olur mu?" diye sormuştum.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

O bienale böyle bir fotoğrafla katılmamıştık ama buradan çıkan fikirle benim fotoğrafımı boyuyan ressam dostum ve diğer bazı fotoğrafçıların fotoğraflarını (yağlıboya tekniği ile boyamak suretiyle) yeniden yorumlayarak bir sergi açmıştı. (Sonradan da kendi fotoğraflarını boyamaya başlayarak, yeni ufuklara doğru yolculuğuna devam etti.)

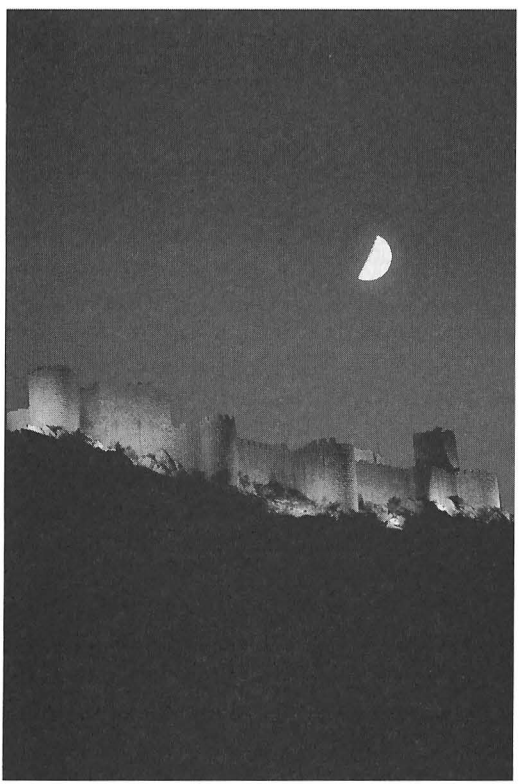
***

İşte şimdiki önerim şu...

Fotoğrafçılar bir araya gelelim... Düşünelim... Düşündüğümüzü hangi teknikle (veya tekniklerle) anlatacağımızı tartışalım... Hatta sunum şeklinde bile birden fazla görüşün izi olsun... Bu arada biri de deklanşöre bassın.

Kısacası tek başına üretilen ve tek biçimde sunulandan farklı tatta bir "fotoğraf" yapalım.

Yani Itri'ye göre, Cemal Reşit Rey gibi...●

(Mehmet Dilci ile beraber çektiğimiz Yılan Kale fotoğrafı)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Delete... All... Yes...
SİL... HEPSİNİ... EVET...

Bir gün fotoğraf ustalarından biri, normal şartlarda yakalanamaz gibi görünen bir görüntüyü nasıl elde ettiği sorulduğunda, fotoğraf tanrısının kendisine yardımcı olduğundan bahsetmişti... Eğer Olympos tepelerindeki Zeus gibi, fotoğrafın da bir tanrısı olsaydı, acaba ne yapardı?

Öncelikle dijital değişimle(!) birlikte artan fotoğrafçı ve fotoğraf sayısından mutlu mu olurdu? Kim kendine tabi olanların sayısının artmasından mutlu olmaz ki? Daha çok fotoğrafçı daha çok kul değil mi onun için? Yoksa kulların sayısından çok, niteliğine mi önem verirdi? Niteliksizler çoğalınca da kızar mıydı?

Diyelim ki kızdı... Her tarafı adı fotoğraf olan, birçok görüntü müsveddesi kapladı diye hiddetlendi... Ve fotoğraf dünyasındaki çürümüşlüğü yok etmenin tek çaresi olarak da bir dijital tufan çıkarıp, bu yoldan çıkmış görüntülerin tümünü yok etmek istedi...

Bence tanrının işi kolay... Hepimiz sonuçta tüm fotoğraflarımızı birbirine bağlı bilgisayarlara yüklemiyor muyuz? Bazı şehir efsaneleri bilgisayar tanrısının bu bilgisayar bağlantıları nedeniyle, dünyadaki her kompütüre ulaşabileceğinden bahsetmiyor mu? Hadi bilgisayar tanrısı da Olympos'ta fotoğraf tanrısı ile birlikte oturuyorsa ve birbirleriyle arkadaşlarsa?.. Ve bu arkadaşlık, "Tüm fotoğrafları sil..." komutunu kullanmaya izin verecek kadar ileri gitmişse?.. Ne olur o zaman?

Belki de fotoğraf dünyasının da bir Nuh Peygamber'e ihtiyacı olacaktır... Tanrı Photon da (ki herhalde fotoğraf tanrısının ismi böyle bir şey olurdu) kendine göre bir peygamber seçebilir haliyle... Ve Photon, Salgado gibi bir adama (veya Ara Güler olsun) , "Ey! Fotoğrafın peygamberi, ben tüm bu görüntü müsveddelerini yok edeceğim...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Eğer senin aralarında koyduğum kurallara uyduklarını düşündüğün, dolayısıyla yaşamasını istediklerin varsa, bir gemi yap, içine de fotoğrafın soyu tükenmesin diye, iyi olanlarından birer çift baskı at..." diyemez mi?

Diyelim ki dedi... Peygamber efendi seçimlerini neye göre yapacak? Herhalde tüm fotoğrafların yok olduğu bir gelecekte, çok değerli olacağını düşündüklerini seçecektir.

Öncelikle şunu söylemeliyim ki, Peygamber efendi gemisine binip, canını kurtaranların başında dijital ortama girmemiş olanlar gelecektir. Eskiye rağbet olsaydı, bitpazarına nur yağardı derler ya... Zannederim bu durumda bitpazarı aydınlıktan geçilmeyecektir...

Başka bir şehir efsanesine göre ise; zaten Bill Gates, Arizona'da bir mağara inşa ettirmiş... Ama öyle bir mağara ki her türlü dış müdahaleye karşı mükemmel bir korunması varmış... Tufan mufan, digital migital dinlemezmiş... Ben diyenlerin yalancısıyım atom bombası atsan dahi etkilenmeyen bir mağaraymış bu mağara... Bill seçtiği milyonlarca fotoğrafı, analog ortamda bu mağaraya depolamış. Seçimi neye göre yapmış bilmiyorum ama diyesiymiş ki, ben evrenin belleğini burada biriktirip garantiye alıyorum...

Şimdi düşünüyorum da... Bu Bill, bizim bahsettiğimiz tanrılardan biri olmasın! Ya fotoğraf tanrısı Photon, ya da Bilgisayar Tanrısı Digicom... Veya (Nasılsa artık birleştiler) ikisi birden... Bilgisayar ve Fotoğraf Tanrısı Photocom...

Peki bu tanrı evrenin belleğini garanti altına alıp, Nuh'un Gemisi'ne bindirdiğine göre, bir gün ya kızar da o malum düğmeye basarsa?

"Delete"... "All"... Hemen arkasından da "Yes".

Sil... Hepsini... Evet.

Geriye ne kalır? Mağaradakiler mi?

Acaba onların değeri ne kadar sizce? ●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

NADİR EDE YAZI İSTEDİ...
İTİRAF NOKTA COM'A GÖNDERECEKTİM, FOTOPYA'YA GÖNDERDİM...

Sevgili Okuyucularım... Bu bir itiraftır. Bir zamanlar ben Picasso'nun tablolarına bakar bakar, "Yahu bunların neresi güzel!" diye düşünerek geçer giderdim. Ama asla entelliğe helal getirmemek için bunu başkalarıyla paylaşmaz, konu açıldığında "Ya... Ne büyük usta değil mi?" benzeri tanımlamalara baş sallayarak cevap verirdim.

Hatta 12 yıl önce Barcelona'ya gittiğimde, tesadüfen Picasso Müzesi'nin önünden geçmiş, 15 Euro'luk giriş ücretini fazla bularak içeriye girmemiştim. Sevgilim Hanife'ye de kendimi şöyle savunmuştum... "Ne o yahu! Eğri büğrü yüzler. Sağ taratan bakınca sol taraftaki göz görülür mü hiç? Sanat tacirleri para kazanmak için bu işleri popüler hale getiriyor." Ama bir gün kübizm ile tanıştım...

Artık karşımda yorumlanması bana bırakılmış bir eser değil, bir felsefe duruyordu... "Küpün bir tarafından baktığında sadece bazı yüzleri görürsün. Sen öbür tarafta kalan yüzleri göremiyorsun diye, o yüzler yok mu peki? Öbür yüzleri görememen küpün mü, yoksa senin algılarının mı eksikliğini ifade eder?"

Cesareti, cahilliğinden güçlü birisi de bir gün üstadın kendisine açılmış..."Usta... Senin bu resimlerinden bir şey anlamıyoruz... "Ve cevap... "Ben İngilizcenin 'İ'sini bilmem. İngilizce yazılmış kitaplar bana boş bir defter gibi gelir. Şimdi ben İngilizce bilmiyorum diye, Shekespeare'in Hamlet'i yok mu?"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kübizmi ve Picasso'nun yaşam felsefesini anladıktan sonra birden bire gözlerimin önündeki perde kalktı diyebilirim. Ama yanlış anlaşılmasın lütfen... Sadece Picasso resimlerini anlamama engel olan perdeden bahsetmiyorum. Evet daha önceleri bana yamuk yumuk bir şey gibi gelen Guernica'ya, şimdi bakınca bir kasaba halkının faşist güçler tarafından nasıl acımasızca katledildiğini görebiliyorum. Ama asıl görebildiklerim yaşamımla ilgili... Daha önce çelişkiye düşüp, didiştiğim iş arkadaşımın kendini haklı gören (ama benim göremediğim) tarafını da görmeye başladım.

Bu fotoğraf yaşamımı da çok etkiledi... Gördüğünü kopyalayarak fotoğraf çekmek için geziler yapan bir bakıştan, farklılıkları araştırıp algılarını artırmaya çalışan, bu yüzden de gezileri daha çok kitaplar arasında olan bir fotoğrafçıya dönüştüm. İnsanlara görülemeyeni göstermeyi amaç edindim.

Ve artık bir alışkanlığım var... Bir sergiyi gezmeden veya bir filmi görmeden evvel sanatçıları ve dünya görüşleri hakkında bilgi ediniyorum. Böylece bakıp geçmek yerine, her ürüne yerleştirilme ihtimali olan gizemli şifreleri çözebiliyorum. Bu da o üründen daha çok zevk almamı sağlıyor.

Artık, Martin Scorsese'in bir filminde yere tüküren bir zenci sahnesini filmin konusu ile ilgisi olmadığı için fark edemeyen Haluk'tan, filme bakıp yapımcısının dünya görüşünü anlayıveren bir Haluk'a dönüştüm. Tabi benim bunu anlayabilmem için yapımcının da Scorsese gibi dünya görüşünü eserinin içine koyabilecek kadar usta olması gerekir.

Hatta bir senfonik müzik eserini dinlerken nerede bahar, nerede kış mevsimini yaşayacağımı biliyorum. Böylece senfonik müzik, hayatımda bir Diyarbakır işkencesi olmaktan çıktı.

Gösterilebilecek her türlü tepkiye saygı duyarak, bir de son söz söylemek istiyorum...

"Sanat sadece elit kişilerin yaptığı ve sadece elit kişilerin anladığı bir faaliyettir."

Ancak burada "Elit kimdir?" sorusunu da tartışmak gerek...●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KADINLAR VE MUHASEBECİLER...

Geçenlerde atölyelerimin birinde, "Kadınlar genelde sanatta, özelde de fotoğrafta erkeklere oranla daha başarısız." diyecek oldum, kaçtım canımı zor kurtardım.

Can korkusundan olacak, konuyla ilgili yazmaya da bir türlü cesaret edemiyordum ki, editörüm Hasan Daşdemir uyarıverdi... "Ağabey çoktandır yeni yazın gelmedi, göndermelisin artık." diyerek.

Şimdi "Kadınlar başarısız" diye yazacağım, dokuz değil, on dokuz köyden bile kovacaklar...

En iyisi söyleyeceğimi, hedefi biraz daha daraltarak söyleyeyim...

Muhasebeciler fotoğrafta başarısız...

(Ne de olsa muhasebecilerin sayısı kadınlardan daha az.)

***

İnanmayanlar Nasrettin Hoca hesabı öğrenebilir...

Başarılı bulduğu fotoğrafçılar arasında kaç tane muhasebeci var diye sayarak...

Hatta bu arada diğer meslekleri de gözden geçirmelidir.

Kaç doktor? ... Kaç öğretmen? ... Kaç mimar? ... Ve kaç avukat? ...

Ben saydım ki söylüyorum... Muhasebeciler başarısız!

(Aslında cinsiyetlere göre bir sayım da yaptım ama gelgelelim hala kadınların da başarısız olduğunu nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum.)

***

Diyelim ki saydılar ve benimle aynı fikre vardılar... Şimdi muhasebeciler ne yapacak? Fotoğrafa hiç bulaşmayacaklar mı?

Ben kendimi onların yerine koydum ve düşündüm.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Niye başarısızım?" diye.

Almış olunan mesleki eğitimin yarattığı alışkanlıklar, acaba dünyaya bakış açısını mı etkiliyordu?

Muhasebeciye göre her zaman 2 çarpı 2 dört eder(Yeter ki ısmarlayan başka bir şey istemesin). Çünkü okulda ona öyle öğrettiler.

Hâlbuki sanat, 2 çarpı 2'nin beş de edebildiği yerlerde ortaya çıkar.

Eğer ben 2 çarpı 2'nin muhakkak dört etmesi gerektiğini söyleyen bir eğitimin etkisinde olduğumu bilirsem... Ve sanatın bu etkinin gölgesinde filizlenemeyeceğini...

İşte o zaman iş değişir. Çünkü ben muhasebecilik yaptığım saatlerin dışında, bir muhasebeci gibi düşünmüyorsam eğer, artık muhasebeci değilim demektir.

***

Ya kadınlar!

Hepimiz biliyoruz ki, konumuz ne olursa olsun onlar, erkeklere göre bir-sıfır geriden başlıyorlar...

Toplumun kadınların önlerine koyduğu engelleri hepimiz biliyoruz. Bırakın fotoğrafı, birçoğu evden bile dışarıya çıkamıyor. Ekonomik özgürlüğünü kazanabilmiş kadın yüzde kaç? Ayrıca erkekte olmayan ekstra sorumluluklar, onların yaratıcılığının ortaya çıkmasına ne kadar vakit tanıyor?

O halde ben "Kadın başarısız" diye bir tespit yaptığımda (sadece bir tespit), her şeyi bırakıp "Kadın ve erkek eşittir" diyerek üzerime yürümek niye?

Kadın ve erkek eşittir demek, kadının bir sıfır (yoksa beş sıfır mı?) geriden başladığını fark edememek demek değil mi?

Fark edemediğin eksiğini düzeltebileceğini de kimse senden beklemez.

Ve ben de çıkarım, "Kadın başarısız" derim.

Hâlbuki başarabilmiş kadınların da, muhasebecilerin de bulunduğunu biliyorum. ●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KADINLARIN BAŞARISI ÜZERİNE SOHBET

Gösterge bilim ile ilgili bir sohbetimizde, elit insanlar arasında, bilgi birikimine dayalı özel lisanlar geliştiğinden bahsetmiştim. Ve "Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla." örneğiyle simge ve sembollerden bahsetmiştim. Sanatın temelinin de bu sembollerin kullanılması ve anlaşılmasından oluştuğunu tartışmıştık.

Söz konusu yazımın girişini, "Bir söz söyledim, dokuz köyden kovuldum." benzeri bir betimlemeyle yaparak, beni anlamayanların olabileceği, ama benim kadınları veya muhasebecileri bir sembol olarak kullanıp kendisini sorgulamamak konusunda ısrarcı olan kişilerin ve tabi ki fotoğrafçıların başarısız olacağına işaret etmek istemiştim.

Tersini yapanların başarılı olacağını da, yazının sonunda benim tanıdığım çok başarılı kadın ve muhasebeciler de var diyerek belirtmiştim.

Diğer mesleklerin başarısına gelince...

Ben öncelikle şuna inanıyorum ve birçok kez tekrar ettim.

"Sanatta başarı için önsezi yetebilir, ancak bilgi ve eğitim en temel gereksinmedir. Bilgi yoksa sanat yoktur."

Eğitimin sadece sanatta değil hayatın her alanında insanları şekillendirdiğine ve yoğurduğuna kim itiraz edebilir. Eğer bir insanın aldığı eğitim onun davranış ve düşünce silsilesini etkilemeyecekse, o eğitim sizce görevini yapmış mıdır?

Bence bir insan ne kadar iyi bir eğitim almışsa, o kadar o eğitime uygun düşünce ve davranış biçimi içinde olur. Dağdaki çobanla bir öğretmenin aynı olaylar karşısında aynı tepkiyi vermeyeceği ve bunun aradaki eğitim farkından ileri geldiği aşikârdır. Bunu daha dramatize edebilirim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Madem eğitim insan davranışlarını etkiliyor, bir öğretmenle, bir muhasebeci de aynı olaya farklı tepki verecektir. Devlet adamı gibi düşünmek, mühendis gibi düşünmek, bir komutan gibi düşünmek diye örnekleri günlük yaşantımızda bile kullanırız. Niçin bir muhasebeci gibi düşünmek olmasın. Muhasebecilik eğitimi bu kadar kimliksiz mi? (Bence muhasebeciliğe haksızlık ediyorsunuz.)

Tabi ki bir bilim adamı gibi düşünmek veya sanatçı gibi düşünmek olgusu da var.

Bakın bilim adamı gibi düşünmekten sadece bir akademik kadroyu işgal etmeyi kastetmiyorum. Kısaca "Gözlemle, ölç, dene, sonuca var; vardığın sonuçtan hemen şüphelen." şeklinde olan bilimsel yöntemle düşünme yetisini almak için de buna uygun bir eğitim alınması gerektiğinden bahsediyorum.

Şimdi söyle diyebilirim... Muhasebeciler kendi mesleklerinde başarılı olmak için muhasebe eğitimini iyi almalıdırlar. Ancak bana göre bu eğitimin sistematiği, sanatın düşünme sistematiğine başka meslekler-den bazılarına göre daha az yakın.(Bulduğu sonucun yanlış olabileceğini düşünen bir muhasebeci başarılı sayılır mı?) Bu niçin kötü bir şey olsun. Muhasebeci olarak başarılı olmak, fotoğrafçılıkta başarılı olmaktan kötü mü?

Tabi ki siz tercihinizi fotoğraftan yana koyup onda başarılı olmak isteyebilirsiniz... Zaten ben de yazımda (açıkça kadınları ve muhasebecileri örnek olarak aldığımı belirterek) insanoğlunun bir şey de başarılı olması için analiz yapmasını öneriyorum.

"Benim bu işi başarmamın önünde hangi engeller var?"

Bu analizi yaptıktan sonra da "Ben bu engelleri aşmak için ne yapabilirim?" sorusunu kendimize sormamız gerekli.

Örneğin fotoğrafçı olmak isteyip de kocasının dışarı çıkmasını engellediği kadınlar yok mudur? Bunlar kocasıyla olan bu sorunlarını çözmeden başarılı olabilirler mi?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Başaranlar (ki ben çok sayıda başaran olduğunu biliyorum ve böyle yazdım) işte bu engeli aşanlardır. Ama hem kendinin önünde bir engel olmadığını düşüneceksin, hem de başarılı olmayacaksın... İşte bu affedilmez. Önündeki engeli aşmak için de önce engel olduğunun farkına varmalısın.

Diğer taraftan yazımın bir meslek fetişizmi olarak algılanması da haksızlık.

Hadi bir grubu daha üstüme çekeyim...

Ben fotoğrafta en az başarılı meslek grubunun avukatlık olduğunu düşünüyorum. Üstelik bunu birçok derste dile getirmiştim. Bunun nedeni onların kendilerine hazır lokma olarak verilen kanunları savunmak üzere eğitilmelerindendir. Onlara o kanunların dışına çıkmamaları önerilir. Ama her avukat bu öneriye aynı tepkiyi mi gösterir, bilmem...Peki diğerleri için ne düşünüyorum? Her mesleğin kendine göre bazı dezavantajları ve bazı avantajları var. Ama ne olursa olsun insanın aldığı eğitim insanın davranışını etkiler...

O zaman şunu tartışabiliriz... Hatalı olduğumu düşünürsem de sözlerimi geri alırım. Muhasebecilikte 2 kere 2 dört'den başka bir şey eder mi? Eder diyorsanız ben muhasebeci örneğinden vazgeçeceğim ve kendime başka bir örnek bulacağım. Ama bazen etmez diyorsanız ve fotoğrafçı olmak istiyorsanız, o zaman mesleğinizi icra ederken aldığınız eğitimin hakkını sonuna kadar verip iyi bir muhasebeci olurken, artan zamanınızda iki kere ikinin bazen beş de edebileceği ihtimalini hep akılda tutmak zorundasınız. Aynı zamanda hem iyi muhasebeci, hem de iyi fotoğrafçı olmanın yolu ancak budur. Ama bunun için öncelikle önünüzdeki engelleri görebilmelisiniz. Ayrıca bu doktorların veya avukatların önünde bir engel yok anlamına gelmiyor.

Bunun için kadınların önündeki engellerin erkeklerden az olduğunu tartışmaya açan görüşleri takdir ediyorum. Ama kadının önünde bir engel olmadığını tartışmasız kabul etseydik (madem kadın ve erkek yola eşit çıkıyorsa), devamlı kadın erkek eşitliği ister miydik? Bu asla kadının yeteneksiz olması anlamına gelmez. Sadece başarılı kadınların başarılı erkeklerden daha yetenekli olduğu anlamına gelir. Veya daha çok çalıştığı...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yazımda da işte bunlardan başka bir şey yok... Hele asla bir muhasebecinin veya kadının başarılı olamayacağını yazmadım. Hatta yazımı tersini söyleyerek bitirdim.

Son söz...

Eğitim her şey için geçerlidir. Ama mühendislik için aldığın eğitimle doktorluk yapamazsın. Ancak mühendislik okuyan biri, ikinci bir eğitim almak istese mimarlıkta bir doktordan daha çok başarılı olur. Çünkü bir önceki aldığı eğitim, ikincisi için kendisine yardımcı olur. Şimdi ben mühendisler mimarlıkta, doktorlardan daha başarılıdır diye bir tespit yapsam, acaba kaç doktor itiraz ederdi?

Yaşamımız boyunca karşılaştığımız önyargılarla mücadele etmenin önemine değinmek için tartışma açmak istemiştim.

Sürç-ü lisan ettiysem af ola...●

Fotoğraf: Nazan Gökkaya / Adana Kadın Hapishanesi

(Kadının Fotoğrafta da başardığına örnek fotoğraflardan)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KADIN BAŞARIR

Daha önceki yazılarımdan birinde özelde fotoğraf için, genelde sanatı düşünerek "Kadınlar başarısız." diye yazmıştım.

Çok tartışıldı... İtiraz edenler oldu... Hatta küsenler... Ben ise söylediklerimde ısrarcı oldum. Çünkü yazımda da açıkça belirttiğim gibi, şimdi de savunuyorum ki, kadının başarması için önüne konan engeller, erkeklerinkinden niceliksel ve niteliksel olarak farklı.

Yani kısaca ifade edersem, kadın ancak bu farklılığı analiz eder ve bunun sonunda kendine bir yol çizerse, erkeklerle benzer koşullarda yola çıkma şansını yakalayabilir. Maalesef hala bu yolun şartları erkeksi görüşlerin kontrolü altında hazırlanıyor.

Bu tartışmayı açtığım sırada biz "Kadın Başarır" projesine başlamıştık. Biz kelimesinden (kendimi de katarak) fotoğrafçı tarafında Selda Dölekoğlu, Aslı Şah, İlhan Maraşlı, Zafer Koç ve Ogün Burduroğlu'nu kastediyorum. Öykümüz tarafında ise Prof. Dr. Figen Doran, Nesrin Olgun Aslan, Nesrin Çıtırık, Ahenk Demir ve Veronika Arman bulunmaktaydı. Bu projeyle fotoğraflar vasıtasıyla; sadece temel çalışma konularında değil, Adana'nın kentsel yaşamındaki birçok alanında değişimi sağlayarak, başarıya ulaşmış kadınları anlatmak istiyorduk.

Ayrıca projeyi her yıl 8 Mart Kadınlar Günü'ne denk gelecek bir sergiyi amaçlayarak, gelenekselleştirmek arzusundaydık. Bu yüzden 2010'un ilk günlerinde bir sonraki yılın fotoğrafçı ve öykülerine de karar verdik.

İlkay Ülbeği, Emel Karakozak, Hakan Çaylar, Koray Özözen ve Orhan Şen fotoğrafçılar tarafında yer alırken, İpek Kobaner, Feride Zeyneloğlu, Nevin Apaydın, Tülin Erdemışık ve Adana İdmanyurdu Kadın Futbol Takımı başarılı kadınlar tarafında yer aldı. Bu kez küratörlüğünü de Ogün Burduroğlu üstlenmeye karar verdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Günümüze kadar genellikle ezilen, horlanan kadınlar gösterilerek anlatılan kadın öykülerine artık her 8 Mart'ta açılması gelenekselleşmiş başarılı kadın öyküleri ile katılmaktan mutluluk duyuyoruz.

Böylece "Kadınlar Başarısız" demekle ne demek istediğimi daha iyi anlattım zannederim.

Çünkü isterse "Kadın Başarır"...●

* *"Kadın Başarır" isimli serginin kataloğu için önsöz.*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KADIN OLMAK BAŞARMAKTIR

Projeye yeni katılanlara hoş geldiniz demiyorum, çünkü onlar daha önce de aramızdaydı... Bundan sonra da aramızda olacaklar gibi...

Ama yine de Orhan, Hakan, Koray, Emel ve İlkay için yeniden bir şeyler yazmak istedim...

Ben proje denilince karınca kararınca dünyayı değiştiren düşünceler silsilesinin, fotoğraf yoluyla estetik bir biçimde aktarılmasını anlıyorum... Hatta mütevazı olmasak niye karınca kararınca olsun bile diyebiliriz. Benim kanaatime göre buraya seçilen sizler en az bir yönünüzle karınca kanaatince ifadesini zorlayan kişilersiniz. Belki de seçilmenizin nedeni de budur.

Bu sırada "Dünyayı değiştirmek" sözünü biraz düşünürsek... Dünyanın her an zaten değiştiğini, bu yüzden dünyayı değiştirmek için bizim pek fazla çaba sarf etmemize gerek olmadığını anlarız. Asıl çabayı ise dünyayı kendi düşüncelerimiz doğrultusunda değiştirmek yönünde olmalıdır... Kendi düşüncelerimiz yönünde değiştirmek ise, önce nasıl değişirse iyi olur fikrine sahip olmamızla mümkündür... Yani biri çıkar, "Kardeşim senin dünyanın neresi iyi ?" derse (ki fikir savunduğun zaman karşı fikir doğurmak, esastır) kendimizi savunabilelim...

Demem o ki... Bir kadının 7 fotoğrafını yan yana koymakla kadın projesi yapmış olmak aynı şey değil... Tüm göstergeler, ışık, öğelerin yerleştirilmesi vs. bir taraftan kadınınızı anlatırken, öbür taraftan kadının başarması için yapması gerekenlerin ipuçlarını taşımalıdır. Önündeki engelleri belirlemeli, gerekirse bunlara itiraz etmelidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Durum böyle olunca karşınıza dikilenler olacak... Maalesef bunların çoğu kendini fotoğraf dünyasından sayan, ama başaramadığını kendi kendine ifade edememiş olup, yoluna devam edenleri tehlike görenlerden oluşacak... Bir kısmı da doğrudan düşüncelerinize karşı çıkacak. Başarınız oranında da bunların şiddeti artacak. Kalp krizi geçirmek, üveit olmak, ankilozan spondilite yakalanmak hep bu acımasızların dedikodularına dayanamayanların sunudur.

Benim inandığım bir ilke ise, her şeye rağmen bisikletin pedalının çevrilmesine devam etmektir. Yoksa bisiklet devrilir.

Bunları yazmamın nedeni ise şudur... Birinizin üzerine gelecek bir acımasızlığa hep beraber göğüs gerecek kadar kendinizi bir arada hissedebilmeli, buna gücünüzün yetebileceğini düşünüyorsanız bir arada olmalısınız. (Allah... Allah... Her halde biraz fazla ileri gittim.)

Her neyse... Bildiğiniz gibi bu proje uzayıp gidecek bir proje... Ve daha öncekilerin, daha sonrakilere katkı sağladığı bir birliktelik... Amacımız, bu projeyi, hem fotoğrafçıları, hem de modelleri açısından seçilmiş olmanın ayrıcalık haline getirmesi olmalı ki bir Şinasi Barutçu Kupası gibi yıllarca devam edebilmeli... Tabi ki bu ancak hepimizin gayreti ile olur. ●

"Kadın Başarır-II sergisi için bir hazırlık yazısıdır."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BUL KARAYI... AL PARAYI...

Sınır Tanımayan Anadolu isimli sergimi açtığım gündü... Bir kalabalık bir kalabalık ki sormayın...

Açılış yapıldıktan sonra büfeden gidip bir kadeh bir şey alacağım, ama ne mümkün. Muhakkak biri çevirip kitap imzalatıyor veya beğenilerini bildiriyor... Adana Kültür Sanat Merkezi'nin otoparkı dolmuş... Dolmayı bırakın bölgenin trafiği tıkanmış. Tebrik eden edene...

Bir de sergiye farklılık katmak için bir oyun oluşturmuşum.

Şöyle ki...

Sergi sınır tanımayan Anadulu'yu anlatıyor ya... Yani ülkemizin komşuları içinde bize ve diğer komşularımıza benzeyen ortak özellikleri göstermeye çalışıyorum... Diyeceğim o ki; resmi sınırların dışında kültürel ortaklıkların oluşturduğu ikinci bir sınır daha var... Ve bu sınırlar, savaşlarla oluşmuş diğer sınırın aksine halklara barışı taşıyor...

Fotoğrafların sadece bir tanesi hariç diğerleri komşularımızdan... Bir tanesi ise Türkiye'den... Türkiye'den olan fotoğrafı ülkelerden birinin arasına karıştırmışım. İzleyicilerden diğerlerinin arasına karışmış bu fotoğrafı bulmalarını bekliyorum. Üstelik onlarla iddiaya girip, bulana bir kitabımı hediye ediyorum.

Bul karayı al parayı gibi bir şey yani...

İşte tüm bu sebeple sergiye gelenler daha uzun kaldığı için biz karayı değil, neredeyse saat yirmi biri bulduk. Biz yirmi biri bulduk derken, sizler de Haluk Uygur yazı yazacak köşeyi buldu kendini övüp duruyor, hâlbuki makbul olanı başkasının onun hakkındaki görüşleri diyebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ve bunu dediğiniz an, zaten ben de oraya gelmek istiyordum diyerek asıl konuya girebilirim. Velhasıl kısa keseyim...

Bu kadar kalabalığın sonunda, herkes salonu terk etmiş, beni yalnız bırakmışken, belli ki herkesin gitmesini beklemiş mahcup bir fotoğrafçı, kibar insanların yaptığı gibi, görüşünü bir sorunun içine saklayarak soruverdi... "Niçin fotoğrafları agrandizörle basmadınız?"Yani demek istiyordu ki...

"Fotoğraflarınızın anlattıkları bir yana... Eğer agrandizör baskı yapmadıysanız değeri yoktur." Ben ona agrandizörle 100' e 150 basamayacağımı anlatmadım, ama baskı tekniğinin fotoğrafın sadece zanaatsal kısmında önemli olduğunu, en az onlar kadar iyi olanını yapabiliyorsak, dijital baskı yerine agrandizör baskı almanın Tarsus'a arabanız varken, yürüyerek gitmeye benzediğini söyledim. Ama gözlerindeki soru işaretinden bana katılmadığını da anladım.

Bu bir görüştür ve bazı dostlarımız bu görüşü fotoğrafın olmazsa olmazları arasına sokmuştur. Ancak eğer agrandizörde basılmayan değerli olmayacaksa, başta birçok sanal dergi olmak üzere tüm dijital ortamlar değersizleşecektir.

Hâlbuki artık dijital ortamdan kaçacak bir yerimiz kalmadı...

Müsaade edin ki ben de agrandizörle basılmamış olsa bile sergimle biraz övüneyim.

Ayrıca Türkiye'de çekilmiş olan fotoğrafı bilene hala bir kitap var...

Kısacası... Bul karayı... Al parayı... ●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GENİŞ AÇI BAKIŞ'IN ARDINDAKİ GÖZ...

Biliyorsunuz insan gözünün görme biçimine uygun perspektifi ilk kez Rönesans sanatçılarından Massaccio kullandı.

"Cisimler kendini gözleyen gözlerden uzaklaştıkça daha küçük görülür."

Kimine göre resim sanatının başlangıcı sayılan bu keşfin yapılabilmesi, insanoğlunun yüzyıllarını aldı diyebilirim. Ne yüzyılları! Bin yılları aldı demek gerekiyor.

Altamira Mağarası'nda bulunan ilk resimlerin yaklaşık 25 bin yıl önceye ait olmasını dikkate alırsanız hesabı sizler de yapabilirsiniz.

Peki Masaccio'dan evvel resim yapanlar perspektif kullanmadılar mı?

Tabi ki kullandılar. Ama onlar (önde veya arkada olmalarını dikkate almadan) önemli bulduklarını büyük, daha önemsiz bulduklarını küçük çizerek düşüncelerini çizgilerine aktardılar.

Önem Perspektifi

Eski kilise fresklerine bakarsanız (Kapadokya Bölgesi'ni gezenler bu örneklere sık rastlamıştır) Hz. İsa daha büyük, Vaftizci Yahya daha küçük çizilmiştir. Sıradan insanlar ise iyice küçüktür.

Eğer fotoğraf 18. yy. da değil de, Masaccio'dan önce bulunmuş olsaydı, optik perspektifin insan gözünün görme biçimine benzemesi nedeniyle, Masaccio'nun keşfettiğini fotoğraf kendiliğinden ortaya koyacaktı.

Yani demem odur ki... Resmin sanat sayılmasına neden olacak kadar önemli sayılan bir buluş, fotoğrafın doğasının ta kendisidir. Fotoğrafçı ressamlar gibi perspektif oluşturma şeklinde bir derde sahip değildir. (Perspektifin kaçış noktasını yerleştirmeyi ayrı tutarak söylüyorum.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ama fotoğrafçının tek avantajı bu değil bence... Fotoğrafçı istediği nesneleri daha büyük, istediğini de daha küçük gösterebilecek bir tekniği, yani en az 25 bin yıl insanoğlunun duygu ve düşüncelerini anlatması için bir yöntem olarak kullandığı bir tekniği de rahatlıkla uygulayabile gelmiştir.

Yani bir taraftan görme biçimine uygun optik perspektif, diğer taraftan düşünme biçimine uygun önem perspektifi fotoğrafçıya yol göstermiştir.

İşte tam burada geniş açı objektif önem kazanmakta... Eğer ustaca kullanamasan yamuk yumuk bir şeyler yapan bu objektif, ustalara ise istediğini büyütme, istediğini de küçültme olanağını diğer objektiflere göre daha dramatik bir şekilde sağlar. ●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KÜÇÜCÜK "BEN"İ EVREN KADAR BÜYÜK YAPMAK

Olamaz ya... Bir gün olsa... Bir ışığın üstüne binip yolculuk edebilsem... Yani saniyede 299 792 458 metre hızla yol alabilsem... Güneş sisteminin bir ucundan öbür ucuna tam 10 saatte gidebilirmişim.

Şu büyüklüğü düşünün bir an... Ama düşünmeyi bırakmayın... Güneş sisteminin de Samanyolu galaksisi içinde sadece bir nokta olduğunu hayal edin. Hayalinize biraz da ben katkıda bulunayım... Güneş sisteminin Samanyolu'nun merkezi etrafında dönmesini (yaklaşık ışık yılı hızıyla) tam 230 milyon yılda tamamladığını hatırlatayım.

Bir de uzayda şimdilik Samanyolu gibi milyardan fazla galaksinin bilindiği gerçeğini göz önünde bulunduralım...

Uzay olur 20 milyar ışık yılı çapında bir küre...

Düşünüyorum... Ve aklımı kaçıracak gibi oluyorum... Peki bu küre neyin içinde?

Çok değil sadece 700, bilemedin 800 yıl önce insanların dünyanın evrenin merkezi olduğunu sandıklarını hatırlarsanız, bugün bile uzayı aynı dar bakış açısıyla düşünebileceğimiz tehlikesini de görebilirsiniz.

Eğer böyle düşünmeyip evreni anlamaya çalışsak, sonsuzluğun içinde kaybolup gideceğimiz de aşikar.

Şimdi bir de başladığımız yerden tersine doğru gidelim isterseniz...

Dünyanın güneş sistemi içinde kapladığı yeri düşünelim önce... Hemen ardından da ülkemizi, şehrimizi, mahallemizi, bulunduğumuz ortamı ve kendimizi zihnimizde canlandıralım...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ne kadar büyüğüz?

Eğer önemimiz bu büyüklüğümüz kadar olsaydı... Ne kadar önemli olurduk?

Bunu düşünürken, düşüncemi özgür bırakarak, bugüne kadar kendimi ne çoklukta önemsediğimi sorguladım.

Sonunda kocaman bir soru yumağı ile karşılaştım ve ürktüm... Ama ürküntüm evrenin büyüklüğü ile ilgili olmaktan çok egomun büyüklüğü ile ilgiliydi... Ve kendimin evren yanında ne kadar küçük kaldığını görmem ile... Buna rağmen hala iyi fotoğrafın evreni değiştirdiğine inanıyorum.Zihninizde canlandırabiliyor musunuz? Evren yanında bir nokta bile olmayan Güneş sisteminin mini minnacık bir insanı, çıkmış ben fotoğrafımla evreni değiştireceğim diyor.

İnsanın evrenin bir fraktalı(*) olduğunu ve herkesin kendinden başlamak üzere bir şeyleri değiştirebileceğini düşünürseniz neden olmasın... ●

(*)

"Fraktal Nedir?

Fraktal doğada var olan, ama algılamakta zorlandığımız bir geometrik gerçek. Bu gerçek doğadaki her şeyin onun içinde bulunduğu büyük şekle benzemesi kavramı. Yani kendine benzerlik kuramı... Buna bir atomun içindeki elektron ve nötronların birbiriyle olan ilişkisinin, gezegenlerin devinimlerine olan benzerliğini örnek olarak verebiliriz. Veya insanın bir hücresinin çalışma biçimiyle insan organizmasının çalışma biçimi arasındaki benzerliği sorgulayabiliriz."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BİLGİ SEN HER ŞEY'E KADİRSİN...

İnsanoğlu tarihinden bu yana anlayamadığı şeyleri kutsamış, hatta tapmış... Ancak biriken bilgisi sayesinde, taptığı bu şeyleri anlamaya başlayınca bu değerler onlar için önemini kaybetmiş, sıradanlaşmış.

Unutmamamız gereken bir şey ise, insanı diğer canlılardan ayıran, merak ve anlamaya çalışma yeteneği her geçen gün yeni bir şeyi daha öğrenmesini sağlıyor.

Böyle giderse insanoğlunun anlayamadığı şey çok azalacak... Anlayamadığı çok azalacak ama "sonsuzluk" kavramını hiçbir zaman çözemeyecek. Bilgiye sahip oldukça yeni bilinmezlerin ortaya çıktığı bir şey, çünkü sonsuzluk...

İşte bu yüzden en bilgili kişilerin bile anlamasına olanak olmayan tek şey...

Madem insanoğlu anlayamadığı şeyleri kutsadı... Sonsuzluk ise en gelişmiş insanın dahi anlayamadığı şey... Acaba sonsuzluk Tanrı'nın (veya diğer isimleriyle sayabilirim, Rabbin, Hak Taalanın, Allah'ın) ta kendisi mi?..

Mevlana'yı her okuduğumda bu veya buna benzer düşüncelere kapılıyordum. En gelişmiş olmak ne haddimize, aksine anlayamadığımız o kadar çok şey varken bırakın sonsuzluğu anlamayı, onun sonsuzluğu tarifini bile anlamakta büyük güçlük çekerdim.

Bu soyut kavram zihnimde, soyut bir anlayışla (üstelik bunun için, üzerine "muhakkak somut olması gerekir" gibi bir yük yüklenmiş fotoğraf teknolojisi kullanılarak) anlatılmış Reha Bilir'in "Sonsuzluk"unu görünce somutlandı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Reha Bilir'in fotoğrafları bu kavramı benim için somutladı ama aynı zamanda yeni bir sonsuzluğun penceresini de önüme açtı. Bilgiyi de daha iyi anladım böylece... Daha bilmediğim çok şey var bilgisini de içeren bir anlamlandırmaydı bu...

Reha Bilir'in "Sonsuzluk"una bakıp, Mevlana'nın sonsuzluğunu anlayabilmek... ●

** "Bu Reha Bilir'in Sonsuzluk isimli çalışması için yazılmıştır."*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖLÜMDEN SONRA GERİ DÖNÜŞ YOK...

Bugün 6 Mart 2011. Taaa 70'li yıllara, çocukluğum ile gençliğim arasında bocaladığım döneme gittim. Deniz, Yusuf ve Hüseyin asılmıştı. Onları hiç tanımamıştım ama, ülkemin ürettiği değerlerden bazılarının yok olduğunu hissettiren bu olay bende travma yaratmıştı. Keşke asmasalardı diye düşünmüştüm... Çünkü ölümden sonra geri dönüş yok.

Bugün orta yaşın kırılgan dönüşümünü yaşarken de benzer bir travmayla karşılaştım. Kars'ta Mehmet Aksoy'un yaptığı "İnsanlık Anıtı" na ilk balyoz vuruldu çünkü. Yani insanlık idam edildi bir kez daha. Keşke yıkmasalardı "İnsanlık Anıtını"... Çünkü öğrendik artık, ölümden sonra geri dönüş yok.

Halbuki şimdi Denizler asılmasaydı, ülkeyi yönetenler arasında olacaklardı. ●

** "Bu yazı Mehmet Aksoy'un heykelinin yıkıldığı 6 Mart 2011 tarihinde yazılmıştır. Hatırlarsınız Deniz, Hüseyin ve Yusuf'da o tarihte ölmüşlerdi."*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ARABESK YAVŞAKTIR

Rahmetli Aziz Nesin "Bu ülkenin yüzde altmışı aptal!" dedi, adamı neredeyse linç ettiler... Ama aradan 30 yıl geçti... "Aziz Nesin az söylemiş, rakam yüzde doksan..." diyorlar.

Fazıl Say arabesk müziğe "yavşak" demiş, kızılca kıyamet koptu... Doğan Hızlan'ın dolaylı sahiplenmesi dışında, sahiplenen olmadı. Çünkü henüz aradan 30 yıl geçmedi...

***

Galileo dünya dönüyor dedi, ateşte yakılmaktan son anda attığı geri adım nedeniyle kurtulabildi... O adımı atmayan Bruno ise, alevler arasında can verdi.

Kimyayı simyacılıktan kurtararak, bilim dalı haline getiren Lavoisier, kafasını giyotine vermekten kurtaramadı... Üstelik giyotinin başında, o gün iktidarda olan Fransız Devrim Mahkemesi vardı.

***

Ünlü edebiyat insanı Orhan Kemal, hapishane hayatı ve fakirliğin baskısıyla elli yaşlarında öldü... Ona "komünist" dediler... Bugün komünistliği anlatıyor diye suçlanan romanı, televizyonun en sevilen dizisi oldu.

Öte yandan ellisinde ölmeyip de, doksanına kadar yaşayabilme başarısını gösteren çağdaşı Yaşar Kemal, yaşamı boyunca sürdürdüğü saygınlığı çevresinden de görebilme şansını yakaladı. Çünkü adaşı diğer Kemal'den en az 30 yıl daha fazla yaşadı.

***

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Van Gogh yaşadığı süre boyunca bir tek tablo satamadı... Bırakın tablo satmayı, sanatla ilgisi yok diye, onu diğer sanatçıların gittiği kafeye bile sokmadılar... Biçare tepkisini, kulağını keserek gösterebildi. Günümüzde, gelmiş geçmiş en pahalıya satılan tablo ise, (Picasso'dan sonra) ona ait... Üstelik bahsettiğim rakam, yazılınca dudak uçurtan rakamlardan biri... 90 milyon dolar falan...

Tablosunu Van Gogh'dan daha pahalıya satan Picasso ise, neyse ki 90 yaşına kadar yaşayabildi de, yaptıklarının kıymetini yaşarken gördü. Yoksa o da Van Gogh gibi, genç yaşlarda baskıya dayanamayıp intihar etseydi, toplum tarafından anlaşıldığını görememiş olacaktı.

Sanatçı Geleceği Gösterir

Bilim ve Sanat Tarihi hep bu ve benzeri öykülerle doludur. Bilim insanları ve sanatçılar yaşadıkları müddetçe hep anlaşılamamaktan şikâyet ettiler. Hayyam'da da böyle oldu, Hallaç'ta da... Darwin'de de böyle oldu, Nazım'da da...

Ama bence ne bilim insanlarının, ne de sanatçıların, bu nedenle şikâyet etmeye hakkı yoktur. Çünkü olması gereken budur. Yaptıkları işin doğası böyledir. Eğer onlar sadece, herkesin o an ittifakla kabul edeceği bir şeyler söylüyor olsalardı, zaten sanatçı veya bilim insanı olmaya hak kazanamayacaklardı.

Bilim insanları ve sanatçılar, daima toplumun o anda inandıklarından daha ileride bir şey söyleyen ve bu yüzden toplumu ileri taşıyabilen kişilerdir. Yeni bir şey icat etmek veya yeni bir şey düşünebilmek, takdir edersiniz ki çoğunluğun düşüncelerine ters düşmenin nedenidir. Ve bu yüzden geleceği gösteren eserler, aydınlanmamış çoğunluk tarafından kabul görmeyecektir.

Aradan geçen 30 veya 50 yıl ise, toplumun sanatçılar ve bilim insanlarının seviyesine gelmesini sağladığı için, bilim insanı ve sanatçıların uzun yaşayanları toplum tarafından anlaşılabilecektir. Doksanlarına kadar yaşayabilmiş Yaşar Kemal veya Picasso'nun saygınlıklarını görebilmeleri de bundan olsa gerek.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yavşak Demek, Yılışık Demek

"Yavşak" demek, "yılışık" demek anlamına geliyor. Türk Dil Kurumu sözlüğü yılışık'ı, "Yapmacık bir gülüşle hoşa gitmeye çalışan..." olarak tarif ediyor. Yani bilim insanı ve sanatçıların yaptığının tam tersi bir şey yavşaklık!

Şimdi bir düşünelim... Arabesk, en çok dinleyici bulduğu, toplumun ezilip, horlanmış alt kesimine kaderine razı olmayı mı, yoksa daha ileri düzeyde bir yaşamı mı önermektedir? Onlara yapmacık bir yakınlaşmayla yağ mı çekmektedir, yoksa (yine ezilen tabakaların müziği olan blues veya caz örneğinde olduğu gibi) bulundukları duruma itiraz etmelerini öğütleyip, geleceği mi göstermektedir?

Yani kısacası yavşak mıdır, yoksa devrimci mi? Yağcı mıdır, ilerici mi?

Meğer Dünya Dönüyormuş

Koskoca(!) kilise, ufacık(!) Galileo'dan geçte olsa özür diledi... "Özür dileriz... Meğer dünya dönüyormuş." dediler.

Yaşar Kemal 90 yaşına kadar yaşadı... Picasso da öyle... Orhan Kemal o kadar yaşasaydı romanını televizyondan izleyebilecekti... Van Gogh, fakirlik içinde değil, varlık içinde ölecekti...

Fazıl Say ise, eğer otuz sene daha yaşarsa, bugün konuşmayanların, yarın neye yavşak dediğini görebilecek.

Bense şimdiden söylüyorum... "Arabesk yavşaktır..."●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DÜŞÜNCE ÜRETMEK VE KARŞIT ÜRETMEK

Sevgili Dostum Reha Bilir'in davetiyle, geçen günler Beyşehir yöresi'nde bulunan Çamlık Kasabası'nı ziyaret ettim.

Zannediyorum ki, Çamlık'ın gelecekte ismi sık duyulacak... Çünkü yörede her biri birçok gezginin ilgisini çekecek özellikler taşıyan, tam 16 mağara bulunuyor. Mağara denilince Anadolu köylüsünün "in" deyip geçtiği oyuklar aklınıza gelmemeli ama. Çok amatörlerin bile, (bazen bot yardımı almak şart olsa da) içinde yürüyebileceği ve yürüyüşün her bölümünde şaşırtıcı bir özellikle karşılaşılabilecekleri mağaralar bunlar.

Örneğin dünyada başka bir benzeri olmadığı söylenen Pamukkale travertenlerinin bir benzerini bu mağaralardan Balatini'nde görebiliyorsunuz. Veya tam insan eli değmemiş diye düşünürken, Gavur Beşiği Mağarası'nda İsa ve Havariler'ine ait fresklere rastlayabiliyorsunuz. Ve böylesine sıra dışı şeylerle karşılaştığınızda da aklınıza çözülmeyi bekleyen sorular takılıveriyor.

Sadece beş veya altısını gezebildiğim mağaralardan Gavur Beşiği'nde bulunan ve günümüze tahrip edilerek ulaşabilmiş freskleri görünce benim de aklıma da bazı sorular takıldı haliyle... Takılan bu sorular, bir resmin yapılmasının felsefesi ve sonraki kullanımını etkileyen düşüncelerle ilgili olunca, sizlerle de bir fikir jimnastiği yapmak istedim;

BİR... Acaba bu resimlerin müellifi böyle bir çalışmayı niye yapmıştır?

Günümüzde böyle işleri beğenilmek, alkış almak duygusu ile yapanlar olduğunu düşünerek soruyu tekrar sorarsak eğer; acabanın cevabı, öyleyse resimleri niye günümüzde bile insanların zorla ulaşabileceği, kuş uçmaz kervan geçmez bir yere yaptı diye ikinci bir soruyla gelebilir...

İKİ... Eğer ressam daha çok beğenilmek isteseydi, işini daha çok insanın görebileceği bir yere yapmaz mıydı?

Belki (hatta belki değil, aslında) o resmin yapıldığında anlattığı şeyler suçtu ve bu yüzden ulaşılmaz bir yere yaptı diyebiliriz...

ÜÇ... Bu durumda resim, alkış almak için değil, bir şeyler anlatmak, yani bir düşünce beyan etmek için mi yapıldı?

MS 300 yılına kadar İsa'nın ortaya attığı düşüncenin idamlık suç sayıldığı bilgisiyle birleştirirsek, mağaradaki freskin bir düşünceyi, bir inancı yaymak için yapıldığı görüşü kuvvetlenmektedir. İnançlılar veya düşünenler kararlıdır... Aradıkları dağın tepesindeki bir mağarada bile olsa onu görmeye giderler.

Fikir jimnastiğimiz bu yöne kayınca, akıllara o halde freskleri sonradan niye tahrip ettiler sorusu takılıveriyor nedense... Öyleyse kendi kendimize soralım...

DÖRT... Daha sonraki yıllarda freskleri tahrip edenler, hangi düşünce içindeydi?

Tahripciler de herhalde resimlerin estetiğini beğenmedikleri için kırmadılar bunları... Aksine resimlerin yaydığı İsa düşüncesini beğenmedikleri için kırdılar. Yani kırdıkları resimin estetiği değil, yaydıkları düşünceydi aslında. Resimlerin bulunduğu mağaranın isminin Gavur Beşiği olması da bu fikri biraz bile olsa destekliyor.

BEŞ... Günümüzde en kalabalık kitlelerin inandığı bir düşünceyi, geçmişteki yaygınlığındaki azlık ile kıyaslayınca...

İlk zamanlarda her düşüncenin kaynağının tek bir kişi veya grup olduğunu düşünebiliriz. Ve bu, eğer bir düşünce yayıyorsanız gün geçtikçe büyüyeceksiniz demek olabilir. Tarihe kalmak için de düşünce beyan etmek gerektiği anlamını da taşır. Ama şu da çok önemli bir gerçek;

Eğer tüm gelişmenizi düşünce üretmek suretiyle yapıyorsanız, ne kadar doğruyu savunursanız savunun veya ne kadar taraftar bulursanız bulun, muhakkak sizin gibi düşünmeyenler çıkacaktır. Hatta bazen sizin gibi düşünmeyenler, Gavur Beşiği'nde olduğu gibi, düşündüklerinize kırarak saldırmaya da kalkabilecektir.

ALTI... Son bir kez kendimize soralım... Fresklerin bulunduğu yere Gavur Beşiği dediğimize ve resimleri yapanları "Gavur" diye damgalayarak kıranlarımız olduğuna göre, bazen bilmeden kendi inançlarımıza da saldırabilir miyiz?

Bilmiyorum... Ama en azından o resimlerin yapıldığını tahmin ettiğim yıllarda, Hz. Muhammet henüz doğmamıştı. Ve İslamiyet'in inancına göre o zamanlar doğru inanç biçimini o resmi yapanlar savunuyordu.

Biliyorsunuz bazı hayvanlar bazen kendi kendini öldürürler...●

FOTOĞRAFLA HEYKEL YAPABİLİR MİSİN?

Geçenlerde Altın Oran Düşünce ve Sanat Platformu'nun bir sergisinde, bir arkadaşım kendi fotoğraflarının altına "Lütfen Dokunu-nuz" diye yazmıştı. Hemen sonraki sergide bu kez başka bir arkadaşım, çıplak bir kadın vücudundaki el izlerini gösteren fotoğrafı için aynı sözleri kullanmıştı.

Bunları görünce yıllar öncesine gittim. Sergilerimizin altına "Lütfen Dokunmayınız" diye yazdığımız yıllara... Belki o yıllarda iyi bir baskıya ulaşmak zor ve pahalıydı... Hele fotoğraflarımız Cibachrome dediğimiz yöntemle basıldıysa (bu baskı yöntemiyle sergi açmak o zaman fotoğrafçıların büyük hayaliydi) her temas fotoğrafta bırakılmış bir parmak izi anlamına geleceğinden, "Lütfen Dokunmayınız" demek bize doğruymuş gibi gelirdi.

Şimdi şöyle bir düşünüyorum da, izleyiciye ne kadar haksızlık etmişiz meğer.

Dokunmadan Sevmek...

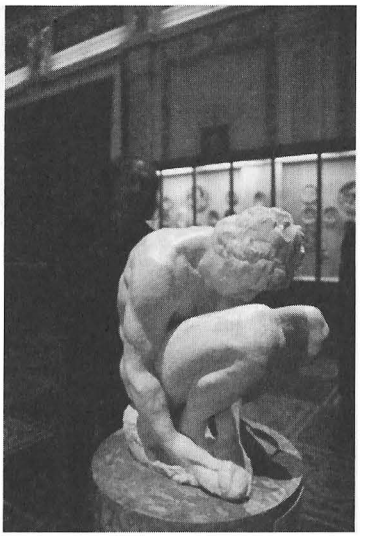
Takdir edersiniz ki sanat ürünleri duygu ve düşüncelerin izleyiciye aktarılması için yapılır. Duygunun veya düşüncenin insandan, diğer bir insana aktarılması ise başta bilinen 5 duyu olmak üzere, tüm algıların kullanılması ile sağlanır. Bu algıların içinde görme (ve işitme) tartışmasız en önemli olanları... Ama ya dokunma?

Bu kez siz bir düşünce jimnastiği yapınız lütfen... Sevgilinize sevginizi dokunmadan anlatabilir misiniz? Pazarda bile alacağınız domatese (manavın yasağına rağmen) dokunma çabasında değil miyiz? Sizce fırından alacağınız bir ekmeğin güzelliğini en iyi hangi duyunuzla algılarsınız?

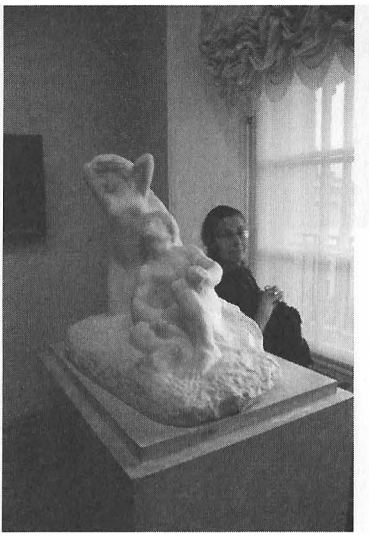

Mikelanj'a Dokundum...

Son yıllarda ziyaret ettiğim St. Petersburg'daki Hermitaje ve Ruski, Moskova'daki Puşkin, Roma'daki Vatikan ve Borgese, Floransa'daki Senyörler Sarayı ve Uffizzi müzelerinde dokunma yasağının neredeyse yok denilecek kadar az olması, eserlerden aldığım tadı arttırarak, bende memnuniyet yarattı. Bir Da Vinci'ye dokunacak kadar yakın olmak... Rafael'e, Mikelangelo'ya dokunmak... Veya Caravagio'yu sevmek... Van Gogh'un yanında fotoğraf çektirmek... Matisse'nin kenarında jimnastik yapmak... Aşkınızın platoniklikten çıkıp, hayata geçmesi kadar zevk verici inanın.

(Mikelanj ve ben)

(Rodin ve Eşim Hanife)

Adana'daki bir heykel sempozyumunun tanıtım kitabında sonuna kadar katıldığım şöyle bir cümle vardı:

"(...)Heykel ise, kentliye en çabuk ulaşan ürün... Üstelik üç boyutlu... Etrafında dönüp, dokunabiliyorsun. Dokundukça daha iyi anlıyorsun, sana daha çok ait oluyor. Etrafında döndükçe farklı açıdan, farklı görünebildiğini fark ediyorsun. Bu da yaşam için bir ders oluyor, birlikte yaşadığın insanların farklı bakış açısı için empati yapmanı sağlıyor."

Aslında bu cümlelerde yazar, bir izleyici olarak, bir sanat eseri ile (sadece heykelle değil) olan ilişkisini özetlemiş. Ve bu ilişkiden beklediklerini...

Heykeli Kıskanıyorum

Bir ara, bir fotoğrafçı olarak heykel sanatını kıskanmadım desem yalan olur. Çünkü biz klasik olarak "fotoğraf" diye tarif ettiğimiz şeyi, en ve boy sınırlaması içinde, 2 boyutlu fotoğraf kâğıdına indirgemişiz. Çok uzak değil, yakın zaman önce, fotoğrafı tarif ederken, "fotoğraf kâğıdına basılan" cümlesi çok sık kullanılırdı. Şimdi kâğıdın yerini neredeyse ekran aldı, ama bu fotoğrafa dokunma özgürlüğümüzü daha da kısıtladı.

Sadece dokunma özgürlüğümüzü mü?

Kullanılan ekranların ayarlarına göre diğer algıları da özgürce hissetmemiz önüne engeller geldi. Tonlar, renkler artık fotoğrafçının istediği gibi değil, ekranların istediği gibi...

Yaşlıyım Ama Gencim...

Yaş 50'yi geçince, bir de üstelik gittikçe yaygınlaşan yeni teknolojilerden şikâyet etmeye başlayınca, gelişimin karşısına duran dinozor gibi algılanmak tehlikesi var. Yaşlanmış olmama rağmen, yeni teknolojiyi reddetme gibi bir yanlış yapmayacak kadar gencim. Ancak yeni teknolojiler de ihtiyacı karşılamak üzere oluşturulur. Fotoğrafçılar eserlerinin sunumu için ihtiyaçlarını doğru ortaya koyarlarsa, teknisyenler de ona göre üretim yaparlar.

Fotoğrafla Heykel Yapabilir Misin?

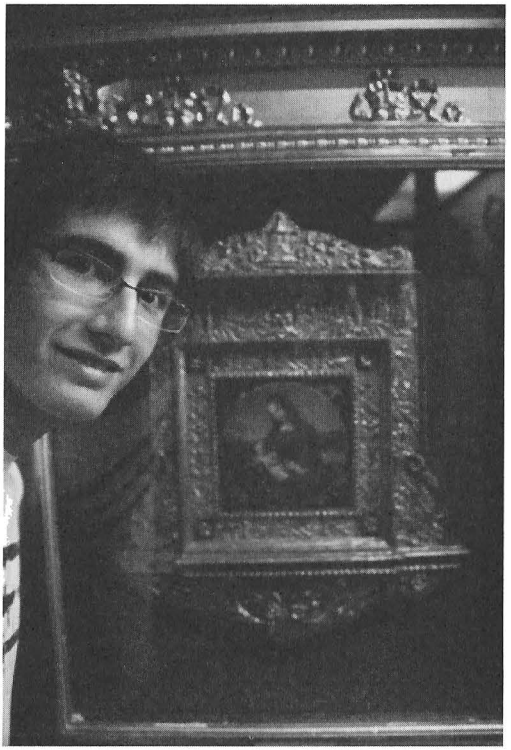
Kısacası ben hala heykeli kıskanıyorum. Çünkü bir şeye heykel diyebilmek için ekran görüntüsü yetmiyor. İllaki dokunup, etrafında dönebileceksin.

Ama fotoğraf için?

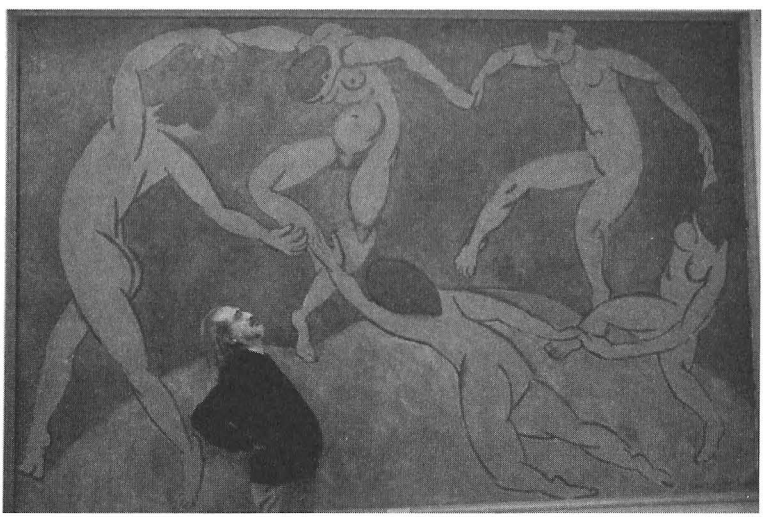
Bu yüzden hep aklımı kurcalayan bir soru var... Fotoğrafla heykel yapabilir misin? Taşla, tahtayla, hatta kâğıtla oluyor da, niye fotoğraf kâğıdı ile olmasın?

Bakalım kim yapacak?

Buna fotoğraf değil, diyenler olacaktır. Olsun biz sadece fotoğraf mı yapmak zorundayız. Fotoğrafla birlikte resim, tiyatro, heykel veya bunların hepsini birden yapmamızı kim engelleyebilir? Nazım iyi bir ressam değil miydi veya Beethoven iyi bir tiyatrocu? Picasso iyi bir heykeltıraş... Einstein iyi bir keman virtüözü... Sabahattin Ali de bir fotoğrafçı...

(Da Vinci ve Oğlum Saygı)

(Matisse ve Ben)

ADANA FOTOĞRAFÇISI ARANIYOR!

Henri Cartier Bresson 'u hatırladım birden... Paris Fotoğrafçısı...

Usta bu unvanı tüm dünyayı fotoğraflarken, asıl dikkatini yaşadığı kente vermesi nedeniyle almıştı. İyi ki de ustam dikkatini Paris'e vermiş, böylece biz de Paris'in bir döneminin görsel öykülerini topluca görebilme şansını yakalayabildik.

Ara Güler de "İstanbul Fotoğrafçısı" olarak biliniyor. Söyleyin bana kim İstanbul gibi 3 deryaya kol açabilecek büyüklükte bir şehri, bir İstanbul fotoğrafçısından daha iyi anlatabilir?

Söyle bana Gülen!(*) Sen Adana'da ışıkla birlikte yaşamıyor musun? Yağmurlu bir sonbahar gününden sonra yeniden uyandığın kentinde, güneşin ilk defa hangi binayı aydınlatacağını, bir başka şehirden gelmiş fotoğrafçı senden daha iyi bilebilir mi?

Nazan(*) sen konuş!.. Hani bir zamanlar yaşamını sokakta geçiren çocukları anlatacaktınız... Dünyadaki haklarını tüm hemşerilerinden daha az alan bu gençlerle, sizin sahip olduğunuz aydınlığı paylaşmıştınız. Evinize komşu olan tarihi köprünün altını sizden daha iyi bilebilen Parisli veya İstanbullu bir fotoğrafçı tanıyor musunuz ki, onlar onları sizden daha iyi anlatsın?

Ayhan(*)... Zihni çapkın, gönlü güzellikle dolu oğlum... Sen değimliydin dolunayın, yılın hangi gününde hangi caminin minareleri arasından doğacağını bir yıl gözlem yaparak inceleyen. Bunu tasarladığın fotoğrafta bir kolaj malzemesi olarak mı kullanacaktın ne?

Murat... Erhan... Şebnem... İlhan... Cemil... Hasan... Özgür... Mustafa....Nuri... Ogün... Mehmet... Gülsüm... Nuran... Aydan... Edip... İbrahim... Yıldız... Ali Rıza... Reşat... Emel... Niyazi... Orhan...(*) Esra... Veya adını buraya eklemek isteyecek herhangi bir Adanalı "Fotoğrafçı"... Benim sevgili dostlarım... Kentinizi sizden daha iyi anlatacak kimse var mı sizce?.. Siz 365 gün 24 saat Adana'dasınız, Ara Güler Ustam bile sizin bu avantajınıza sahip olabilir mi ki sizden daha iyi Adana Fotoğrafı yapsın?

Dikkat ederseniz size "fotoğrafçı" diye hitap ederken, o kelimeyi tırnak içine aldım. Yani tırnak İçinde Fotoğrafçı... "Tırnak İçinde Fotoğrafçı" ile ne demek istediğimi daha önceki yazılarımın birinde yazmıştım. Burada, o tırnak işaretinin sizleri sadece "fotoğraf çeker" olan diğerlerinden ayırmak için olduğunu tekrar etmek isterim. Aslında genel anlamda fotoğrafçının sırtındaki aydın sorumluluğuna değinmektir amacım. Kentli bir aydının en önemli sorumluluğu da kentine karşı olanlar değil midir?

Kent hemen her gün değişmekte, yeni bir şeyler eklenirken, eskilerden bazıları yok olmaktalar. Aslında yok olanlarla birlikte kentin yerel tarihi de yok olmakta. Yok olan tarih aslında bizden, Adanalıdan giden bir şey... Bizden giden şey ne kadar çoksa aydınlığımız da o kadar azalmaz mı sizce?

Bugün kentin en köklü caddesi ortasından alt geçit geçirilerek tamamen değiştiriliyor. Acaba herhangi biri o caddenin eski halini fotoğraflayıp arşivine kaldırdı mı? Bunu yaptıysa bile o arşivin geleceğe taşınmasını sağlayabilecek mi? Eğer yapabilmişse benim için o kadar önemli ki. Çünkü bir gün rahmetli babam o caddenin, Adliye Sokağı ile kesiştiği yerde bana, okulumu bitirmenin görüşlerimi daha çok yaymak için gerekli olduğunu anlatmıştı, ben de orada doktor olmaya karar vermiştim. Bu yüzden şimdi karşılaştığım her gence aynı şeyleri anlatıyor, olanağı olmayanlara elimden geldiğince destek oluyorum. Bugün benim doktor olan kızlarım, avukat olan oğlanlarım, mühendis olan çocuklarım varsa eğer, o caddenin bu işte çok yeri var.

Tarihi bilgilere göre 1900'lü yılların başından beri Adana'da fotoğrafçılık faaliyeti var. Kim bilir bugüne kadar kaç milyon kare çekilmiştir kentimiz hakkında. Ama geride kaç fotoğraf kalmış? Sayılabilecek kadar az... Veya kaç "fotoğrafçı" hatırlanıyor? Biri Gaston Mızrahi... Diğeri de Baltacı Mehmet... Çünkü sadece onlar kentlerini çekmişler... Çekmekle kalmayıp günümüze taşıyacak arşivi yapmışlar.

Yani demem odur ki... Eğer dünyadan önünüze gelen herhangi bir yerin fotoğrafını yaparsanız, bilesiniz ki sizden daha iyi yapmış fotoğrafçı muhakkak bulunacak. Fotoğrafladığınız yörenin fotoğrafçısını bırakın, yıllarca oraları fotoğraflamış Henri Cartier Bressonlar'ı, Ara Gülerler'i geçebilir misiniz?

Ama çalışmanızın temelini kendi kentiniz teşkil ederse, ne Paris'in Fotoğrafçıları'nın, ne de İstanbul'un Fotoğrafçıları'nın sizlerle yarışma şansı yok.

İşte "Adana Külliyatı" dediğim şey böyle bir şey... Adana'nın her şeyini anlatan, dünya fotoğrafçılarının da asla ulaşamayacağı birçok projeyi bir araya getiren bir toplu sunum.

Bakalım Adana Fotoğrafçısı unvanı kime nasip olacak? Adana'nın Henri Cartier Bresson'u kim olacak?

Merak ediyorum... ●

* *Adana'daki Haluk Uygur atölyelerine katılan öğrencilerden bazılarının isimleri.*

NEV-İ ŞAHSINA MÜNHASIR

Hep yazarım. Benim için yazması en zor şey özgeçmişimdir diye. Özgeçmiş yazılırken alışılmış yöntem genellikle başarılı olduğumuz şeyleri yazmaktır nedense. Hâlbuki yaşamda uğraş verip de başarılı olamadık gibi gördüğümüz, ama sonunda büyük bir deneyim kazanarak başarıya doğru koştuğumuz o kadar çok şey var ki...

Mehmet Dilci Ağabeyimin kendisi için yazdığı özgeçmişini okuyunca bir başka duyguya daha kapıldım. Zannederim Mehmet Ağabey hep başarılardan bahsetmenin üzerinde bakısını hissetmiş ki, 30 yıla taşıdığı faaliyetlerini birkaç satırda geçiştirivermiş.

Örneğin, "Ulusal ve Uluslararası ödüllere sahip..." diye geçiştiriverdiği özelliğini açık bir şekilde yazıya dökmeye çalışsa idi, herhalde bir-iki sayfalık bir liste ortaya çıkacaktı.

Bu yüzden müsaade ederseniz onun hakkında ben de kısaca bir şeyler yazıp, Mehmet Dilci'nin daha iyi anlaşılması için çaba sarf edeceğim.

Mesela siz onun Mardin'in tanıtımı için yola çıkan ilk kişilerden biri olduğunu biliyor musunuz? Veya Mardin Kasımiye Medresesi'nde yakın zamana kadar bir taşın onun anısına korunduğunu.

Adana İl Kültür Müdürlüğü'nün Çukurova Türküleri Derlemesi'nde ki zannederim bu 6 kasetlik bir Halil Atılgan çalışmasıydı, Mehmet Dilcinin oynadığı rol de pek bilinmez.

Şimdi ise benimle birlikte Adana Tarihi Konakları'nı çalışan gençlere ağabeylik yaparak "Adana İçin Sanat" şiarının önderleri arasına girmiştir. "Yaşanmışlıyla Tepebağ Konakları" da bunun örneklerinden biridir.

Hala ilimizin tanıtımında kullanılan birçok fotoğraf, Mehmet Dilci imzası ile afiş, katalog, broşür ve kitapları süslemektedir.

Fotoğraf ile ebru sanatını birleştirip, bunu Mevlana'nın "Kim olursan ol, yine gel!" felsefesiyle de süsledikten sonra, unutulmaya yüz tutmuş Ebru Sanatı'nın Adana'daki yeniden tanıtıcılarının arasında o vardır. Aslında kendisi farkında mıdır bilemem ama bu çalışmasında iki ayrı sanat dalını birleştirerek fotoğrafçılar arasında, "Çağdaş Sanat"ın da öncülerinden olmuştur. Ama kendine sorarsan "Temelinde doğa veya insan olan, portre ağırlıklı fotoğraflar yapıyorum" der ve geçer.

Kısacası yine kendi deyimiyle biz sanat dünyasının "Nevi Şahsına Münhasır" kişisidir. Ama bakın bu tanımlamayı, diğer ifadelerimde kullandığım gibi çoğul kullanmadım. Yani "kişilerinden biridir" değil, "kişisidir" diye yazdım. Eğer öyle yazmasaydım zaten kızardı.

Hatırlıyorum da bir kez bir sergi açılışında, bir başka arkadaş için bu söz kullanılmıştı ve Mehmet Ağabey hemen ortaya atılıp, "o benim", başkası için o sözü kullanmayın lütfen diye itiraz etmişti.

Fotoğraf yaşamım boyunca onunla beraber yürümekten hep hoşlandım. Ve ona yazmaya söz verdiğim "Evliya Dilci Çelebi'nin Seyahatnamesi" isimli kitabı bu etkinliğe yetiştiremedim diye başta kendisinden olmak üzere tüm fotoğraf camiasından özür diliyorum

Çünkü biliyorum ki bizim camiamız onun öykülerini dinlemekten çok zevk alır. ●

** Mehmet Dilci'nin 30. Sanat Yılı Anısına yapılan kataloğun önsözü.*

KRAL ÇIPLAK

Kral çıplak dedi çocuğun biri... Kral çıplak.
Ve kral döndü baktı "Çıplak olmaktan gurur duyarım çocuk." diye karşılık verdi. "Yoksa sen örtünmüş olmayı mı tercih edersin, gerçeklerin üzerini örtmeye çabalayan ikiyüzlüler gibi?"

Bizim çocuklar da "Çıplak" dediler... Düşüncelerimiz çıplak...

"Üstümüzün örtülü olmasına tercih ederiz böyle bir çıplaklığı..." diye de direttiler.

Ben ise şaşırdım ne çıplak, ne çıplak değil?

Sonra düşündüm... Bence iyi insanlar çıplak, ama değil! ●

** "Çıplak Ama Değil" adlı fotoğraf segisinin editör yazısı.*

AVCILAR VE ATICILAR DERNEĞİ'NDE OLANLARDAN KORKMUYORUM!

Fotoğraf dünyasının bu gidişinden korkuyorum demiştim bir kere...Bir öğrencim de itiraz eder gibi sormuştu:

"Hocam fotoğraf çekenlerin sayısının artması, aynı zamanda fotoğraf severleri de arttırıyor. Niçin bu artıştan korkuyorsun?"

Korkuyorum... Çünkü bahsettiğin bu artış daha çok fotoğraf makinesini kullananların sayısındaki artış. Ve yeterli bir eğitim almadan, sadece fotoğraf makinesini kullanmasını öğrendikleri mini kurslarla kendilerine bir paye vererek ortaya çıkıyorlar. Bir de isminin içinde sanat kelimesi olan bir derneğe üye oldular mı? Fotoğrafı kendi bakış açılarına doğru taşıyan, bir oy gücü haline geliyorlar.

"Oy gücü... Ne demek... Bu sizi niye korkutuyor?"

Fotoğraf dünyasında eskiden de derneklerde bazı konular tartışılırdı... Derneklerden eskiden de herkesin onaylamadığı veya bazılarını mutlu etmeyen kararlar çıkabilirdi... Ancak bu kararı veren kişiler fotoğrafın içinde yoğrulmuş, çok kısıtlı imkânlara rağmen yayınlara ulaşan, sanat ile ilgili her etkinliği izleyen kişilerdi. İstanbul'da açılan bir sergiye, başka bir şehirden kalkıp giden çok sayıda fotoğrafçı tanırım ben. İyi fotoğraf elde etmek için verilen bu çaba, fotoğrafçıların pişmesini sağlardı.

"Ya... Şimdi?"

İşin kolayı oluştu artık. Fotoğraf çekenler, yeteri kadar kalın ve bir o kadar da uzun objektifli bir makine aldılar mı tamam... Zaten çektiğini ekranında hemen görüyor. İstemediğini silmek isterse de, artık eskisi gibi para harcamak zorunda değil. Film kullandığımız yıllarda her deklanşöre basış bir masraftı. Onun için hazırlık yapmadan deklanşöre dokunulmazdı. Ama şimdi, şöyle övünen birine rastlamak çok kolay;

"Kapodokya'ya gittim, on bin kare çektim şekerim!"

Öbürünün de şöyle cevap vermesi çok olası:

"Hafıza kartın kaçlık güzelim? Benimki küçük... Bu yüzden ben de on beş bin tane silmek zorunda kaldım!"

"Peki, ne yapmaları lazım?"

Onu bilmem! Ama ne yapmamaları gerektiği açık... Uluslararası Fotoğraf Sanatı Federasyonu (FIAP) Genel Sekreteri içeride dünya fotoğrafı ile ilgili söyleşi yaparken, derneğin küçük bahçesindeki çiçeklerin fotoğrafını çekmeye çalışanlar olduğunu görüyorum. Bilmem ne belediyeciği "Doğanın Süsü Çiçekler" mi ne, bir yarışma açmış, ona fotoğraf yetiştirmeye uğraşıyorlar.

Onlara Salgado'yu soruyorum, efekt filtre markası sanıyorlar. Fikret Mualla'yı sorsam, Mualla kunduraları mı diyecekler. Türkiye'nin önemli fotoğrafçıları kimdir? Sorusuna hemen o ayın ana sayfaya en çok çıkan fotoğraf çekerinin ismiyle karşılık veriyorlar. Görkem Balşeker...

"Ama öbür tarafta, fotoğraf öğrenmenin düşünmeyi öğrenmekle başladığını bilenler de var. Sanat Tarihi öğrenmeden fotoğrafta başarılı olamayacaklarını fark edenler... Fotoğrafın değiştirmek için bir araç olduğunun bilincinde olanlar... Öyleyse niçin korkuyorsunuz?"

Her dönem olduğu gibi şimdi de böyle fotoğrafçılar var. Ama tüm yaşamını yarışma kazanmak üzerine kurgulayanlarla bunların aralarındaki oran, günümüzde bir uçurum haline geldi. Ve özellikle bu uçurum derneklerde oy gücü olarak ortaya çıkınca, korkunçluk artıyor.

Kendi fotoğrafını seçmedi diye jüriye yumruk atanların, bir önceki yarışmada birinci olan fotoğrafı, internetten araklayarak bir sonraki yarışmaya kendi adına gönderenlerin, ödül alsa bile paralı olan ödülü vermedi diye jüriyi mahkemeye vermeye kalkanların hızla çoğalıp, fotoğrafın geleceği ile ilgili karar aşamasında, ellerini bu doğrultu da kaldırmaları korkutuyor beni...

"Korkunun ecele faydası var mı hocam?"

Evet yok... Aslına bakarsanız kabaca ortaya koyduğum bu iki seçenekten sadece biri "fotoğraf"... Diğeri, ismini koymakta zorlanıyorum ama başka bir şey... O yüzden "fotoğraf çeker" deyimini kullandım. Veya "görüntü avcısı" da denebilir.

Yanlış olan, malzeme olarak benzer şeyler kullansalar da, aslında bu iki faaliyetin birbirinden farklı şeyler olduğudur. Absürt olan ise, ikisinin hala aynı ortamda yaşamaya çalışması bence. Öyle olmasa korkacak bir şey yok...

Ben "Avcılar ve Atıcılar Derneği"nde olanlardan korkuyor muyum? Onlar da kendi amaçları doğrultusunda iyi şeyler yapıyorlar çünkü. ●

SANAT DİSİPLİNLERİNİN BİRLİĞİ

Paylaşım Sanat Günleri'nde 2. kez izlediğim Merih Akoğul'un "İstanbul" İsimli gösterisinden önemli izlenimler edindim. Aramızda birçok kişi bu gösteriyi benim gibi iki kez izledi. Belki burada gösteri üzerine birlikte tartışarak yeni görüşler oluşturabiliriz.

Öncelikle Merih hakkındaki görüşlerimi yazmak istiyorum. Merih uzun yıllardan beri fotoğraf, şiir, reklam filmi yazarlığı vb. gibi sanat dallarıyla uğraşan, fotoğraf ve reklam konusunda üniversitelerde ders veren bir arkadaşımız. Biz Adana'da onu ilk kez "Bronz Askerler " slâyt gösterisi ile ağırlamıştık. Bu taşları bronzdan askerler gibi yapılmış bir satranç tahtasından alan derinliğini farklı kullanılarak alınmış detaylardan oluşmuş bir gösteriydi. Kendisi her taşa başka bir rol vererek öyküsünü kurgulamıştı. Merih daha sonraları Leica fotoğraf makinesini hep yanında taşımak suretiyle sokakları dolaşarak fotoğraf üretmeye başladı. An fotoğrafları işlerinin arasında daha çok yer aldı. Ama tüm işlerinde dünya görüşünü koydu ortaya. Ve bence (kendisi katılır mı bilmem) sokaklarda kendi dünya görüşünü anlatan anları kovalamaya başladı. "İstanbul" gösterisini izlediğimizde de, gösterinin içinde tamamen Merih'i bulmaktayız. Yarım görülen caminin yanına konan girilmez işaretlerini bir düşününüz. Bu işaretler acaba kareye tesadüfen mi girmiştir? Acaba her türlü yasağa karşı olduğunu zannettiğim Merih bu yasak işaretleriyle neyi anlatmak istemiştir. Yoksa bir şey anlatmak istememiş de sadece bulunduğu yerden bir tespit mi yapmıştır. Sizce bir şeyin an fotoğrafı olması, fotoğrafçının onun içine kendini, kendi dünya görüşünü aktarmasına engel midir?

(Fotoğrafçının dünya görüşünün, topluma bir şey aktarmak gerekmez şeklinde olması durumunu konu dışı bırakarak yazıyorum.)

Eğer Merih biraz daha yürüyüp aynı fotoğrafı çekseydi, yasak işaretleri kadrajdan çıkıverecekti. Veya Merih hafif çömelerek fotoğrafını çekmek yerine, ayaklarının üzerinde biraz yükselseydi, caminin büyük bölümü görülecekti. O zaman fotoğraf aynı anlamı mı taşıyacaktı?

Konu başlığı olarak "Sanat Disiplinleri'nin Birliği"ni seçmemin nedeni de şudur;

Biz Merih'in gösterisini ilk olarak Beyşehir'de izledik. O zaman gösteri müziği olarak bir caz parçası kullanmıştı. Aynı fotoğrafları o coşkulu caz müziği ile birlikte dinlediğimizde, kendi iç dinamikleri cıvıl cıvıl olan bir İstanbul algılamıştık. Ancak Adana'da aynı fotoğrafları yeni ve bu gösteri için özel yapılmış bir müzikle seyrettik. Merih önceki müzikten mutlu olmamıştı ki bir besteci arkadaşına yeni bir müzik yaptırmıştı. Hatırlarsınız gösteriden sonra ben, gösterinin yeni müziğinin özel yapılmasının nedenini ve bunun sadece bir müzisyen çalışması mı, yoksa kendinin de görüşlerinin içerdiği bir şey mi olduğunu sordum.

Çünkü Merih'in kendi ifadesi ile aktarıyorum(ve tabi ki ben de katılıyorum); yeni müziğin bir gerilimi yansıttığını ve kendisinin İstanbul'da gerilimli bir yaşam olduğunu düşündüğünü söyledi. İtiraf edeyim ki ben de (bir önceki gösteride eğlenceli bir İstanbul algısı almama rağmen) bu kez gerilim filmindeymişim gibi hissettim kendimi.

Tüm bunları değişik duyu organlarımıza hitap eden işlerin algılanmasında, çok çeşitliliğin oluştuğunu ve algıların değişebildiğini tartışmak için yazıyorum. Merih'in iki farklı (farklı mı?) gösterisinde, tamamen tek doğruyu gösterdiği iddia edilen fotoğrafların, nasıl da bir birine zıt görüşleri aktarmasına bu yüzden şaşmadım. Ve bunun Merih'in tercihi olduğunu düşünüyorum.

Ve buradan kendim için iki önemli sonuç çıkardım:

1/Aslında bir şeyler fotoğraflayıp, o fotoğrafların içinde kendi görüşünün olmadığını ve gerçek olduğunu söylemek bir yalandır. Ve burada etik problem başlar. Hâlbuki Merih gibi, "Bu benim İstanbul'um, karım bile İstanbul'un böyle olmadığını söylüyor." demesi (yani başkasına gerçek diye kendi görüşünü dayatmaması) kadar etik bir şey olabilir mi? İnanıyorum ki, bu bakış açısı toplumu değiştirmeye daha uygundur.

2/ Ürünlerin üretimi kadar sunum biçimleri de önemlidir. Bir fotoğrafta çerçeve kullanılıp, kullanılmaması bile anlatılan görüşü değiştirebilir. (Bir keresinde bir arkadaşım çerçeve kullanmayarak karesinde anlatmak istediği özgürlüğün çerçevelenemeyeceğine atıfta bulunmuştu.) Özellikle sunumlarda sadece görmeye değil duyma, dokunma vb. diğer duyularla da algıyı değiştirmek istiyorsak, bunu da amatörce değil, profesyonelce ve düşünerek yapmalıyız. Yoksa yürüyen koyunların yanına herhangi bir Yörük türküsü koymakla olmuyor. Yani göstereceğiniz her ürünün tüm öğelerini tamamen kendi düşüncelerim altında kontrol etmeliyim. Ve yine yani bir filmin rejisörü gibi fotoğrafımı yönetmeliyim.

Şimdi bir soru

Eugene Smith veya Henri Cartier Bresson gibi anın peşinde olan fotoğrafçılar o kısa an içinde kendi düşüncelerini, fotoğrafa yansıtmadılar mı? Veya fotoğrafları deklanşöre dokununca bitti mi?

Şimdi benim rol modelim olan Eugene Smith'i ve onun "Bir Kasaba Doktoru" isimli çalışmasını düşünün. Usta bir kasabada tüm imkânsızlıklara rağmen çalışan bir pratisyen hekimin hayatını anlatmış. Ama önce bu hekimin hayatını incelemiş. Gerekli izinleri(hekimden ve diğerlerinden) almış, LİFE dergisinde yayınlayacağı öyküyü aşağı yukarı zihninde canlandırmış, sonra tam üç ay o hekimle birlikte yaşamış. Gece hekimi çağırdıklarında o da gitmiş. Hekim uyuduğunda uyumuş, kalktığında kalkmış.

Üç ayın içinde var olan sonsuz sayıdaki anlardan bazılarını seçerek (sayıyı tam bilemiyorum ama) belli sayıda fotoğraf elde etmiş (Sizce acaba fotoğraflamadığı anları hangi düşünceyle es geçmiştir?

Öyküsüne uymadığı için olabilir mi? Veya sadece bir tercih mi? Tercihi kim yapmıştır acaba?) Daha sonra elde ettiği bu fotoğraflarla da yetinmemiş, arasından seçimler yaparak yayınlayacağı fotoğrafları iyice azaltmış. (Bir önceki paragrafı buraya da uygulayabiliriz. Acaba bu azaltmayı neye göre yaptı?) Sonradan fotoğrafların altına yazılar yazarak(bu yazılar fotoğrafın algısını etkiler mi sizce?) LIFE dergisinde yayınlamış.

Şimdi bir kez daha düşünüyorum. Acaba ustanın fotoğrafı deklanşöre dokunduğu an başlamış ve perde bittiği an bitmiş bir tesadüf müdür? Yoksa en az 3 aylık bir düşünce ürününün sonu mudur?

Bu soruya herkes farklı cevap verebilir. Her zaman söylediğim gibi farklı düşünenlere saygı göstererek, ben kendi fotoğraflarımda(biliyorsunuz ki çok sayıda an fotoğrafım bulunmaktadır) o anı önceden düşünüp, geniş zaman aralıkları içinde, düşündüğüme en uygun olanı seçerek deklanşöre dokunmayı tercih ediyorum. Ve tüm fotoğraflarım için sadece benim görüşümü yansıtırlar diye de not düşüyorum. Ama otobüslere doluşarak başkasının görmediğini farz ettiğiniz bir yere giderek gördüğün şeylerin bir kısmını, senin sadece bir tespit yaptığını söyleyerek fotoğraf yapmak benim işim değil. Yapan yapar...

Sevgili Arkadaşlar

Dokunmak üzerine de bir şeyler söylemek istiyorum ama şuan sizi çok sıktım. Konumuzla çok ilgili aslında. Sizlerden gelen cevaplar üzerine geliştirebiliriz.●

BAKIN ONLAR FOTOĞRAFI BEYİNLERİYLE ÇEKİYORLAR

Yaptığımız gösteri veya açtığımız sergilerden sonra biz fotoğrafçılara, genellikle "Fotoğraf makinenizin markası ne? Hangi objektifleri kullanıyorsunuz?" diye sorarlar. Ama düşününüz hiç kimse Yaşar Kemal'e veya herhangi bir yazara, imza gününde daktilonuzun markası nedir diye sorar mı?

Aslında ufak tefek farklılıkları görmezden gelebilirsek, Yaşar Kemal'e eserlerinde daktilosu ne kadar yardımcı oluyorsa, biz fotoğrafçılara da fotoğraf makinesi kadar yardımcı olur. Bu gerçeğe rağmen, ben de iyi bir fotoğraf makinesi alırsam iyi fotoğraf yapabilirim görüşü çok yaygındır. Ancak bu yaygınlıkta "fotoğrafçı fotoğraf makinesi" ilişkisini iyi anlayamamış fotoğrafçıların rolü büyüktür.

İsterseniz fotoğrafçı biyografilerine eşlik eden avatar portrelere bir göz atın. Neredeyse hepsi fotoğraf makineleri ile poz vermiştir. Sanki bana onlar açıkça fotoğraflarımı ben değil kameram yapmaktadır diyormuş gibi gelir. Halbuki siz daktilosunu omuzlayıp poz vermiş kaç yazar tanırsınız?

Tüm bunları saygın Nuri Gürdil ile mesai arkadaşım Müge Köstem'in başardıkları işi anlatmak için yazdım.

O saygın Nuri Gürdil bir gün, etrafına gençleri topladı ve ben bunlara fotoğraf vasıtasıyla kent bilincini öğreteceğim dedi. Dediği ile de kalmadı inat etti. Ama önünde birçok engel vardı. Engellerin en büyüğü de çocukların fotoğraf makinesi alacak paraları yoktu. O zaman kendi makinelerini kendileri yaparlar diye direndi ve "İğne Deliği" denilen ışık almayan bir kutunun makine olarak kullanıldığı yöntemle çocuklara fotoğraf çektirdi.

Bu çocukların sergisi İstanbul Modern başta olmak üzere birçok uluslararası galeride sergilenme başarısına ulaştı.

Mesai arkadaşım Müge bu sergiyi izleyince daha da ileri gitti, "Gençler bunu başarmış, acaba çocuklar da başarır mı ?" diye düşündü. Düşünmekle de kalmadı kararlı adımlar attı ve ilkokul öğrencilerini saygın Nuri Gürdil ile buluşturdu. Onlar da çaydanlıktan veya konserve kutusundan kendi makinelerini kendileri yaptılar, tarihi mekanları dolaştılar, sonunda bu sergi çıktı.

Benim aklıma da bir soru işareti takılıverdi hemen. Hani fotoğrafı, fotoğraf makinesi çekerdi?

Umarım artık biz fotoğrafçılara, fotoğraf makinemizi soran olmaz. Soran olursa eğer onlara bu kitabı göstereceğim ve "Bakın onlar fotoğrafı beyinleriyle çekiyorlar." diyeceğim. ●

**İğne Deliğinden Sızan Işık adı altında yapılan projede oluşturulan kitabın önsöz yazısıdır.*

(Projeden bir Pinhole fotoğrafı)

YA PASTÖR "YOKSA" DEMESEYDİ?

Artık yavaş yavaş elimizi ayağımızı dünyadan çekiyoruz ya... Boş zamanımız da çoğalıyor ki, son günlerde karşılaştığım insanlarla bir deneme yapıyorum.

Onların da benim gibi boş vakti varsa eğer, gördüklerime; "Sizce uzaylı nasıl bir varlıktır, bana tarif eder misiniz?" diye soruyorum.

Deneme sırasında neredeyse herkes, böyle bir soru sormamdan kuşkulanıp, farklı bir şekil tarif etmeye çalışıyor. Zaten önlerinde sinema, hatta edebiyat dünyasının yarattığı birçok örnek olduğu için de, genellikle cevap vermekte zorlanmıyorlar.

Renkleri yeşil... Kocaman bir kafası var, vücudu ise küçücük... Eli çok gelişmiş, ayak parmakları yok olmuş... Bir garip kokuyorlar... Dokundun mu öyle yumuşak ki parmağın içine giriyor.

Başka... Başka...

Karanlıkta da görebiliyorlar ama koku alamıyorlar...

Başka...

Bir yerleri kesilince kanları yeşil akıyor... Yaraları çabuk iyileşiyor...

Tırnakları kısa ve küt...

Başlarından iki tane anten çıkıyor... Biri sağda, öbürü solda, simetrik...

***

Sonunda tüm bu cevapları bir araya getirdiğimde çoğunun bir ortak noktası olduğunu fark ettim..

Herkes insanın biçimiyle kıyaslarsan, yamuk yumuk bir şeyler tarif etmişti ama çoğu insanın algısının dışında bir şey tarif etmemişti...

Rengi yeşil... Yani insanın görme biçimi içinde algılayabileceği bir kriter.

Kokuyu alamıyor... Yumuşak.... Karanlıkta görebiliyor...

Hepsi insanın beş duyusunun çalışmasıyla tariflenen şeyler.

Kocaman olsa bile bir kafası var... Veya eli... Parmaksız bile olsa ayağı da bulunuyor. Aslında insan gibi... Sadece bize göre biraz yamuk.

Estetik anlayışı bile bize benziyor. Anteni var... Simetrik.

Kısacası tarif edilen şey; elimizle tutup, gözümüzle görebileceğimiz, kokusunu alıp, sesini duyabileceğimiz bir şey.

Ama ya tarif etmeye çalıştığımız, eğer bulmak istiyorsak aradığımız şey, bizim beş duyumuzla algılayamayacağımız bir şeyse? Daha mor ötesi ışığı bile göremeyen, ultrasonik sesi duyamayan sıradan insanın hissedemeyeceği bir nesneyse? Bugünkü şartlarda bilemediğimiz, tarif edemediğimiz bir enerjiyse veya suya, oksijene ihtiyaç duymayan bir varlıksa? Varolmak için bizimki gibi bir atmosfere gerek görmüyorsa?

Yanı başımızda yaşıyor, biz onun farkında değilsek.

***

Tam burada aklıma yaşanmış bir bilim öyküsü geldi. Tıp dünyasında Pastör ve Koch'tan evvel, günümüzde enfeksiyon dediğimiz ateşli hastalıkların hava ile bulaştığı zannedilirdi. (Ortamdan havayı da kaldıramayacağına göre, bu görüşe göre ateşli hastalıklar önlenemezdi.) Biri aşıyı, diğeri de verem mikrobunu bulan bu iki bilim insanı eş zamanlı çalışmalarıyla enfeksiyon hastalıklarının havayla değil, mikrop (küçük canlı) diye isimlendirdikleri varlıklarla oluştuğunu söylediler.

Onlara göre; gözleriyle göremeyecekleri, kokusunu alamayacakları, dokunamayacakları kadar küçük, canlılarla oluşuyordu enfeksiyon hastalığı... Bulunduğumuz ortamda milyarlarca olmasına rağmen, sıradan insanlar onları hissedemiyordu.

Buna birçok tıp insanı itiraz etti...

"Biz gözümüzle görmeyip, elimizle tutmadığımıza inanmayız."

Ama onlar, böyle diyenlerin önüne, görüntüyü insanın görebileceği kadar büyütebilen, mikroskop diye bir alet koydular... Ve "Şimdi söyleyin bakalım mikroplar mı yok, yoksa siz onları mı göremiyorsunuz?" diye sordular. Sorun böylece çözülmüş oldu...

"Aaaa! Meğer mikrop denilen şey varmış... Biz göremiyoruz diye yok demek hataymış."

***

Şimdi düşünüyorum da... Pastör ve Koch bir türlü tedavi edemedikleri ateşli hastalıkların, beş duyularıyla algılayamadıkları canlılarla olabileceğini düşünmeselerdi, bugün hala milyarlarca kişi enfeksiyondan ölüp gidiyor olacaktı.

Ve merak ediyorum... Ben o günlerde yaşasaydım, tesadüf bu ya Pastör veya Koch'la karşılaşsaydım, onlara da şu meşhur sorumu sorsaydım;

"Sizce uzaylı nasıl bir varlıktır, bana tarif eder misiniz?"

Acaba... "Kafası var büyük... Eli de küçük ..."diye mi betimlerlerdi?

Yoksa?

***

İşte bence sanat tam bu "Yoksa" da başlıyor.

Hatta bilimin sanat olmasını sağlayan da bu "Yoksa"...

Bu "Yoksa" algılanmayanı düşünmemizi sağlayan, düşünerek algılatan bir "Yoksa"...

Şimdi bir de siz düşünün... Ya Pastör "Yoksa" demeseydi, ne olurdu dünyanın hali?

İşte sanat böyle önemli bir şey. ●

YARIŞMALAR VE SORU İŞARETLERİ?

Zaman zaman sorulur... "Yarışmaların fotoğraf sanatına bir katkısı var mıdır ?" diye...Öyle zor bir soru ki bu... Ve asla tek cevabı yok.

Öyle bir yarışma vardır ki; birçok fotoğrafçının yetişmesine, en azından tanınır hale gelmesine neden olmuştur. Veya kişinin biri yarışmada aldığı sonucu, kendisinin bireysel gelişimi için bir eğitim aracı haline getirir, eksiklerini bu yolla görmeye çalışırken, diğer bir kişi (elinde somut hiçbir delil olmadığı halde) jüriyi suçlar. Hatta bu suçlamayı fiziki saldırıya kadar dönüştüren kişiler bulunmaktadır.

Juri Taraf Tuttu

Tabi ki yarışmayı kendini değerlendirme aracı haline getirmek gibi yararlı bir şeye değil de, egoyu beslemek uğruna jüriyi değerlendirmeye dönüştürenler, jüriyi değiştiremedikleri gibi, en kötüsü kendilerini değiştirecek adımın da önünü tıkamış olurlar. İnanın ki bu yüzden fotoğraf tarihi binlerce çöpe atılmış fotoğrafçıyla doludur. Şu an bile bir zamanlar yarışma yıldızı(!)iken, günümüzde fotoğrafla ilgisi kalmamış arkadaşlarımızı yazmaya kalksam, bir iki sayfalık bir liste çıkarabilirim.

Aslında konu yarışmaların faydaları veya zararları olunca, bu genel çerçevenin dışında da söylenecek bir şeyler olmalı. Hatta geçenlerde benim yaşadığım gibi, eski ifadeyle münferit olaylara da şahit olabiliriz. Bir yarışma sonucunun, bir kenti yönetenlerin çok önemli bir kararı vermesine katkıda bulunduğu bir tesadüften söz ediyorum.

Konu buraya kadar geldiğine göre, gelin bahsettiğim bu olayı kısaca anlatayım sizlere...

Altınkoza ve Altın Oran

Geçenlerde tam; Adana'da Altınkoza Film Festivalini de yapan ve Adana sanatına çok katkısı bulunan KOZA A.Ş.'nin genel müdürü ile konuştuğum sırada, Akın Mısırlıoğlu'ndan bir telefon geldi. Ben sayın genel müdür Altın Oran Düşünce ve Sanat Platformu'ndan ve onun hedeflerinden bahsediyordum. Hedeflerden biri de 5 yıl içinde uluslararası bir film festivali ödülünü Adana'ya kazandırmak vardı. Ozan Bey kendisi için zor gibi görülen bu hedefi dinlerken aramıştı Akın Mısırlıoğlu... Ve Hürriyet Gazetesi ile birlikte Fotopya'nın birlikte açtığı "Aile İçi Şiddet" fotoğraf yarışmasında birincilik dahil 3 ödül ve 3 sergilemeyi Altın Oran Gurubu'ndan arkadaşların aldığı haberini verdi. Ben bu haberi sayın genel müdür ile de paylaşıp paylaşamayacağını sordum.

Sonuç, Altın Oran'nın önü sinema alanında da açılmıştı. Ozan Bey önemli bir yarışmada birçok ödül alan bir gurubun aynı disiplinle çalışması sonucu, film ödüllerini de alabileceğine inanmıştı.

Fotoğraf Makinesini Satanlar ve Seyredenler...

Böylece ben, bir kez daha potansiyeli iyi kullanılırsa yarışmaların yararlı olacağı yeni alanlar çıkacağını görmüş oldum. Ama ya yarışmayı kazanmak için başkasının bir yıl önce birincilik almış fotoğrafını, jüri anlamaz diye bir yıl sonra aynı yarışmaya gönderenler; yarışmayı kazanamadı diye (sanki fotoğrafı yapan beyin değil de kameraymış gibi) fotoğraf makinesini satmaya kalkanlar; veya bunu seyredip görmemezliğe gelen dernek üyeleri ve başkanları?

Soru işareti... Soru işareti... Ve yine soru işareti.●

Ben Sadece Görüşlerimi Yazarım GERÇEĞİ İSE HERKES KENDİ BULACAK!

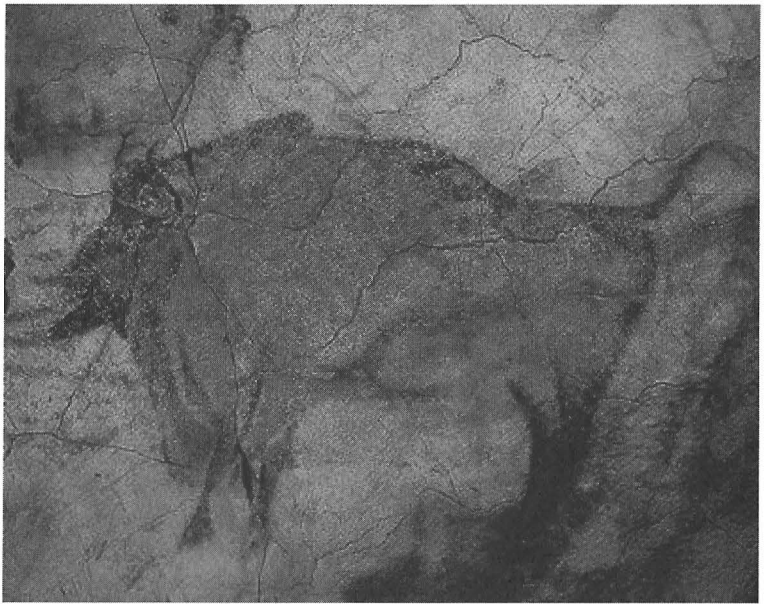
3D diye isimlendirilen, sözde üç boyutlu filmlere gittiğimde kandırıldığımı hissediyorum. Veya benim 3. boyut kavramım başka, adamlarınki başka, anlamıyorum.

Benim bildiğim üçüncü boyut, ancak bir nesnenin etrafında dönebiliyorsan mümkün. İnsanın görme yeteneğini göz önüne alırsak, sinemaya gitmiş bir insanın oturduğu yerden, kendi etrafında dönmeyen bir nesneyi, 3 boyutlu olarak görmesi mümkün değil.

3D ÜÇÜNCÜ BOYUT MU? YOKSA İLLÜZYON MU?

O halde bize 3 boyutlu diye gösterilen şey nedir? Bence sadece (zaten sinema görüntüsünde var olan) yalancı derinlik hissinin artırılması... Yani illüzyondan başka bir şey değil. Bu durumda insan düşünmeden edemiyor... Acaba son zamanlarda konuşulan 3 boyutlu fotoğraf da, sinemadaki gibi yalancı bir 3. boyut mu?

On binlerce yıl önce Altamira Mağarası'nın duvarlarına çizen ressamlardan beri, görsel sanatlarla uğraşan insanoğlu, gerçek yaşamında görebildiği 3. boyutu eserlerine yansıtmaya çalışmış. Herhalde bu çabada mutlak gerçeğe biraz daha yaklaşma arzusu önemli yer tutuyor. Rönesans'ın başlama vuruşunu yaptığı düşünülen Massaccio da, hava perspektifini ilk kez uygulayan Da Vinci de, gölge ışık oyunlarıyla derinliği yakalamaya çalışan Caravagio da bu arzunun etkisiyle çaba sarf etmiş.

(Birinci resim insanlık tarihinin ilk resmi kabul edilen resim. Altamira Mağrası'nın duvarına çizilmiş. İkincisi ise Lascoix Mağrası'nda, Altamira'dan hemen sonra... Aradan geçen zamanda insanoğlunun derinliği artırarak, üçüncü boyutu yakalama çabasına tanık olabiliyorsunuz.)

Ama ne gariptir ki, soyut resmin ilk atılımlarını yapan kübizmin temsilcileri, 3. boyutu gösterebilmek uğruna, en az; gerçeğine benzer resimleri yaptığı düşünülen bu ustalar kadar gerçekçi adımlar atmışlar.

Sen Cismin Arkasını Göremiyorsan, Arkası Yok mu?

Kübizmin felsefesinin, "Siz bir nesneye (küp'e) bir taraftan bakınca diğer tarafını göremezsiniz. Ama göremiyorsunuz diye diğer taraf yok mudur?"sorusuna cevap aramak olduğunu düşünürseniz, bana hak verebilirsiniz. O güne kadar yapılanlarda gerçeğe benzemeli ilkesiyle hareket edilmesine rağmen, nesnenin sadece bir (veya iki) tarafı gösterilirken, kübistler (nesneleri bir küpün düzleme açılımı gibi açarak) cismin 6 yüzünü de göstermeye çalışmıştır. Picasso'nun iki boyutlu tuvalde, küpün 6 yüzünü göstermeye çalışırken yaptığı illüzyonun gerçeğe olan uzaklığı, bana Da Vinci veya Massaccio'nun gerçeğe olan uzaklığından daha uzak değil gibi geliyor.

(Picasso'nun Guernica'sına bakınca da başka bir gerçeklik bizleri kucaklayabilir... Yeter ki resme kübizm'in mantığını düşünerek bakabilelim. Ben bu resme baktığımda savaş ve Nazizmin dünyada yarattığı yıkımı çok iyi algılıyorum.)

Söylemek istediğim, daha ilk sanat ürününden itibaren, insanoğlunun 2 boyutlu düzlemde üçüncü boyutu göstermeye çalışma çabası sanatın önemli uğraş alanlarından biri olmuş. Yani amaç gerçeğe yaklaşmaya çalışmak gibi görülüyor...

İki Boyutlu Düzlemde, Gerçek Üçüncü Boyut Gösterilebilir mi? Belki...

Ama şimdi takıntısız düşünelim bir kere... Fotoğrafı tarif ederken eğer, iki boyutlu düzlemdeki bir görüntüyü kast ediyorsak... Fotoğraf, tarihi boyunca asla gerçek olmadı... Gerçeğe yaklaşmayı ilke edinse bile gerçeğin ta kendisi olamadı... Gerçek 3. boyutu yakalayana kadar da olmayacak... Gerçek 3. boyut ise, izleyicinin onun gösterdiğinin etrafında dönebilmesi ile mümkün sadece...

3D diye adlandırılan görüntü ise, sadece koca bir yalan... Ben bir cismin arkasına geçip, tüm yüzeyleri ile birlikte göremiyorsam, o görüntü nasıl üç boyutlu olur. Olan sadece derinlik hissinin biraz daha arttığı iki boyutlu bir illüzyondan başka bir şey değil bence... Çünkü ben hala nesneyi 2 açıdan görebiliyorum.

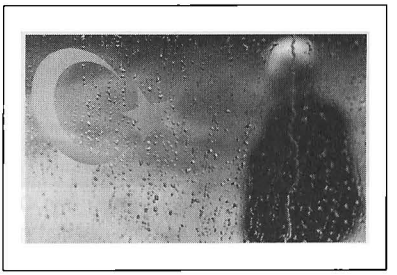
Hangisi Etik?

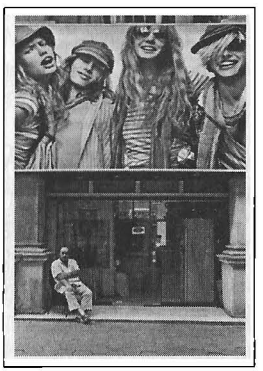
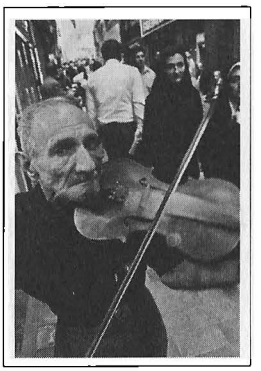
Burada aklıma sıkıcı bir soru takılıyor... Fotoğrafımın gerçeğin ta kendisi olduğunu iddia etmek acaba etik bir zafiyet mi?

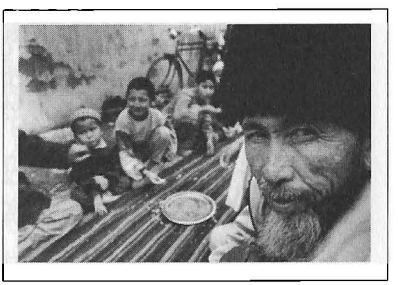
Hadi bana hala gösteremediğin arka yüzeyde başka bir gerçek bulunuyorsa?

Hâlbuki , "Mümkün olan en az oranda (ama dikkat edin mümkün olan en az diye üstüne basarak yazıyorum) müdahale edilmiş fotoğrafları üretmeme rağmen, bu benim gerçeğim, senin inanmanı isterim, ama birebir gerçektir dersem yalan olabilir, ona göre değerlendir" dersem, daha mı etik olurum?

Bu yazdıklarım sadece benim görüşlerim... Gerçeği ise herkes kendi bulacak!

(Bunlar da benim fotoğraflarımdan... Bu fotoğraflarda mümkün olduğunca dijital müdahale olmamış olsa da ben ahlaksızlık yapmış olmaktan korkarak, bunlar gerçeğin ta kendisidir diyemem. Çünkü deklanşöre basarken kullandığım objektif veya durmayı seçtiğim yer, en azından fotoğrafın perspektifini değiştirecektir. Örneğin ilk fotoğrafta elin yanında değil de kazanın yanında dursaydım, belki öykü değişecekti.)●

YOKSA FOTOĞRAF BİR ŞEYH Mİ ?

Geçenlerde televizyonda "Mucize" isimli bir film izledim. Çok basit, eğlencelik bir konusu olmasına rağmen dikkati çeken çok önemli bir sahne vardı.

Kahraman(ismi Melli idi zannederim) evinin önünde 15 m2 kadar bir yerde hobi olarak marul ve mısır yetiştiriyor. Ancak bir tavşan bunlara dadanmış devamlı yiyor. Melli tavşanı içeriye sokmamak için, yaptığı çiti toprağı yarım metre kazarak toprağın içine gömüyor. Bu durumda artık tavşandan kesinlikle kurtulduğuna emin. Çünkü çiti tavşanın giremeyeceği kadar derine gömdü ve geçecek en ufak bir delik yok. Ama kendinden bu kadar emin olmasının yanlışlığını açıkça yaşıyor. Sabah kalktığında tavşanın bahçeyi yine talan ettiğine şahit oluyor. Yani ortada mutlak bir gerçek var, o da tavşanı dışarıda tutamadı... Melli bu gerçeği yorumlarken, olaya mucize gibi bakıp, tavşanın olağanüstü güçlere sahip olduğu kanaatine varıp, yaşadığı olayı da bu duruma şahit olarak göstererek birçok kişiyi etkileyebilir ve gerçeğin yorumunu gerçek olmayan bir metafiziğe dönüştürebilirdi. Tam bu sırada başka bir mucize oluyor, doğum gününde gökten gelen bir ışık, o güne kadar vasat bir düşünce yeteneğine sahip Melli'nin zihnini açarak, daha çok kitap okumasını ve bunu daha iyi anlamasını sağlıyor. Artık kazandığı bilgiler ışığında bir olayı farklı bakış açılarıyla yorumlayabiliyor. Melli tavşan olayını kazandığı bu yeni yeteneği ile birlikte yorumlayınca, anlıyor ki kendisi çiti tavşan bahçenin içinde toprak altında saklanırken çekti. Dolayısıyla tavşanı bahçesine hapsetti. Tavşan bahçede sadece zavallı bir tutsak... Yoksa mucize filan yaratmıyor.

Bence yaşam da böyle bir şey... Ya birtakım kalıpların tutsağı olacağız, ya da bir olaya çok yönlü bakmayı öğreneceğiz. Ancak bence böyle farklı olabilir herkes.

Şimdi bu konuştuklarımızın fotoğraf veya sanatla ne ilgisi var denilebilir... Benim herkesin farklı doğruları olduğunu iddia etmemin nedeni düşünce anarşisini doğurmak için değil. Sadece gerçeğin tek olduğunu, ama bu ortak gerçeğe ulaşabilmek için, insanların devamlı bilgi ile beslenerek doğrularını birbirine doğru yaklaştırmaları gereğini vurgulamak.

Aslında kelimelerin, terimlerin de çok önemi yok. Bir şeye doğru veya gerçek demişsin... Veya belgesel yerine foto röportaj demişsin, çok önemli değil. Önemli olan bize gerçek diye sunulan şeylerin, aslında sadece sunanın doğrusu olabileceği ihtimalinin de göz önünde tutulması.

Kültür Emperyalizmi ve Tehlikeleri

En tehlikeli olan şey; insanlara en iyi ulaşma yolu olan sanat vasıtasıyla birilerinin doğrusunun, gerçeğin ta kendisi gibi sunulması. Bu kültür emperyalizminin kullandığı en etkili yöntem. Bugün oynayan dizileri düşünün... Vasatın altında düşünen halk için öyle bir gerçeklik duygusu yaratılıyor ki, halk artık dizi karakterlerini dizideki kimlikleri ile benimsiyor ve dizide anlatılan şeylere (tamamen kurmaca olmasına rağmen) gerçeğin kendisiymiş gibi inanıyor ve yaşamına rehber ediyor. Oyunu ona göre kullanıyor, düşüncesi dizilere göre şekilleniyor. Örnek isterseniz; çoğu kişi "Polat Alemdar" ın aktörünün ismini bilmiyor, ama diziyi bir kere bile izlememiş olan ben de dahil dizideki karakterle birlikte yaşamak zorunda kalıyoruz. İnanın bu yolla rejim bile değiştirilebilir.

Yani demem odur ki; ismine belge, belgesel, foto röportaj veya benim deyimimle foto makale diyebiliriz (bu diğer sanat dalları için de geçerli), ama bilmeliyiz ki, sanat eserlerinin hepsi (mutlak gerçeği değil) sadece müelliflerinin istediği doğruyu aktarır... Müellif ne kadar aydın ve bilgiliyse ve ne kadar iyi niyetliyse sanat eserinin anlattığı da o kadar gerçeğe yaklaşmış olur. Ama biliniz ki bugün, bugünkü bilgilerin oluşmasına neden olan modern bilimin kurucusu Galileo'nun bile o dönemde yanlış bilgiye sahip olduğunu biliyoruz. Galileo'nun tek tartışılmaz doğrusu, olaylara-doğaya farklı açılardan bakma yöntemini bilmesiydi. Yani bilimsel yöntemi...

Son söz olarak şunu söylemek istiyorum... Türkiye'de en az maniple edilmiş fotoğraflar üreten kişilerden biri olarak, benim fotoğraflarım sadece benim doğrularımı taşır... Ama unutmayınız ki, gençliğimden beri savunduğum doğrularım nedeniyle birileri tarafından komünist, dönek, dinsiz vb. suçlamalarla karşılaştım. Şimdi de birileri çıkmış, bazı gençlerle beraber yoğun bir şekilde üretmemize gönderme yaparak, "şeyh" diyor.

Şimdi bir düşünün fotoğraf tamamen gerçeği söyler, aksini iddia eden yalancıdır. (Dolayısıyla "benim fotoğraflarımdaki gerçeğe inanmasan sapmışsın") diyen mi şeyh, yoksa her sözüne bence diye başlamaya özen gösteren mi? ●

GERÇEK Mİ? NE ALAKA!

Amerikan Film Enstitüsü'nün Adana'da düzenlediği "Belgesel Film Günleri"ndeydim. Misafir yönetmene genç izleyicilerden biri "Sinema yapmak istediğini ama parasının yetmemesi nedeniyle yapamadığını ve sinema yapabilmesi için kendisine ne önerebileceğini." sordu. Yönetmenin cevabı ise, kısa film yaparak işe başlamasını öğütlemek oldu.

Genç, yüz ifadeleriyle ona bile parasının yetmeyeceğini belirtince, her şeye burnunu sokmak gibi bir adeti olan ben kalktım ve "Öyleyse 'fotoğraf' yap." deyiverdim.

Dedim ama dediğime de pişman oldum. Sinemaya ilgi duyanlar üzerime geldiler. "Ne alaka!" diyerek...

Kel Alaka Değil?

Tabi ki ben "Kel alaka!" değil, bal gibi alaka diye düşünüyorum ve düşündüğümü de dilimde tutamam. "Bence en kısa film 'fotoğraf'tır " diye cevapladım. .

(Burada sinema denilen şeyin teknik olarak, bir saniye içerisinde arka arkaya 24 fotoğrafın gösterilmesi olduğunu hatırlatmak isterim)

Bundan da "fotoğraf" yaparken aynı film çeker gibi, objelerin anlatılacak öyküye göre düzenlenmesi gerektiğini kastetmek istemiştim. Kastımı da söylemeye çalıştım...

Bu defa da fotoğrafçılardan biri "Ne alaka!" dedi. Ona göre fotoğraf tarihin şahidi olmalıymış, fotoğrafçı hiçbir şeye müdahale etmeden, fotoğrafını gerçeğin birebir aynısı olarak yapmalıymış. "Ne alaka!" diye sormak sırası bana gelmişti.

"Ne alaka! Şimdi sen siyah beyaz fotoğraf çekiyorsun ama fotoğrafındaki o şirin kızın yeleği aslında kırmızı?"

Ve cevap yok!

Haksızlık Ediliyor

Ben aslında "fotoğraf"a haksızlık edildiğini düşünüyorum.

Haksızlık "Gerçek olmak zorunluluğu" gibi ağır bir yükün ona yüklenmeye çalışılmasında. Açıkça da söyleyeyim sözüm zaten belgesel veya foto röportaj dalları dışında üretim yapan arkadaşlarıma değil. Bu yazıdaki mecram belgesel, foto röportaj, hatta haber fotoğrafı diye ifade edilen alan.

Geçenlerde Hürriyet Gazetesi'nde bir haber gördüm. Cumhurbaşkanı Gül, beraber yargılandığı davada ağır bir cezaya çarptırılan eski hocası Necmettin Erbakan'ı affetmiş.

Altında da bir Erbakan fotoğrafı... Erbakan takke ile kapanmış kafasını hafifçe öne eğerek, sağ elini kalbinin üzerine koymak suretiyle, "Eyvallah" der gibi görülüyor. Bakar bakmaz hocanın Cumhurbaşkanı'na minnettarlığını sunduğu izlenimini alıyorsunuz. Bu fotoğrafın gerçeği böyle mi? Nerede çekildi acaba bu fotoğraf?

Mesela Erbakan kendine sevgi gösterisi yapan bir taraftarına selam verirken çekilmiş olabilir mi? Bilemem! Ama af olayından sonra Hoca ile Cumhurbaşkanı'nın karşı karşıya gelmediğini bildiğimize göre, Gül'e böyle bir ifadede bulunduğu sırada çekilmiş olamaz.

Zaman Gazetesi'ndeydi zannederim. Başka birinde de olabilir. Aydın Doğan'ın haksız kazanç elde ettiğini yazan bir başlığın altına, bir yemek sırasında büyük bir lokmayı, ağzını iyice açarak yutmaya çalışan bir Aydın Doğan portresi konmuştu. Hani, belgesel fotoğrafın demir zırhlı şövalyeleri haberciler birebir gerçeği yansıtırdı? Bence yine de gerçeği yansıtıyorlar! Ama hangi gerçeği? Yine bence "fotoğraf" sadece "fotoğrafçı"'nın gerçeğini yansıtır. Bu yüzden "fotoğrafçı"nın kendi öyküsünü anlatmak uğruna, her bir "fotoğraf"ını bir rejisör gibi yönetmesi gerektiğine inanıyorum. İşte o zaman "fotoğraf"ın içinde "fotoğrafçı"nın kendisini görebilirsiniz.

Belki de "fotoğraf"çının "fotoğraf"larında kullanmış olduğu gerçeğine "gerçeklik" demek gerekiyor. Gerçekliği gerçeğe döndürecek olan ise izleyicinin ta kendisidir.

O kendi entelektüel birikimi ile "fotoğrafçı"nın yorumunu karşılaştırarak, yeni bir gerçeğe ulaşmaya çalışır. Ama unutmayınız ki bu da sadece izleyicinin gerçeğidir. Başka bir şey değil!

Aslan Yürekli Richard Aslan mı?

Geçenlerde NTV'de dünyanın önemli belgeselleri (veya benzeri bir isimli)bölümünde bir film izlemiştim. Aslan Yürekli Richard'ın Selahattin Eyyubi ile savaşını anlatıyordu bu film. Asırlar önce olmuş bir olaydaki karakterleri anlatmak için haliyle aktör kullanacaksın. Mekanlar için ise dekor. Yani aktörler ve dekorlarla yapılan bir belgesel... Gerçek olan sadece öykü...(O da gerçek mi acaba?)

Düşünün bir kere, senarist İngiliz değil de bir Arap olsaydı öykü aynı kalır mıydı? Ta İngiltere'den Kudüs'ü yağmalamaya gelen Richard'a o Arap "Aslan" lakabını verir miydi? Ancak durum böyleyken film dünyanın önemli belgeselleri arasına girebiliyor.

Ne Alaka!

Gelin bir fikir jimnastiği yapalım. Bu kez filmin senaristinin uyruğunu değil de rejisörünün mesleğini değiştirip "fotoğrafçı" yapalım. Adam (veya kadın) aynı öyküyü bu kez fotoğraflamaya çalışsın. Bunda da en az filmdeki kadar başarılı olsun. Aktör kullandı, dekor hazırladı, olay gerçeğin birebir kendisi değil diye bu fotoğraflarla yapılan bir gösteri belgesel kabul edilmeyecek mi?

Şimdi siz karar verin...

Bence "Ne alaka!".

NOT; Önemli "fotoğrafçı" Erdal Kınacı'nın beyninden sonra bedeninin de özgür kaldığını duydum. Kendine başarılarının devamını diliyorum.●

YA BEN YANLIŞSAM

Geçenlerde bir söyleşiye katıldım... Üzüldüm... Ve Picasso'yu hatırladım yeniden... Picasso ile beraber kübizmi de hatırladım... Ne diyordu usta... Kübizmi kendine rehber edinerek...Sen nesneye bu taraftan baktığında, göremediğin öbür yüzü yok mu sanıyorsun... Eğer öyle sanıyorsan... Öyle sanıyorsan acırım sana...

***

Bugünkü tartışma gerçeklik üzerineydi... Fotoğrafta gerçeklik...

Ve konuşmacı fotoğrafın bir ideolojisi olması gerektiğini söylüyordu... Ama bakın burada dikkatinizi çekmek isterim... O fotoğrafçının değil, fotoğrafın bir ideolojisinden bahsediyordu. Veya ben öyle algıladım.

Algılamamın sebebi de şu...

Konuşmacı diyordu ki, egemen sınıflar fotoğrafı kendi iktidarlarını devam ettirmek için araç olarak kullanıyorlar. Ve bu yüzden gerçeği çarpıtarak yansıtıyorlar...

Kendinin de "Diyalektik Materyalist "olduğunu söyleyen konuşmacı arkadaşım, ama gerçeğin yaşamın içinde var olduğunu ve belgesel çalışmaların da bu gerçekliğe hiç müdahale edilmeden yapılması gerektiğini söylüyordu.

Ben bu durumdan iki şey anlayabilirdim...

1/ Fotoğrafçının ideolojisi (ben buna daha çok dünya görüşü demek istiyorum) belgeselde önemli değildir. Belgesel yapan fotoğrafçı kendi görüşünü asla fotoğrafına koymamalıdır.

2/ EĞER BU ANLADIĞIM YANLIŞSA ikinci olarak; belgesel fotoğrafçı, hem kendi dünya görüşünü fotoğrafına yansıtır, hem de (belgeselin konuşmacı tarafından yapılan ve benim karşı çıktığım tarifine göre) gerçeği olduğu gibi (nesnel gerçeği) yansıtmaktadır.

***

İşte bugünkü söyleşide üzüldüğüm nokta burada...

Diyalektik hepinizin bildiği gibi dualiteyi içinde barındırır. Dualite denilen şey ise, zıtların birliğidir... Yani her şey zıtlarıyla beraber yaşar. Dolayısıyla yaşam içinde zıtlarıyla beraber olmayan hiçbir şey yoktur. Bu gerçeklikte de vakidir.

Yani demem o ki... Bir kişi gerçeğe ancak çok yaklaşabilir. Tam gerçeğe ulaşması ise ancak sonsuzlukta mümkün olabilir.

Yıllardan beri diyalektikle yatıp kalkan biri olarak çok rahatlıkla söyleyebilirim ki, bu dualiteyi taşımayan materyalizme, diyalektik materyalizm değil, sadece ve sadece "kaba materyalizm" denilebilir ve bu en az metafizik kadar tehlikeli bir görüştür.

Diyalektik ancak ve ancak özgür düşünceye sahip olan insanların uğraş alanı olabilir.(Dikkat edin düşünce özgürlüğünden değil, özgür düşünceden bahsediyorum). Özgür düşüncenin temeli de kendisinin mutlak doğru olamayacağını düşünmekten geçer. Böylece değişime yol verebilir. Ancak böyle değişebilir... Böyle değiştirebilir.

Kendisinin mutlak doğruya vakıf olduğunu (yani gerçeğe eriştiğini) düşünenler, mantıken mükemmel olduklarını da kabul etmeliler... Mükemmellerin ise değişmeye ihtiyacı olmadığı açıktır.

Hâlbuki diyalektiğe göre değişmeyen sadece değişimdir.

Niye üzüldüğümü anladınız mı?

Fotoğrafı ve tabi ki fotoğrafçıyı böyle bir çıkmaza sokan düşüncenin karşısında söylediklerimin anlaşılmamasına üzüldüm..

***

Hâlbuki ben ne söylemiştim...

Genelde kişilerin ve özelde fotoğrafçının diyalektiğe göre teorik olarak birebir gerçeğe ulaşmaları imkânsızdır. Ancak birisi diğerine göre daha yakın olabilir.

Bu yüzden bir fotoğrafçı fotoğrafına mutlak gerçeği değil de, ancak kendi dünya görüşünü koyabilir. Zaten diyalektiğe inanıyorsa, görüşünün gerçeğe en yakın olan olduğunun da bilincindedir. Ama bu bilinci dualiteyi, yani karşıtı da göz ardı etmemesi gerektiği algısını da içerir. Bu algı nedeniyle de devamlı değişime açıktır.

Bilimsel yöntemin soyut izah biçimi olan matematikle de algılarını devamlı kontrol altında tutar. Çünkü bilim, ancak ölçülebilen bir şeyin bilimsel olduğunu düşünür. Ölçemediğin şeyden şüphe et der. Ama matematiğin sadece sayılardan oluştuğunu düşünenler bazen bu konuda şaşırırlar.

Bana göre bir fotoğrafın içinde fotoğrafçının düşüncesi (ideolojisi) varsa o fotoğrafı tırnak içine alabiliriz. Yoksa tırnağı hak etmez. Düşünce denilen şey ise gerçeğin ta kendisi değil, sadece fotoğrafçının doğrusudur. Gerçeğin ta kendisinin ne olduğunu bilseydim eğer, zaten benim düşüncem mutlak doğru olurdu. Bilemeyeceğime göre de ben gerçeğin ta kendisini değil, sadece kendi gerçeğimi fotoğraflayabilirim.

Konu kendi gerçeğim olunca da, nesnel olmaktan çıkar öznel hale gelir. Kişisel görüşler işin içine girince de kurgu başlar. Ve bence dünyada kurgulanmamış hiçbir şey yoktur. Evreni incelediğinizde karşı karşıya kaldığınız matematiksel düzen de bu kurgunun ta kendisidir.

"Etik"e gelince... Karşılığı "Ahlak" olan tamamen öznel bir şeydir. Dolayısıyla ölçü olarak etiği, yani ahlakı alıyorsak (şunu demek istiyorum, bire bir gerçeği yansıtmanın kıstası ahlaklı davranmaksa) baştan nesnellikten ayrılmayı kabul ettik demektir. Benim ahlak anlayışım dünden beri bile değişti. Yoksa sizin ahlak anlayışınız mutlak mı? Hiç değişmez mi? Böyle düşünenler olduğu için üzülüyorum...

***

Anlaşılmadığım bir konu da, söyleşiden sonra yapılan ve çok güzel bulduğum gösteri sonundaki sözlerimdi... İzleyenler hatırlar... Gösteri sahibi arkadaşıma;

"Kutlarım... Çok güzeldi... Duygu ve düşüncelerinizi işinize çok iyi aktarmışınız. Gösteriden önceki Gökçeada ile ilgili görüşlerimi kendi doğrultunuzda değiştirdiniz..."

Bu aslında gösteri önceki tartışmaya ışık tutacak, samimi bir değerlendirme idi... Ve içinde bir fotoğrafçının, bir de izleyicinin görüşünün olduğu bilgisini taşıyordu. İzleyici olarak ben benim doğrumun değiştiğini ifade etmiştim. Peki, daha önceki görüşümün içindeki gerçekler ne olmuştu sizce?

Fotoğrafçı da eğer kibarlık yapmadıysa benim söylediklerimden memnun olduğunu ifade etti. Ben bunu diyalektiğe yaklaştı olarak kabul ettim ve mutlu oldum. Üzülmemin nedeni ise, kibarlık olsun diye mutlu olmuş gibi davranması ihtimalidir.

Sürç-ü lisan etmiş olabilirim. O zamandan beri zaten bunu düşünüyor, bir kez daha üzülüyorum. Ya ben yanlışsam...●

CANIM SIKILIYOR VE ÜZÜLÜYORUM

Bugünlerde çok canım sıkılıyor... Canım sıkılıyor ve üzülüyorum... Sıkılıyorum, çünkü üstümde birçok baskı hissediyorum... Tabi ki yazı yazdığım mecra bir sanat, en azından bir fotoğraf alanı olduğu için fotoğrafik sıkıntılarımdan bahsedeceğim... Hoş fotoğrafik sıkıntıları ülkesel hatta evrensel sıkıntılardan ayırmak biraz zor ama ben yine de yazdıklarımı mecramızın ilgi alanı içinde tutmaya çalışacağım...

"Fotoğraf birebir gerçeği söylemelidir"... "Birebir gerçeği söylemezse belgesel olamaz"..."Fotoğrafçı göstermekle yükümlüdür... Değiştirmek onun işi değildir"... "Değiştirmek işi olmadığına göre, fotoğrafında kendi görüşünü söylemesine gerek yoktur"...

Niye sıkıldığımı anladınız mı?

Ben gerçeğin mutlak olmadığını düşünürken ve ne düşündüğümü özgürce söylemek mutluluğunun peşinde ömrümü vermeye hazırken, onlar beni bir kalıba sokmaya çalışıyorlar...

Şunu yaparsan şu olmaz, bunu yaparsan bu olmaz... Vesaire, vesaire... Buna da fotoğraf ideolojisi diyorlar. Üstelik öyle bir ideoloji(!) ki; onun gibi düşünmeyenlerin "Hakim Sınıf" sayılmasına kadar gidiliyor. Veya onlar gitmiyor, ben öyle hissediyorum. En azından öyle hissetmeme neden oluyorlar...

Böyle bir baskıyı (hakim sınıflardan) ömrü boyunca görüp, 80 darbesinde hapis bile yatmış biri olarak, hakim sınıflardan yana sayılmak beni fazla sıkmıyor ama, özgür düşünmeme ve düşüncemi yayma özgürlüğüme karışılması yüzünden sıkılıyorum.

Halbuki her konuşmamda belirtip, yazılarımda yaz-

mıştım(*)... "Yaptığımın ne olduğu önemli değil." diye... Ona ister sanat deyin, ister belgesel... Veya ister sanat demeyin, ister belgesel... Umursamıyorum... Umursadığım tek şey değiştirip, değiştirememek... İnsanları... Çevremi... (Hadi biraz megalo takılayım) Ülkemi... Evreni...

Yani anlayacağınız... Dünyayı biraz olsun değiştirebildiysem çektiğim acıya değdi demektir. Yoksa gerisi boş...

Bugünlerde canım sıkılıyor ve üzülüyorum...

Üzülüyorum çünkü bazen değiştirdiğimi zannettiğim şeylerin de değişmediğini fark ediyorum... Değişmediğini mi fark ediyorum, yoksa benim istediğim gibi değişmediğini mi ayırmak lazım aslında... Ve benim istediğim gibi değişmelerini istememin de bir kalıp olup, olmadığını da sorgulamak...

En iyisi ben üzülmeyi bir kenara bırakayım... Çünkü "Evrende değişmeyen tek şey değişimdir" demiş ustalar... Böyle olduğuna göre gerçekler bile her an değişeceklerdir. Dolayısıyla "Mutlak Gerçek" kalıbına girenler de gerçeğin değişimiyle birlikte değişeceklerdir mutlaka...

Ama ben hala sıkılmaya devam ediyorum... Acaba niye? ●

(*) Bakınız "Bu Sefer Fotoğraf Yazdım- Say Yayınları"

GERÇEĞİ BİR TÜRLÜ GÖREMİYORUM...

Allah'ım! Ben Niye Başkalarına Göre Eksiğim?

Geçenlerde gazetede bir haber okudum. Tarihin ilk 3 boyutlu erotik filmi Hong Kong'da izlenme rekoru kırıyormuş. Seks ve Zen isimli film, Hollywood'un görkemli(?) ve 3 boyutlu yapımı Avatar'ın birinci gün izlenme rekorunu ikiye katlamış.

Ben ne yazık ki "Seks ve Zen" i şimdilik izleme şansını yakalayamadım. Ama Avatar'ı izleme şansızlığını yakalamıştım. Biliyorsunuz film yaratıcılık konusunda garabet olmasına rağmen, insanlar akın akın sinemadaki o 3. boyutu izlemeye gitmişti. Böylesine bir akının etkisinde kalmamak mümkün değil, dolayısıyla 3. boyut aşkına ben de filmi seyretmiştim.

Ama kafam mı çalışmıyor, yoksa gözüm mü görmüyor bilmiyorum, bu filmde bir türlü 3. boyutu algılayamamış ve üzülmüştüm...

"Allah'ım! Ben niye başkalarına göre eksiğim?"

Biri Bizi mi Yelliyor?

Eşim bile hayret etmişti benim filmdeki 3. boyutu göremediğime...

"Nasıl göremiyorsun? Kelebek sana doğru geliyor işte... Elini uzatsan yakalayacaksın!"

Ben ise elimi sallamıştım, belki bir kelebek yakalarım diye, ama her defasında havayı yellemekten başka bir şey yapamamıştım. O zaman da içime bir kurt düşmüştü...

"Acaba 3 boyutlu film diye, biri bizi mi yelliyor?"

Oxford Vardı Da Okumadık mı?

Ben üç boyut denilince bir hacim anladım her zaman. Eni, boyu ve derinliği olan bir hacim... Biliyorsunuz bilim de hacmi, bir nesnenin uzayda kapladığı yer olarak tarif eder ve matematiksel olarak 3 boyutun (En, boy, derinlik) çarpımıyla anlatır. Peki, o zaman 2 boyutlu, yani sadece eni ve boyu olan bir perdede ben nasıl olur da hacmi görebilirim? Yoksa ünlü yönetmen Cameron göstermiş de ben mi görmemişim? Oxford vardı da okumadık mı?

Eğer Cameron göstermiş de ben görmemişsem, nasıl oluyor da uzayda yer kaplayan o nesnelerin arasına giremiyorum? Ne oluyor da elimi salladığımda kelebeğe değmiyor?

Koltuğumun Yerini Değiştirirsem, Başka Açıya Ulaşabilir miyim?

Hâlbuki uzayda ben yerimi değiştirerek nesneleri her defasında farklı açıdan görebilirim. Hatta arkasına geçerek öbür yüzü hakkında da fikir sahibi olabilirim. Peki Avatar'ı seyrederken koltuğumun yerini değiştirsem bile başka bir görüntü açısına ulaşabilir miyim? Seks ve Zen'in başrol oyuncusu seksi Vonnie Liu'nun kalçasının arkasında kalan (ve rejisörün güzel bulmayıp, izleyiciye göstermediği) lekeyi görebilmek için öbür tarafa (?) geçebilir miyim?

Cevaplar hep "hayır"...

Cevaplar hayırsa eğer, bu nasıl 3. boyut?

Yönetmenin Gösterdiğini Görmek

İzleyici olarak ben yerimi değiştirerek, bakış açımı değiştiremiyorsam eğer, sadece yönetmenin gösterdiğini görmek zorundaysam, nasıl bir derinlik kavramı var bize gösterilen 3 boyutlu(!) sanat eserinde? (Yoksa parantez içindeki ünlemi "3 boyutlu" ifadesinden sonra değil de "sanat eseri" ifadesinden sonra mı kullanmalıyım?)

Acaba yapılan şey iki boyuta yeni bir boyut eklemekten öte, bir yanılsama mı? Yani orada yapılan en ve boya derinliği de eklemek mi, yoksa sadece zaten eskiden beri yapıla gelen sahte derinlik hissini biraz daha artırmak mı?

Ben rejisör göstermek istemedi diye, Vonnie'nin öbür kalçasını da göremiyorsam, 3. boyut nerede, bunun neresi gerçek?

Ne Sıfat Takacağız?

Görüyorsunuz bir sürü soru var aklımda... En önemli soru ise şu? Bu biraz da fotoğrafla ilgili olduğu için önemli...

Madem biz iki boyutlu bir yüzeyde asla hacmi algılayamayız, "Benim gösterdiklerim gerçeğin ta kendisidir." diyenlere hangi sıfatı yakıştıracağız?

Geçen günlerde fotoğraf derneklerinin birinin yayın organında, fotoğraf ve gerçeklik konusunda (zannederim benim gibi düşünenleri kastederek) "Fotoğraf yalan söyler diyenler, yalancıdır." gibi bir cümle yazmışlardı.

Bence de fotoğraf doğruyu söyler! Ama sadece fotoğrafçının doğrusunu... Siz onun yaptığını güzel buldukça, onun doğrusu sizin doğrunuz haline de gelir.

Bak işte yine kafam karıştı...

"Allah'ım! Ben niye başkalarına göre eksiğim? Gerçeği bir türlü göremiyorum?"●

BU BİR MANİFESTODUR

Yaşanmışlığıyla Tepebağ Konakları çalışması, yeni kurulan Altın Oran Düşünce ve Sanat Platform'unun ilk sergisi unvanını taşıyor. Platform'un üyeleri olan fotoğrafçılar daha önceden mensup oldukları atölye adına veya kendi isimleriyle birçok çalışma yaptılar ama artık bundan sonra, isimleri Altın Oran adı altında duyulacak.

Altın Oran birçok sanat dalında faaliyet gösteren sanatçı ve sanatseveri bir araya getiren, birlikte üretip, sunumda elbirliği edebilen, kentimizin sanat yaşamının gelişip güçlenerek, bilimsel temele oturması için lobi yapan, sanat eğitimi veren, projeler üreten bir düşünce ve üretim platformu.

Bugüne kadar var olan hiçbir kuruluşun alternatifi değil, düşünce ve üretim ortağı olmayı hedef alan bir oluşum. Bu yüzden başta resmi kurumlar olmak üzere, sanat alanında Adana için düşünen herkesle işbirliği yapacak olan bir birliktelik.

Kendine göre koyduğu hedeflerin bazıları şöyle;

1/ Üyemiz olan bazı arkadaşlarımız Uluslararası festivallere (Başta film festivalleri olmak üzere) eser gönderecek düzeye gelmeli.

2/ Adanalı sanatçılar uluslararası başarılar sağlamalı... Platform bu başarıların oluşması için sanatçılara destek olmalı.

3/Adana'nın yeni sanat mekânlarına kavuşmasını sağlamalıyız. Var olan mekânları sanat ve sanat eğitimi için kullanılmasına yardımcı olmalıyız. Buna sanat derneklerine kalıcı mekânlar temin etmek de dâhil olmalı.

4/ Artık sanata multi disipliner bir yöntemle bakabilmeliyiz

5/Adana'da gerçek bir sanat ve kent kültürü dergisi ve hepimizin kitap ve kataloglarını basabilip, dağıtabilecek bir Adana Yayınevi oluşmalı

6/ Üreten arkadaşlara el birliği ile ürettikleri sanat ürünlerini yaygınlaştıracak olanaklar sağlanmalı.

7/ Baltacı Müzesi Türkiye çapında bir müze olsun diye çalışılmalı ve yeni sanat müzelerinin açılması için çalışılmalı.

8/ "Adana Külliyatı" diye isimlendirdiğimiz, kentimizi her yönüyle anlatan, bunun için teknik sınır tanımayan, ama bir baş eserler topluluğu olarak tarihe kalacak çalışmayı hep birlikte yapıp, bunu Baltacı Müzesi'ne kazandırmalıyız

Altın Oran Düşünce ve Üretim Platformu'nun ilkelerinden bazıları da şöyledir;

1/ Herhangi bir siyasal parti veya grup ile ilişkimiz olmamalı.

2/Sponsor bulmak için iş ve devlet kurumlarıyla ilişki kurulabilir.

3/ Amaç Adana'dan geçmişte olduğu gibi sanatçılar ve sanat ekollerinin çıkmasını sağlamaktır. Yani hedefimiz sadece sanattır. Yeni Yaşar Kemaller, Yeni Şahin Kaygunlar, Yeni Yılmaz Güneyler...

Bu ilkeleri ve hedefleri benimseyen, sanatla düşünce veya üretim alanında ilgili tüm Adanalıları Altın Oran içinde görmek dileğiyle...●

POST MODERNİST Mİ? PİS EMPERYALİST Mİ?

Adana'da faaliyet gösteren Altın Oran Düşünce ve Sanat Platformu'nun kendi içindeki tartışmalar sırasında Dr. Ali İhsan Ökten bir dizi soru sormuş ve platform içinde bir seri tartışmayı tetiklemişti. Ben ise tartışmayı daha da yaygınlaştırmak için konuyla ilgili görüşlerimi Fotoritim'de yazmayı tercih ettim. Ali İhsan'ın tartışmaya açtığı konuyu çok önemsediğimi söylemek isterim. Ve farklı görüşlerin özgürce tartışmasının gerçeğe yaklaşmanın en doğru yolu olduğunu düşünüyor, affınıza sığınarak sunuyorum.

İsterseniz yazıma Sevgili Ali İhsan'ın aklına takılan soruları hatırlatarak başlayayım. Arkadaşımız Altın Oran'ın ortak mail grubuna şöyle bir yazı göndermişti;

"Sevgili Altın Oran üyeleri;

Gecenin bir yarısı aklıma şu sorular takıldı:

Bir sergide bir resmin fotoğrafını çeksem ve onu karma bir sergide göstersem veya yarışmalara göndersem ve herhangi bir ödül de alsam...

1-Bu bir fotoğraf mıdır? Yoksa bir reprodüksiyon mudur? Veya fotoğraf bir suret olduğuna göre kopyamıdır?

2-Elimde negatifi veya dijital ortamda kaydı olduğuna göre, yeni elde edilmiş bu eser veya fotoğraf bana ait olabilir mi?

3-Etik midir?

4-Çektiğimiz resme diğer fotoğrafını çektiğimiz şeyler gibi bir nesne muamelesi yapsak haksız olur muyuz veya bunu başka bir yaratımcı çalışmada kullanmamızın bir mahsuru olabilir mi?

5- Eski ev, bina, heykel vs. gibi şeylerin fotoğrafını çekip sergilememiz, sunmamız ile bahsettiğim durum arasında bir fark var mıdır? Ortaya getirilen eserlerin ve bizim onları fotoğraflamamız açısından birisinin mimar diğerinin ise ressam olması bizim fotoğraflamamız için bir şeyleri değiştirir mi? Veya değiştirirse ikisine neden farklı muamele yapmış olalım?

6-Bazı ressamların fotoğrafları olduğu gibi resmetmeleri aynı şey değil midir?

Sevgiler...

A.İhsan Ökten

Bu soruların cevabı sanat tarihinin her döneminde arandı ve tartışıldı. Ve birçok insan, hatta sanatçı kendine göre cevaplar buldular zannederim.

***

Bu sene Gülsüm Ünal ile Roma'ya yaptığımız ziyarette Özgürlük Anıtı'nın arkasındaki galeride bir Van Gogh Sergisi gezmiştik. Ancak 2 kez gittikten sonra içeri girebildiğimiz sergide Van Gogh'la birlikte Cezanne, Gauguin, Matisse gibi ustaların da işleri vardı. Ama en çok ilgimi Milet isimli ressamla Van Gogh'un yan yana konmuş iki işi çekmişti. Her iki ressamın tablosunun konuları tıpa tıp birbirinin aynısıydı.

Sabahın erken saatlerinde bir tarla ve neredeyse aynı yere yerleştirilmiş çift süren köylü...

"Vay, vay vay!" dedim. "Görüyor musun adam Van Gogh'u nasıl taklit etmiş?"...

Ama heyhat! Araştırınca gördüm ki Milet'in tablosu daha önce yapılmış. Ve Milet Van Gogh'un ustası...

(Roma'da Van Gogh Sergisi)

(Milet'in Tohum Atan Çiftçisi)

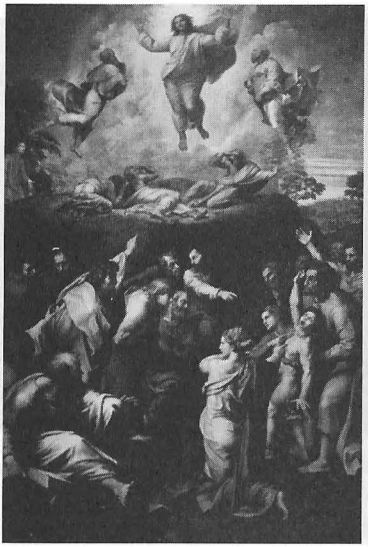
(Van Gogh'un Tohum Atan Çiftçisi)

O gezide Floransa Ufizzi Galerisi'nde, iki ayrı sergiyle daha karşılaşmıştık.

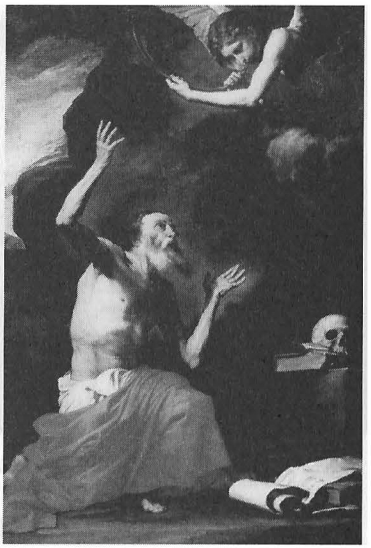
Birinci serginin afişleri İtalyanca olduğu için tam anlayamamıştım ama koca harflerle "Caravagio" yazıyordu zaten. Bir Caravagio sergisine gideceğimden emindim.

Koşa koşa salona girdik, karşımızda kocaman bir Caravagio tablosu duruyordu. Daha doğrusu Caravagio'ya ait ışık gölge birlikteliği ile elde edilmiş derinliği, Rönesans'ın idealiziminden öte gerçekçiliği ile tıpa tıp Caravagio'ydu diye düşünmüştük. Ama acaba resmin altında niye Gerit Von Honhorst yazıyordu? Bir sonraki tablo da Caravagio'ydu ama altında Juesepa De Rivera ismi okunuyordu. Ve devam ettik... Artemisia Gentileshi, Orazio Gentileshi, Batista Caracciolo, Bartolommeo Manfredi, Georges De La Tour...

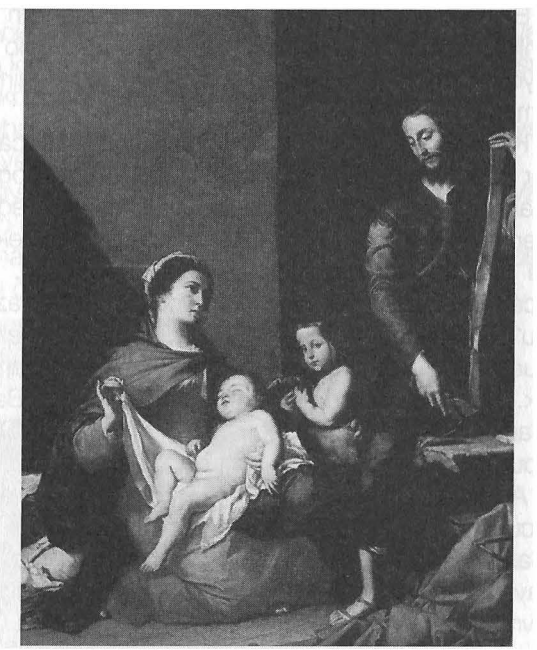
Adamlar Caravagio'yu taklit ede ede Caravagiooculuk diye bir akım dahi oluşturmuşlar. Bir tane Caravagio'nun kendine ait resimi yokken bile bir Caravagio sergisi açılmıştı. Serginin açıldığı galeri ise Louvre ile birlikte dünyanın en önemli galerisiydi...

(Caravagio'nın ışık-gölge ikilemiyle yarattığı tablo...)

(Rivera örnek aldığı ustanın tekniğinden yola çıkarak kendi üslubunu yaratmış...)

(Bir başka Caravagiocu tablo...)

İkinci sergi ise Da Vinci ve Rustica adını taşıyordu. Şaşırmıştım... Zaten Da Vinci'nin topu topu 12 eseri var. Üstelik bunun bir ikisi Louvre'da, ikisi Hermitaj'da, biri Kiev'de, bir kısmı da Milano'da burada nasıl bir sergi olacak ki diye düşünmüştüm.

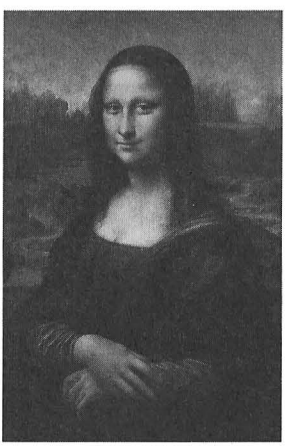
Sergide sadece bir tane Da Vinci vardı... O da Da Vinci'nin olduğu şüpheli bir tane... Vaftizci Yahya... 12 tane de Rustica... Ama Rusticalara bakınca neredeyse birer Da Vinci görüyordunuz.

***

Sevgili Ali İhsan şimdi sen bunları niye anlattığımı soruyorsundur kendi kendine...

Sanat tarihi boyunca dolaştığımızda birbirini etkileyen, hatta birbirinin benzerini yapan (taklit eden deyimini bile kullanabilirdim) o kadar çok sanatçıya, hatta usta sanatçıya rastlayabiliriz ki. Bunlar arasında dahiler bile bulunmaktadır.

Da Vinci'nin Mona Lisa'sını taklit eden Rafael'i, Manet'nin Paris'te Kır Yemeği'ni kendi anlayışı ile yeniden yapan Picasso'yu, Milet'in konusunu işleyen Van Gogh'u bile bunlar arasında sayabiliriz.

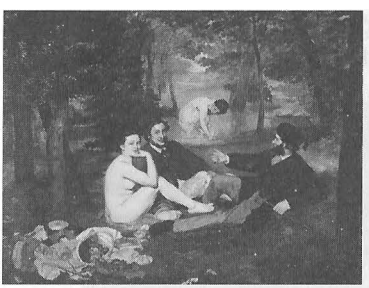

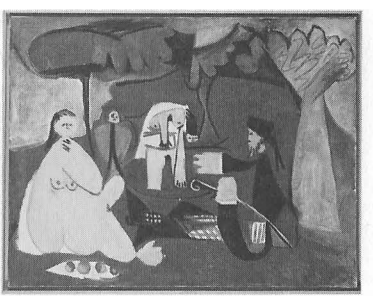
(Da Vinci'nin Mona Lisası'nı ilk defa Rafael taklit etti. Sonra ise bu yol çok kullanıldı.)

(Da Vinci'nin ve Rafael'in Erminli Kadın'ı... Da Vinci'ye ait resmin de arka planının olduğu, ama bir restorasyon sırasında siyaha boyandığı biliniyor.)

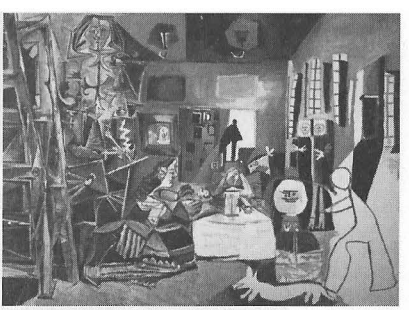

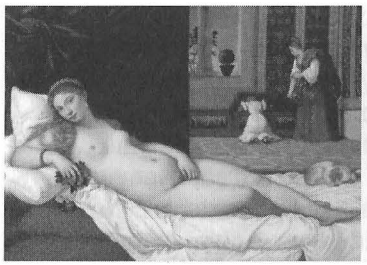
(Manet'nin Paris'te Kır Yemeği ile onu kendi üslubuyla yeniden yorumlayan Picasso'nunki...)

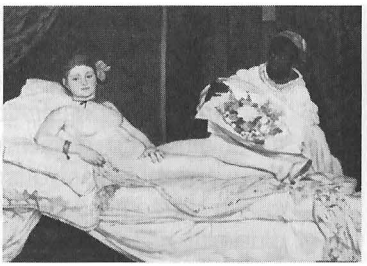

(Valasquez...)

(Ve Picasso...)

(Titian ve Manet...)

(Goya ve Manet...)

Fakat bunlar kendinden öncekilerden tarz veya konu olarak etkilenmiş olsalar bile, tamamen kendi üslupları olan, yaratıcı kişilikler olmasalardı tarihe kalamayacaklardı. Onlar ustalarından aldıklarını kendi üslupları içinde yorumlayarak, kendi eserlerini yarattılar. Zaten sanat tarihi de, bilim tarihi de bu birikimlerle oluştu.

Picasso 1945 yılında Warnod isimli bir gazeteci ile yaptığı görüşmede şunları söylemiş;

"Toulouse-Lautrec ve Steinlen'i taklit ettiğimi söylediler. Mümkündür. Taklitçiler benim canımı sıkmaz; özgün yaradılışa sahiplerse eğer, bu sanatçının kişiliğini ortaya koymasıyla gösterecektir kendini."

Usta 1960'da ise Souchere'e;

"Başkalarını kopya etmek gereklidir. Ama kendini kopya edene ne yazık." demiş.

***

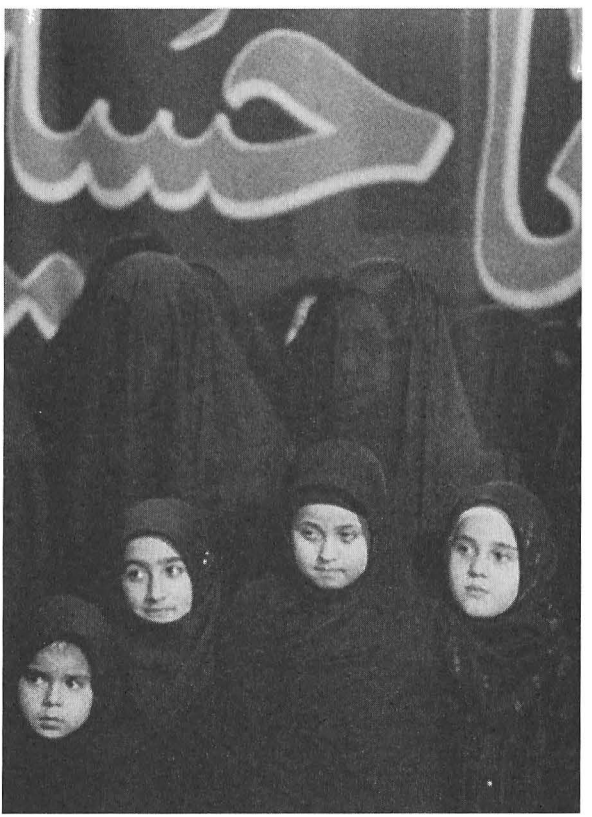
Ancak...

Ustasının birikimlerini anlamaktan öte, sadece onunkini kendisininmiş gibi yutturmaya çalışanlar olmadı mı? Bunlar ustasından aldıklarını kendi görüşlerini anlatmak için geliştirmek yerine, birebir taklit ettiler. Bana kim bunlar diye isim sorarsanız, söyleyemem, çünkü tarihte hiç izleri kalmadı ki. Kalamazdı ki... Yok olup gittiler.

***

Günümüze ve fotoğrafa gelince...

Önemli fotoğrafçıların da birbirinden etkilendiğini biliyoruz. Ben çok önemli değilim ama Eugene Smith'ten etkilendiğimi söyleyebilirim. Şinasi Barutçu'nun meşhur "Sahilde Denize Taş Atan Çocuk" fotoğrafını birçok ustanın yenilediğini hatırlıyorum.

(S. Haluk Uygur)

Fotoğrafta da kendinden önceki birikimleri takip edip, kendine özel üslup yaratanlar olduğu gibi, taklitten başka bir şey yapmayanlar da var.

Hatta daha ileri gidip, fotoğrafa müdahale etmemiş olmayı bir üstünlük sayanlar bile bulunmakta... Fotoğrafa müdahale etmemiş olmak demek, doğayı veya karşımızdaki sanat eserini birebir taklit etmiş olmak anlamına mı geliyor bilmiyorum ama eğer o anlama geliyorsa, sanat tarihi açısından hiç önemi olmayan bir şey yaptıkları konusunda şüphem yok.(Burada birkaç sorunun benim açımdan cevabı gizli)

Ha bir sanat eserinin fotoğrafını çekmişiniz, ha evrenin görkemli eseri doğanın fotoğrafını. Müdahale yapmadığınızı söylediğinize göre yorumsuz taklit yaptınız demektir!!!

***

"Etik midir?" sorusuna gelince... Yani, ahlaklı mı?

Bu kavram kadar göreceli bir şey yok bence... Yani değişken... Çoğrafyaya, zamana, eğitime ve kültüre göre değişen...

Bir topluma göre kadının göğüslerini açıp güneşlenmesi doğalken, başka topluma göre ayak bileğinin görünmesi bile ahlaksızlık. Hatta aynı toplum içinde yaşayan biri bikini ile dolaşmada rahatsızlık duyamazken, bir başkası saçının bir telini bile göstermeyi ahlaksızlık sayabiliyor.

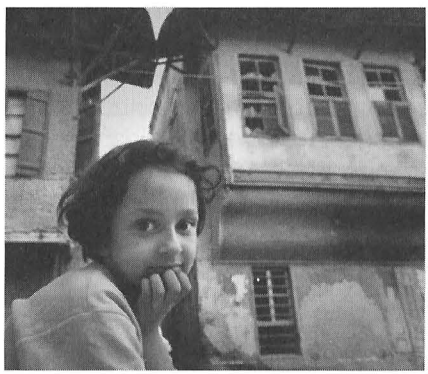
Ancak bu kadar göreceli olmasına rağmen konunun kesin etik olmayan bir yanı var. Nesne ile izleyici arasında fotoğrafçı ve fotoğraf makinesi girmişken, gösterilen işe "gerçek" demek ve bu konuda ısrarcı olmak etik değil diye düşünüyorum.

Hatta etik olup olmamaktan öte tehlikeli... Sen kendince değişikliğe uğrattığın şeye "gerçek" demeye başladın mı, gelecekte kendi görüşünü merkeze koyup, bunun dışındakilere yafta takmaya başlarsın.

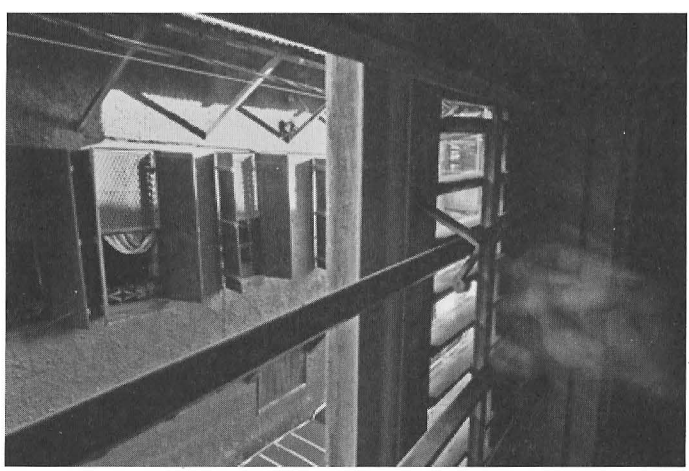
"Postmodern kapitalist... Pis emperyalist... Vb."

Hâlbuki kültür emperyalizmi, kendi görüşünü başkalarına "gerçek" diye dayatmaktan başka bir şey değil bence...

Buna rağmen, "Ben doğadan aldığımı ufak veya büyük kendi görüşüm doğrultusunda değiştirerek size sunuyorum. İnanmak size kalmış..." demek kadar etik ne olabilir? Bazen bu değişiklik o kadar incelikli veya o kadar az olabilir ki, insanlar sunulanın doğanın ta kendisi olduğunu bile sanabilir. İşte "değiştirdim" demenin ahlakı tam da burada başlıyor.

(Ogün Burduroğlu bir tarihi Adana evi önüne bir çocuk koyarak, dün ile yarın arasına bir fotoğrafik mesaj eklemiş. Artık o tarihi evin mimarıyla ilişkisi değişmiş bence... Ortada artık yeni bir eser var. Zaten o mimar da kendinden önceki Adana evinden etkilenmedi mi?)

(Ogün Burduroğlu'nun başka bir yorumu... Adana Konağı ve terk edilmişlik, silik bir elle anlatılmış.)

(Bunlar da benim fotoğraflarım... Ben hiç müdahale etmem diyen başkalarından çok daha az müdahale ettiğimi biliyorum. Ama inanın bu fotoğraflar kısa bir an içinde çekilmiş olsa da, tamamen benim müdahalemin ürünüdürler. Bununla da övünürüm.)

HAREKETLİ OLUN, DAHA YANSITACAK ÇOK ŞEY VAR...

Işık ve yansıma hem fotoğrafın, hem de felsefenin çok işlediği bir konu oldu daima. Aslında "ışık ve yansıma" yaşamın bir parçası. Daha doğrusu "Yansıttığın kadar ışıksın" diyebiliriz. Bu aynı zamanda yansıtamıyorsan ışığın da yok anlamına gelebilir. Işık ise aydınlık sağlar, aynı bilginin sağladığı gibi. Kısacası her şey dönüp dolaşıp bilgiye geliyor.

Yani bilgi yoksa ışık da yok. Peki ışık olmadan fotoğraf olabilir mi? Yani bilgi olmadan "fotoğraf" ?

Bilgi ve "fotoğraf" var ise yansıma da var olacak elbet! Hareket ise daima var. Evrende hareketsiz bir an asla yok. Amaç, anı durdurmaktan öte, yaşamı anlatmaksa eğer, fotoğrafta da bu hareketi görmeliyiz. Hatta bence hareket ana konumuz bile olabilir. Böylece kendi hareketimizi de hızlandırabiliriz.

Uzatmadan söylersem İRİS Atölyesi ile birlikte bu nedenlerle yola çıkıp, "Yansıma ve Hareket" i felsefi olarak fotoğraflamaya çalıştık. Ama İRİS bir temel fotoğraf atölyesi, yani daha yolun başındalar, eksikleri olabilir. Ancak harekete devam ediyorlar, bu da değişim getirir. Üstelik değişimleri bu hızla giderse yansıtacakları çok şey olacaktır.

Son söz olarak şunu söyleyebilirim;

Hareketli olun, daha yansıtacak çok şey var...

**2010-2011 yılları arasında İRİS Fotoğraf ve Felsefe Atölyesi adı altında verilen eğitim ile oluşturulan kitabın önsöz yazısıdır.* ●

FOTOĞRAFIMIZ SESLENİYOR

Bundan yaklaşık 2 yıl önce birliktelikleri başlayan Paylaşım Atölyesi'nin, "Paylaşım" gibi iddialı bir ismi seçmeleri bir tesadüf değildi. Oluşturdukları birliktelik daha ilk günden itibaren paylaşmayı hedef almaktaydı. Murat Ali Hersekli, Şebnem Akten, Nuri Gürdil, Mesut Dikel ve Özgür Semerci'nin de birer yol gösterici olarak bu soylu vizyona katıldılar. Nazan, Ogün, Aslışah, Selda ve Fuat gibi önceki atölyelerden fotoğraf dünyasına katılmış birçok arkadaşım da bu paylaşımın üretimlerinde yer alarak katkıda bulundular.

Sonuçta bir dönemden beri teorik olarak dillendirilen, "Çok Sesli Fotoğraf"ın pratiği ortaya koyulmuş oldu. Böylece Paylaşım, yeni bir fotografik görüşün ete kemiğe bürünmesine neden oldu.

"Fotoğraf "denilince, genellikle fotoğraf makinesinin bir düğmesine basılarak elde edilen ürünler akla gelir. Buna bağlı olarak da makine kimin ise yahut o düğmeye kim dokunmuşsa fotoğraf da onun kabul edilir. Hatta günümüzde telif hakları da bu sahiplik üzerinden yürümektedir.

Ama Paylaşım, "Fotoğraf, amacımız değildir, biz "fotoğraf" ı kullanarak düşüncelerimizi anlatmak peşindeyiz" diyerek, "fotoğraf"ın deklanşöre dokunanın değil, birlikte o düşünceyi üretenlerin olduğu görüşünü olgunlaştırdı. Doğal olarak da birlikte düşünme yollarını açık tuttular. Oluşturdukları fotoğraflara da ortak imza attılar. Belki de bu fotoğraflar, altında bir kişinin değil de, çok sayıda fotoğrafçının imzası bulunan ilk fotoğraflardan bazılarıydı.

Bu çalışmanın sonucu, bir festival hazırlayacak kadar önemli fotografik ürün ortaya çıktı. Üstelik bunların hepsi toplumsal gelişmeyi hızlandırmayı amaç edinen ürünlerdi.

İşte üç gün sürecek bu fotoğraf günlerinde Paylaşım'ın bazı çalışmalarını izleyeceksiniz. Umarım beğenirsiniz. Eğer beğenirseniz, gelecek aydan itibaren yeni işleri sergilemeye devam edeceğiz. Fotoğrafımız sesleniyor; durdurak yok artık.

**Paylaşım Sanat Günleri Kapsamında üretilen fotoğraf katalogu giriş yazısı.* ●

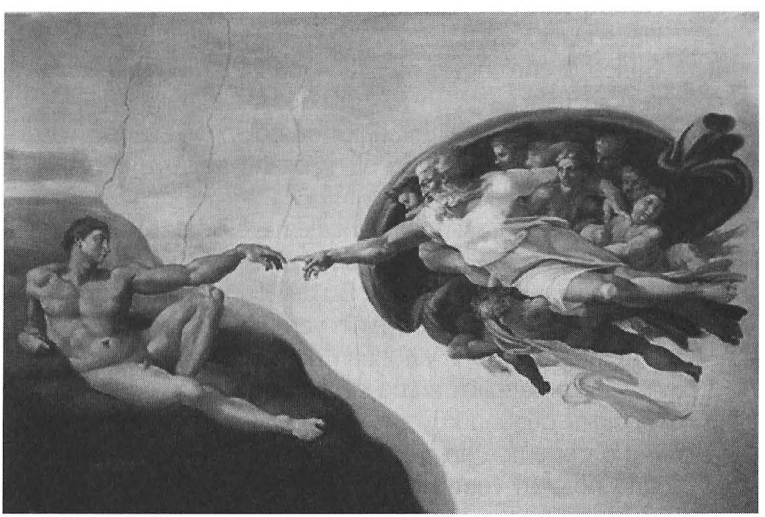
TANRI'NIN RESMİNİ ÇİZMEK

Bu yazı İlkay Ülbeği, Hasan Ergören, Esra Şahin, Nilay Nacar, Ogün Burduroğlu, Selami Türk, Zafer Koç, Kaan Arda Bozkurt, Nuran Öğulener ve Yıldız Çetinkaya arasındaki bir tartışmanın metne dökülmesi sonucu oluşmuştur.

Sevgili Arkadaşlar...Rönesans ressamlıları içinde Tanrı'nın resmini çizen ender kişilerden biri Michelangelo idi.

Sistine Şapeli'ndeki "Yaratılış" freskinden bahsediyorum... Geçenlerde bu freskin büyük bir fotoğrafına bakarken birden dalıp gitmişim.

Ve birdenbire bu muhteşem resme bakarak Michelangelo'nun Tanrı kavramını anlamaya (yorumlamaya) çalışırken buluverdim kendimi. Acaba Michelangelo eserlerinin tümünü incelerseniz, bu konuda bana yardımcı olabilir misiniz? Sizce onun Tanrı inancı nasıl bir şeydi?

İlkay Ülbeği: Öncelikle sizlere, Sistine Şapeli'ni sanki içindeymişsiniz gibi görebilmenizi sağlayan bir web adresi önermek istiyorum. Hem de öyle uzaktan uzaktan ya da parça parça bakmıyorsunuz. İstediğiniz yöne dönebiliyor, merak ettiğiniz her ayrıntıya yaklaşarak inceleyebiliyorsunuz. (http://www.vatican.va/various/cappelle/sistina_vr/index.html). Ardından da şapel hakkında bilgi vermek istedim;

1505 yılında tamamlanan şapelde boş kalan tavanların süslenmesi işi Papa II. Julius tarafından Michelangelo'ya verilir. Michelangelo, 48 metre uzunluğunda ve 13 metre genişliğinde olan bu tavanı, tam dört buçuk yıl, yukarıya kadar tırmanıp sırtüstü yatarak 343 figürle, tek başına süslemiştir. Michelangelo'nun Sistina Şapeli tavanlarına işlediği muazzam fresk figürleri anatomik detaylar ve dinamizm ile heykeltraş yönünü de sergiler.

Sevgili İlkay bu resimlere bakarsak, Mikelanj'ın Tanrı hakkında neler düşündüğüne ulaşabilir miyiz?

İlkay Ülbeği:

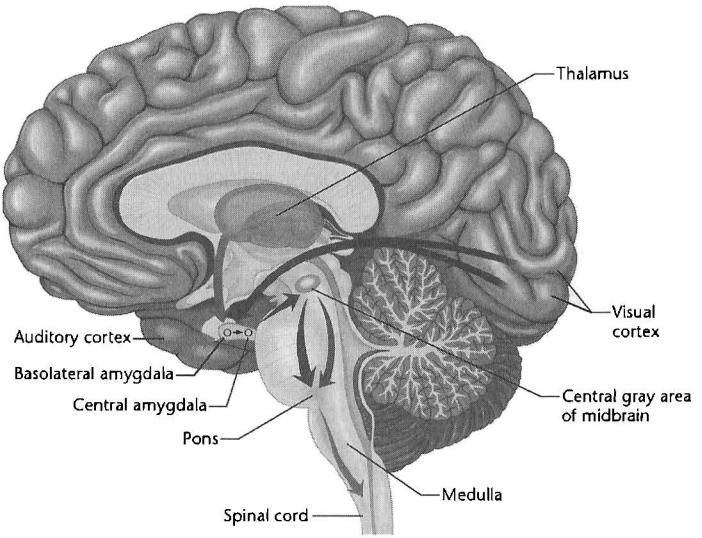
Böylesine büyük bir sanatçının, en önemli eserine kendi görüşünü aktarmaması beklenemez. Muhakkak resme inançlarını aktarmıştır. Ve sanırım öncelikle Tanrı'nın erkek olduğuna inanıyordu Hatta yaslı bir dede olduğunu hayal etmiş bence...

Acaba Tanrı Beyin mi?

Hasan Ergören:

Bence Michelangelo'nun Tanrı inancı tamdı, ancak ona göre Tanrı'ya giden yol kesinlikle kiliseden geçmiyordu. İnsanın Tanrı'yı kendi içinde bulup onunla iletişime geçmek için herhangi bir araca ihtiyaç duymasını gerek görmüyordu..

Hatta birçok araştırma ve incelemeye göre, Michelangelo bu freskte Tanrı'yı resmederken, figüre insan beyninin ayrıntılarını gizlemiş. Bu da Michalangelo'nun tanrı kavramının insan beyninin yarattığı bir inanç sistemi olduğunu, Tanrı'yla insan arasında iletişim kurmak için herhangi bir araca ihtiyaç duyulmasına gerek olmadığını düşündürüyor. Ne kadar ilginçtir ki kilise bunu o dönemde anlayamamış ve Michelangelo'nun figürlerine onay vermiştir.

Haluk Uygur:

Sevgili İlkay,

"Sanırım öncelikle Tanrı erkek" tespiti üzerine biraz yorum yapmak gerekir. Gerçekten de Sistina Şapeli'nin tavanında bulunan ve Tanrı'nın resmedildiği üç freske bakınca ilk yargımız Tanrı'nın erkek olduğu şeklindedir. En azından öyle çizdiğine göre Mikelanj onun erkek olduğunu düşünüyordu.

Ancak gerek Kuran-ı Kerim'e, gerekse diğer iki semai kabul edilen dinin kitaplarına bakarsanız Tanrı'nın bir mekanı, bir cinsiyeti veya bizim anladığımız manada bir kronolojisinin olmadığını söyleyen ipuçları görürüz. Ama buna rağmen daha önce pagan (çok tanrılı) dini kabul eden Roma İmparatoru Kostantin, Hristiyanlık ile pagan kültürünü karıştırarak yeni bir Hristiyanlık anlayışı oluşmasını sağlamıştır. Daha çok ortaçağ Roması'nın bu inancına göre İsa Tanrı'nın oğludur. Buradan iki temel sonuç çıkar:

1/ Tanrı doğurgandır. Dolayısıyla cinsiyeti bulunmalıdır.

2/ Tanrı'nın oğlu olduğuna göre, İsa'da en azından yarı yarıya Tanrı olmalıdır. Niye yarı yarıya? Çünkü, yine hiristiyan inancı Tanrı'nın tek olduğunu kabul eder. Eğer İsa onun oğluysa, Tanrı olmayan birinden (Meryem) İsa'yı doğurmuş demektir.

Da Vinci İle Mikelanj Arasındaki Fark

Eğer Sistina'daki Michelangelo resimlere bakarsak, senin de dediğin gibi Tanrı erkek gibi görülüyor ama, diğer Hristiyan resimlerinde kutsal insanların başında çizilen, yani insanı Tanrılaştırıcı haleyi ne İsa'nın, ne annesi Meryem'in, ne de diğer azizlerin başında görmüyoruz. Hâlbuki yine aynı şapelde olan başta Rafaelo' ya ait diğer tüm fresklerde bu kutsal halkaya rastlıyoruz. Yani bence Michelangelo, Hasan'ın dediği gibi klasik Tanrı-Tanrı'nın oğlu- kutsal ruh üçlemesine inanmıyor. Başka bir düşünceye sahip. Başına hale koymayarak da İsa'nın Tanrı'nın oğlu olduğu fikrine katılmadığını gösteriyor.

Hatırlarsanız, Da Vinci de bu halkayı asla kullanmadı. Ama ben Da Vinci'nin Tanrı anlayışı ile Michelangelo'ınkinin farklı olduğunu hissediyorum. Çünkü Michelangelo Tanrı'yı bir insan ve senin dediğin gibi bir erkek olarak çizmesine rağmen, Da Vinci asla böyle bir betimleme yapmadı. O, tanrıyı insan dışı bir varlık, ancak doğanın ritminde hissedebileceğimiz tarif edilemez bir şey olarak görüyor ve zannederim kendisini onun bir parçası olarak hissediyordu.

Hâlbuki Michelangelo'ın onu bir insan biçiminde şekle sokması:

1/ Kendi dışında, cismi olan bir varlık olarak gördüğünü

2/ Hıristiyanlık öncesi Pagan Tanrı'sına benzer bir kavramı olduğunu hissettiriyor bende...

Zeus ve Mikelanj'ın Tanrısı

Tam burada Rönesans'ı düşünelim bir kere...

Rönesans Antik Helenistik dönemi kendine örnek almıyor muydu? Resim ve heykellerindeki insan figürlerini Tanrılar gibi mükemmel çizmek peşinde değiller miydi? Antik Dönem'in sanatını çok beğenen Michelangelo'nun, o dönemin dini inanışının da etkisinde kalmış olması ters olmaz. Kısacası çizmiş olduğu Tanrı resmi bana Zeus'u hatırlattı (Zeus da zaman zaman insanlarla beraber olarak yarı Tanrı çocuklar edinmez miydi?)

İstersen "Yaratılış" freskindeki Tanrı figürünü hepimiz yeniden inceleyip, o resim nasıl bir Tanrı anlatıyor tartışalım. Mesela benim bir sorum var, bu freskte güç kimde? diye tartışabiliriz... Yahut Havva nerede diye bir soru sorabilirsiniz?

Hasan'ın yazdığı beyin figürünü de düşünmek üzere hepinizden bu konuda görüş bekliyorum.

Esra Şahin:

Gücün tanrı'da olduğunu düşünüyorum. Arkasındaki melek figürleri ayrı bir güç olarak yansıtılmış. ayrıca tanrı'nın kıyafet ile gösterilmesi ayrı bir gizem katıyor. (Sanki pelerin ve içindeki melekler beynin ortadan kesilmiş haline benziyor.) Yukardan uzanan bir el gücün tanrı'da olduğunu ifade ediyor; yardım etmek arzusunu göstermek istercesine bir ifade.

Doğrusu cinsel kimlik konusu kafa karıştırıyor ama ilginç olan kadınsı özelliklere sahip erkekler ve erkeksi özelliklere sahip kadınlar(kadın yüzlü erkek ve erkek vücutlu kadın figürleri) olması. Acaba usta bu tarz bir çizimle ne anlatmak istedi. Yoksa başlangıçta tek bir cins mi vardı? Bu bana Havva'nın sonradan erkeğin kaburgasından(?) yaratıldığı konusunu hatırlattı. Ayrıca Michelangelo'nun yaratılışında Tanrı'nın vücudu kadınsı bir form sergilemekte. Bu arada tanrının vücudu var mı? Acaba Michelangelo kadınsı erkek ve erkeksi kadın figürleriyle tanrının ve ilahi varlıkların cinsiyetsizliğini anlatmak istemiş olabilir mi? Kafam karıştı vesselam...

Melek Figürleri Beyin Kıvrımlarını Andırıyor

Nilay Nacar:

Öncelikle Haluk Hocama tartışma konusu için teşekkür ediyorum. Michelangelo'nun Yaratılış freskinde benim ilk dikkatimi çeken şey, ressamın çizdiği Tanrı figürünün ve yanındaki -melek olduklarını zannettiğim - figürlerin insan kafatasının yarısının içine çizildiği... En azından bende öyle bir izlenim bıraktı. Melek figürleri de beyinmiş gibi göründü bana... Tanrının yaşlı, ak sakallı olarak çizilmesi de bilgelik -

herşeyi bilen gören anlamında - ifadesi olarak tanımlanabilir ki Tanrı Âdem'e hayat üflerken ona bahşettiği aklı vurgulamak istemiş olabilir Michelangelo ve aynı zamanda bu Tanrı figürünün Michelangelo'nun kendi uyarlaması olduğunu farz edersek, Michelangelo'nun yeteneğinin ve birikiminin kaynağının Tanrı'dan geldiğini anlatmaya çalışarak kendi yüzünü de çizmiş olabilir.

Ogün Burduroğlu:

Benden önce cevap yazan arkadaşlarımın da yardımları ile yorum eklemekteyim. Bir görselde "güç" deyince "daha kaslı" olanın öne çıkmasını normal karşılarsak, güç insanda, bilgelik ise Tanrı'da gibi resmedilmiş sanki (Dikkat ederseniz Âdem daha kaslı). Biraz daha ileri giderek, kaba güce (Âdem'le simgelenmiş olabilir.) "kafatasının içinden üflenen hayat" yani düşünce, bilgelik mi denmek istenmiş? Soruya soru ile cevap vererek biraz daha düşündürmeye teşvik edeceğim... Tanrı'yı insan şeklinde betimlemeden konusunu daha anlaşılır yapabilir miydi? Leonardo gibi, Tanrı'yı tarif edilemez olarak hisseden her ressam Tanrı'yı resimlerinde de gösteremez, ancak soyut göndermeler ile insanların anlamasını "umabilir". Sıfatlar, isimler, benzetmeler olmadan herhangi bir yeri, bir varlığı yazı ile de anlatamayız. Kaldı ki başkalarına Tanrı inanışımız gibi soyut kavramları anlatmak için sanki önce "tarif edilebilir ölçüde hissetmeli", sonra da "hissettiklerimizi tarif edebilmeliyiz". Bir benzetme yapacak olursak, iyi bir fotograf çekmeden (veya seçmeden) önce "görme" eylemini yapabilmeliyiz ki, sonra "gösterebilelim". Soyut varlıkları da karşıdaki insanın beş duyusundan birisi ile hissedebildiklerine indirgemek, benzetmek gibi zorluklarımız, mecburiyetlerimiz olur sanıyorum. Belki bir neden de "anlaşılır ve ortak dilin" çoğunun nesnel öğeler içermesi olabilir.

Sanat Doğada Karşılaştığı Tarif Edilemez Güçleri Sembollerle Anlatmaz Mı?

Doğada karşılaştıklarımız ile tarif edilmesi yetmediği için sanırım, çoğu defa insanı etkileyen doğaüstü olaylar (sel, deprem, mucizeler, tufan...) da kullanılmış.

Kutsal kitaplarda Tanrı dâhil diğer manevi varlıklara ait tarifler böyle değil midir? Michelangelo da bu hikâyesinde fırçasını kullanırken, belki başka çaresi olmadığı için doğada tanıdığımız varlıkları kullanmış, belki daha yaygın kitlelerce anlaşılmasını istediğinden, belki de sadece inancı öyle olduğu için Tanrı'yı insan figüründe resmetmiş olabilir. Bu güzel tartışmaya katıldığım için mutluyum, teşekkür ederim.

Selami Türk:

Bence Michelangelo'nun çalışmaların bakıldığı zaman eski Yunan mitolojisindeki kahramanlar, başta Davut heykeli ile Eski Yunan mitolojisindeki heykelleri ile büyük benzerlik var. Buradaki yaratılış sahnesindeki Âdem'de Yunan mitolojisindeki kaslı ve de güçlü yapıya sahip biri tanrı izlenimi var.

Michelangelo bu çizimlerinde dinlerin geçmişten etkilendiğini anlatmak istemektedir.

Tabi bu benim düşüncem.Selamlar...

Zafer Koç:

Sevgili Haluk Hocam ve Arkadaşlar

Sistine Şapeli'ndeki "Yaratılış" freskine bakınca Michelangelo'nun Tanrı figürünü insan beyni kabuğu içine çizmiş olması nedeniyle, bende "Michelangelo o Tanrı olarak insan beynini düşünüyor, belki de Tanrı düşüncesini insan beyninin yarattığını söylemek istiyor." düşüncesi oluştu. Beynin içinde önemli yer kaplayan yaşlı erkek figürü ise beynin hâkim bölgesi olabilir, sol kolundaki kadın ve etrafındaki melekler (çocuklar) de acaba aşkı ve insan dünyasının etrafında dönüp durduğu düzeni mi anlatıyordu? Ve belki de tüm bunların birlikte aslında dünyayı ('Âdem' in dünyasını) yöneten 'Tanrı' olduğunu düşünüyor olabilir mi?

Tanrı'yı Sürekli Sorgularız

Kaan Arda Bozkurt;

Bence Michelangelo Tanrı'yı sürekli sorguladığımızı anlatmak istemiş (beynin içinde çizerek)sürekli beynimizle çatıştığımızı ve sürekli düşündüğümüzü anlatmak istemiş (parmak ile de vurgulamış) ayrıca Tanrı'nın yarattığını düşündüğümüz melekleri de sorgulamak için beynin içine çizmiş.

Ben ''Tanrı'nın olduğuna inanıyorsak güç Tanrı'da, olmadığını düşünüyorsak da güç bizdedir" diye vurgulamak istediğini düşünüyorum...

Nuran Öğülener;

"Sizlere Jakop Burckhardt'ın bir sözünü aktararak görüşümü beyan etmek istiyorum" diyor:

"Ruhani âlem, sanatın başka hiçbir alanında böylesine dahiyane bir tarzda somut, net ve beş duyuyla algılanabilir bir harekete dönüştürülememiştir" 'Adem'in Yaratılışı' freski, bize insan bir sanatçının elinden Tanrısal bir güzellik çıkabileceğini gösteriyor. Tanrı'nın bedeninin, Adem'e uzattığı parmağının ucuna kadar yoğun bir enerjiyle dolu olduğunu hissediyoruz; ancak Adem, itaatkar bir bakışla, güçlükle elini kaldırmış ve parmağını zorlukla tanrıya uzatmış gibi. Yani Tanrı'nın dinamizmi Adem'e yansıtılmamış. Tanrı, enerjisini ona akıtmakta ve hayat vermektedir.

Resimdeki Güzel Kadın Kim?

Resimde, Tanrı'nın sol eliyle tuttuğu güzel kadın, tanrının henüz yaratmadığı ama zihninde tasarladığı Havva olabilir.

Yıldız Çetinkaya:

Sevgili Haluk Hocam ve arkadaşlar:

Toprağa uzanmış Adem, ağır bir hareketle Tanrıya yönelmiştir. Tanrı uçar bir vaziyette havada asılı durmaktadır ve pelerini, Havva'nın da içinde bulunduğu bir dizi meleği çevreler. Başı sola dönüktür. Adem'in yüzünde sevgi ve kopup geldiği Tanrı'sına bir özlem okunur. Ak sakallı, gür ve beyaz saçlı olarak betimlenen (bence bu bilgeliği simgelemektedir)) Tanrı'nın yüzü, şapeldeki diğer Tanrı betimlemelerinden farklı olarak daha sevecen sayılır. Bu arada sanatçı radikal bir farklılık yaparak, melekleri kanatsız çizmiş.

Aynı zamanda heykeltıraş olan sanatçı, yenilikçi ve yaratıcı anatomik resimleri şifreli bir teknikle yaptığı ve amacının bilimi hor gören kilise ile dalga geçmek olduğu hissini uyandırıyor. Veya fark ettirmeden, kilisenin merkezine kendi inanç dünyasını çiziyor. Fark edilemeyen insan beyni çizimleri bilim ile din arasındaki çatışmaya işaret eden şifre olabilir diye düşünüyorum.

Edepsiz Yerler Kapatılsın!

Zaten papa ustaya Sistine Şapeli'ne kıyamet günü sahnesi yapması görevini verdikten sonra yapılanları müstehcen bulup uygun hale getirmesini istemiş. Usta da "Bu mesele kolaylıkla uygun hale getirilir, fakat önce papa dünyayı yaşanılır hale getirsin." diye cevap vermiş. Bu sözler de bir çatışmanın, bir farklı görüşün olduğunu gösteriyor.

Haluk Uygur:

Sevgili Arkadaşlar

Yıldız Hanım'ın da yazdığı gibi, Michelangelo'nun Sistine Şapeli'nin altlarında bulunan "Kıyamet Günü" resmi (ekte göreceksiniz) papa tarafından müstehcen bulundu ve usta tepkisini o meşhur sözlerle dile getirdi; "Bu mesele kolaylıkla uygun hale getirilir, fakat önce papa dünyayı yaşanılır hale getirsin" .

Sonradan Triento Konsülü ustanın öğrencisi Danielle da Volterra'yı bu ayıbı(!) örtmesi için görevlendirdi. Volterra çok ince çalışarak resimde gördüğünüz örtüleri vücutlara yerleştirdi.

İsterseniz, burada Michelangelo'nun yaşamı boyunca değişikliklere uğrayan inanç dünyasına bir göz atalım; biliyorsunuz usta 90 yaşına kadar yaşadı.

Yaşamı genç bir çırakken olan bölümünden itibaren Sevgili Selami'nin de yazmış olduğu gibi Yunan mitolojisi ve onun ürünü olan şeylere hayranlıkla geçti. Başta Antikçağ heykelleri olmak üzere Yunan sanatını inceledi ve bu kendi sanatını, dolayısı ile Rönesans'ı etkiledi.

Bu yüzden heykel ve resimlerinde insan figürleri kasları, oranları, yüz güzellikleri ile tanrısal bir mükemmeliyeti arayışını görebiliriz.

Maniyerizm

Takdir edersiniz böylesine bir hayranlığı olan kişinin inançları da bunlardan etkilenecektir. Ama buna rağmen (daha önce de yazdığım gibi) bana göre Michelangelo, Leonardo gibi başka kültürleri yorumlayıp, kendine has ve kendi içinde tutarlı bir inanç sistematiği oluşturamamıştı. Bu yüzden yaşamı süresince farklı ve bazen çelişkili (belki yanılıyorum) inançsal yaklaşım gösterdi. En azından yaşamının son yıllarında inanç açısından, önceki döneme ters olarak Roma Kilisesi'ne yaklaştı. Zaten bu yaklaşımı 70 yıl kadar sürecek "maniyerist" akımı doğurdu. Hatırlarsanız usta mükemmel formlardan sıkılıp, insanları daha doğaüstü, ince uzun vs. biçimlendirmeye başlamış ve maniyerist akımın doğmasına sebep olmuştu.

Buradan şu çıkıyor:

"Michelangelo'da olduğu gibi tüm insanların inançları(ve tabi ki duygu ve düşünceleri) ürünlerine yansıyor... Yansımalı... Biz de o ürünlere bakarak o dönemin duygu ve düşünceleri hakkında fikir sahibi oluyoruz. Tabidir ki bu fikirler, bizim bugünkü düşünce sistematiğimizi etkileyerek, günümüzü şekillendiriyor (Buna kültür diyoruz). Yani sanat aslında geleceğimizi biçimlendiren bir öğretmen rolü oynuyor.

Dolayısıyla benim böyle bir tartışma açmamın nedeni de, sizlerin inceleyeceğiniz sanat eserlerine bu gözle bakmaya alışmanız ve kendi ürünlerinize muhakkak kendinizden ve bugünün dünyasından bir şeyler koymaya çalışmanız.

İsterseniz burada yeniden Sistine'daki "Yaratılış'a" dönelim.

12 Sayısının Sırrı

Hatırlarsınız bu resimde "Güç kimde?" diye bir soru sormuştum.

Gücün Adem'de olmadığı açık... Nuran Hanım'ın da söylediği gibi, Adem sırtını toprağa dayamış ve halsiz. Mecali kalmamış elini kaldırarak Tanrı'dan enerji almaya çalışıyor. Ve Ogün'ün bilge olarak tarif ettiği Tanrı da ilk bakışta dinamik gibi görünen bir güç figürü ile bu enerjiyi ona vermeye hazır. Üstelik bu yorum kilisenin de çok hoşuna gitmiş olmalı. Çünkü tam da ilk bakışta onların dünya görüşünü yansıtıyor havası var. Yine Ogün'ün sorusunda işaret ettiği gibi, o dönemde kilise Tanrı gibi soyut kavramları bir takım somut şekillere büründürerek anlatmaya alışmıştı. Ve bu daha önceki pagan kültürünün etkisiyle doğallaşıyordu. Ama burada ilk bakışta diye kullandığım kelimeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Bazen ilk bakışlar yanıltıcı olabilir diye de düşünmeden edemiyorum.

Zaten Hasan'ın yazmasından itibaren, hepiniz freskte ilk görünenin dışında bir şeyler aradınız ve pelerin, Tanrı, melekler birleşmesini beyine benzeterek yorumlar yaptınız. Beyine de simgesel olarak bilgi, düşünce vs. gibi işlevler yüklediniz. Buradan Michelangelo'nun Tanrı'sını anlamaya çalıştınız. Ve bence doğru yorumlar yaptınız. Ama gözünüzden de sanki bir şey kaçtı. Gelin Tanrı, pelerin ve melekler komposizyonuna yeniden dönelim ve güç kimde sorusuna yeniden cevap arayalım.

Tanrı'nın vücuduna dikkat! O koca kaslı (ve haliyle güçlü görünen) vücut nasıl havada duruyor? Dikkat ederseniz bu vücudu melekler taşıyor. Tanrının altına girip onu bir hamal gibi kaldıran meleklere yeniden bakınız! Tam 12 figür sayıyorum ben. Kimi kolundan tutmuş çeken, kimi havaya kaldıran on iki figür. (Ama dikkat figürlerden biri diğerlerinden farklı... Bunu tartışmayı size bırakarak devam ediyorum) Bence burada Tanrı'nın gücünün bu on iki melekle paylaşıldığını veya pelerinle birleştirilerek Tanrı'da bütünleşmiş gibi görülen gücün aslında farklı güçlerin birliğinden olduğu hissine kapılıyorum.

Olimpos Tanrıları

Tam burada Olympos aklıma geliveriyor nedense... Biliyorsunuz Baş Tanrı Zeus, diğer tanrı ve tanrıçalarla birlikte Olympos'ta yaşardı. Ve sıkı durun bu dağa sadece kendine yardımcı 12 tanrı veya tanrıçayı kabul ederdi. Eğer yeni birini dağa kabul edecekse, eskilerden birini kovar, onu öyle alırdı. Yani 12'lik sistemi bozmazdı (Burada iki şeyi hatırlatmak istiyorum. 13 sayısı bu on ikilik sistemi bozduğu için mi uğursuz? İnsan vücudunun 12 çift sinirle yönetilmesi bir tesadüf mü?)

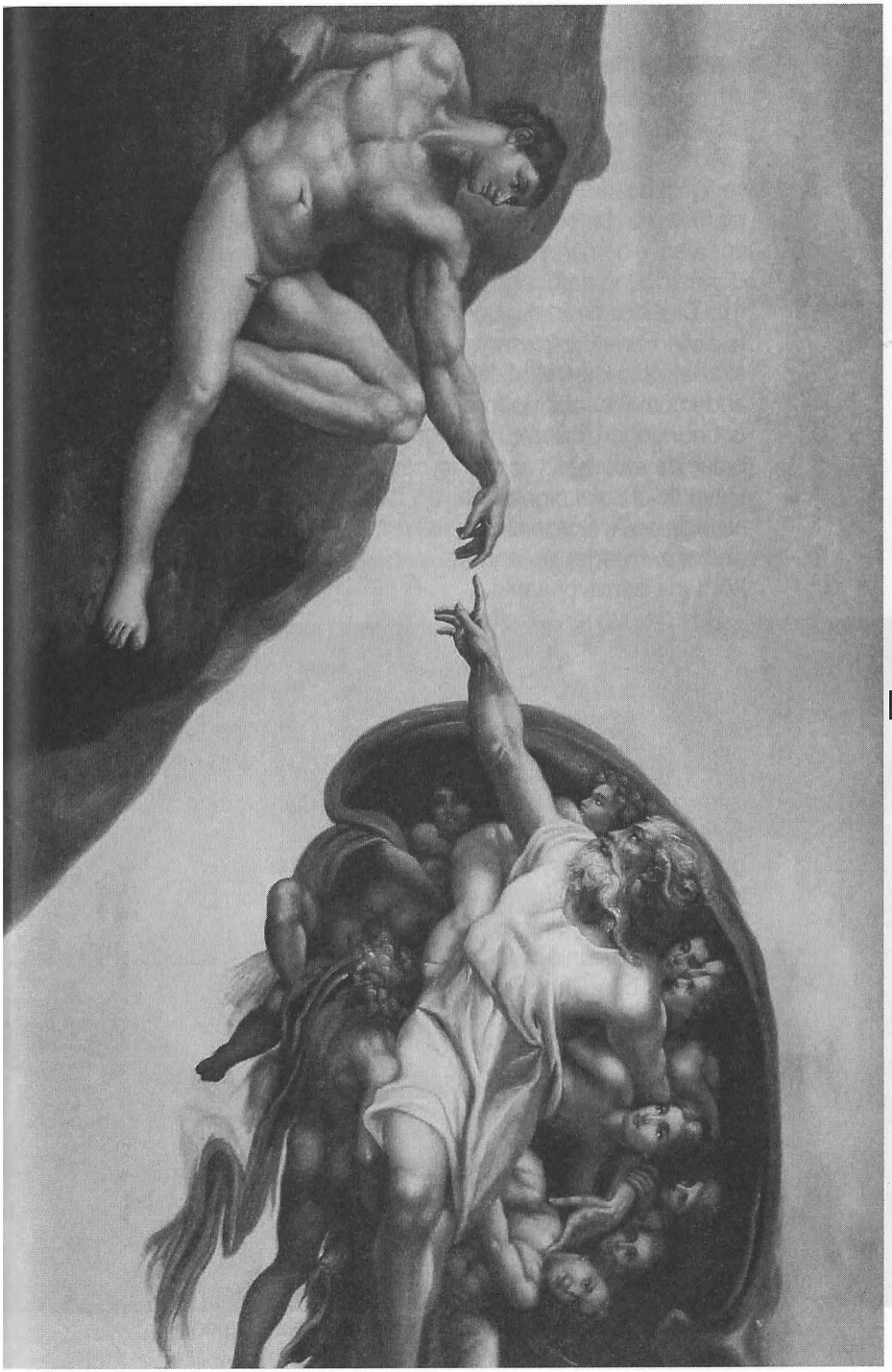
Yani ben diyorum ki; Acaba pelerin ve on iki melek insan beynini ve on iki siniri simgeliyorsa, Olympos Zeus ve 12 Tanrı da aynı şeyi simgeliyor olabilir mi? Yani pelerin aklı simgelediği gibi, Olympos'u da mı simgeliyor? Böyle olunca taşlar yerine oturmaya başlıyor. Ve kilise rahatsız edilmeden dünya görüşü tarihi etkilemek üzere, bağnazlığın kalesine nakşediliyor.

Şimdi diyeceksiniz ki kaç kişi bunu böyle yorumluyor ki, tarihi etkilesin. Unutmayınız ki tarihi etkileyenler, Michelangelo'nun ne demek istediğini anlayanlardır. (ve tabi ki aynı anlayışla üretenler) (Diğerleri mi? Sadece zavallı...) Michelangelo'yu anlayanlar hiçbir zaman çoğunluk olmamış, hep azınlıkta kalmışlardır ama tarihi de hep onlar değiştirmiştir. Peki çoğunluk ne yapmıştır? Onlar başkalarının direktifleriyle ellerini kaldırıp indirmiş, bu el kaldırışlarıyla Galileo'yu engisizyona göndermiş, boksör ruhlu kişileri papa seçmişlerdir.

Çok uzattım biliyorum. Ama yazılacak da çok şey var. En iyisi kısa kesip, sözü şu iki soruya cevap arayacak sizlere bırakayım:

1/ O on iki figürün içinde diğerlerinden ayrılan güzel bir kadın var. Nuran Hanım ona Havva olmasın demişti. Eğer o Havva ise niye orada? Hani Adem'in kaburga kemiği nerede? Michelangelo acaba kadının Hristiyanlık'taki yerini de mi sorguluyor. Meleklerin niye kanadı yok? Onları havada tutan güç ne?

2/Şimdi de altlarda olan resme dikkatli bakın... Kıyamet gününü yani diğer anlamda hesaplaşmayı anlatıyor. Acaba usta orada eski inancıyla ilgili bir öz eleştiri yapıyor mu?(Burada atların tavandan çok sonra yapıldığı bilgisini vermeliyim.)

Mikelanj'ın Kadına Bakışı

Nilay Nacar:

Sevgili Hocam ve Arkadaşlar,

Adem'in "Yaratılış" freskinde Tanrının sol eliyle kavradığı genç kadın muhtemelen Havva. Dikkat ederseniz Tanrı'nın bir eli kabuğun dışında ve Adem'e uzanıyor, yani Adem'in soyutsal varlıktan maddesel varlığa dönüştüğünü ve bunun Tanrı eliyle yapıldığını görüyoruz. Diğer eli de kabuğun içinde yani soyut âlemde ve o eliyle Havva'yı kavramış durumda yani yaratılacak sıradaki kişi Havva! Melekler kanatsız ve bebek suretinde çünkü henüz doğmadılar ama Tanrı'nın sol elinin ucuna değen bebek (melek) öncelikli olmak üzere, onlar da Adem'le Havva'nın nesli olarak doğacaklar. Havada olmalarının sebebi de bu. Yani henüz soyut alemdeler. Ayaklarının olduğu kısımdan sarkan kumaşa benzer şeyler de anneyle bebeği birbirine ağlayan kordona benziyor sanki...

Ben de uyanan izlenim bu yönde.

Teşekkürler.

Haluk Uygur:

Nilay, aslında burada Michelangelo'nun kadın- erkek kavramına da bir bakış atabilir, tartışmayı öyle bitirebiliriz. Yaratılış Fresk'inde Adem daha güçsüzken ve yaratılıyorken, Havva Tanrı'nın kucağındaki yerini almış bile... Hâlbuki yaygın inanışa göre, Havva Âdem'in kaburgasından yaratılmadı mı? Yani usta burada bağnaz dinin temel bir inanışına daha karşı çıkıyor. Erkeğin kadına üstünlüğü...

Üstelik bunu hemen yandaki "Adem'le Havva'nın Cennetten Kovuluşu" resminde açıkça ifade ediyor.

Yasak Meyve Hangisi?

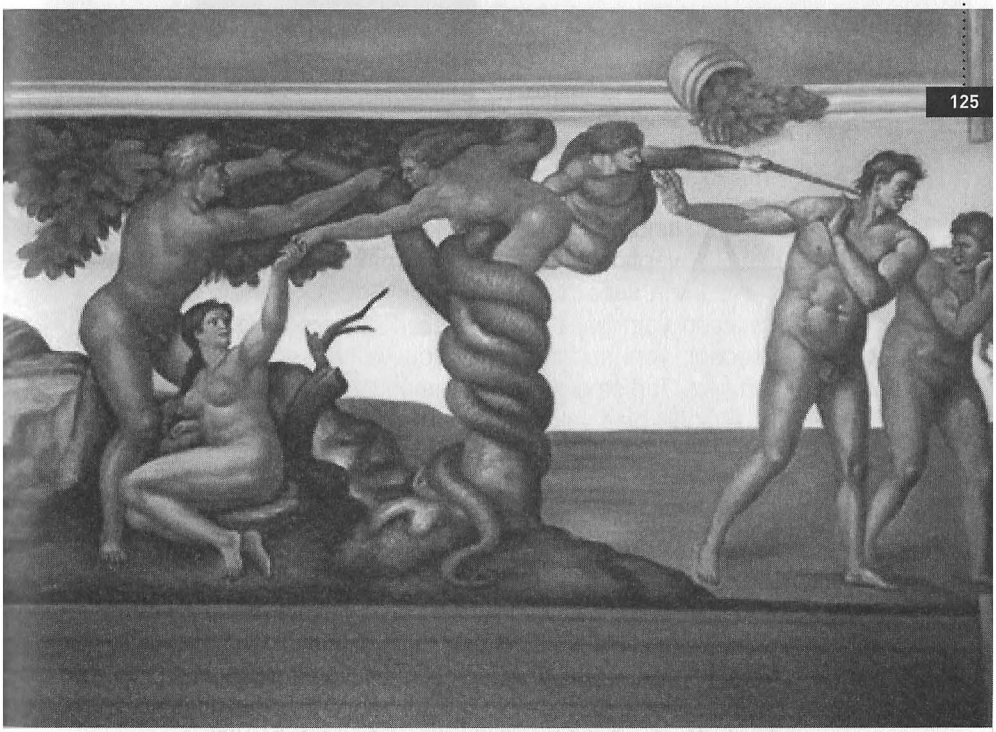
Bu resim hepinizin gördüğü gibi iki bölümden oluşmuş. Birinci bölümde "yasak meyve" yi Havva'ya vermeğe çalışan, yılan kılığındaki şeytan görülüyor. Ama iki şey çok ilginç... Birincisi yasak meyve elma değil, incir. İkincisi ise şeytan Havva'yı kandırmaya çalışır ve Havva sırtını dönerek ona karşı direnirken, Adem kendiliğinden uzanıp meyveyi almış bile... Hani önce Havva kanmış, sonra Adem'i kandırarak biz erkeklerin cennetten kovulmalarını sağlamıştı?

Yasak meyvenin cinsiyeti, özellikle de kadının cinsi kimliğini ifade eden elma yerine, Adem ile Havva'nın cinsel organlarını kapattığı incir olması da ilginç geldi bana. Simgesel olarak çıplaklığın örtülmesi, gerçeğin örtülmesi anlamına gelir. Bilgi her şeyi ortaya koymayı amaçlar. Yani çıplaklığın peşindedir. Örtü ise (ki burada incir), bilginin ve onun ortaya çıkaracağı gerçeğin üstünü örttüğü için, Michelangelo tarafından "yasak meyve" ilan edilmiştir. Veya şöyle söyleyebiliriz:

Usta, çıplaklığın üzerine örtü olduğu için, yasak meyve olarak elmayı değil de, inciri görmektedir.

Son bir tespitle tartışmayı kapatmak istiyorum:

Cennetten Kovuluş Freski'nde ikinci bölümde kovulmaya karşı Adem'in daha yılışık davranırken, Havva'nın daha çok utandığına(en azından etkilediğine) dikkat ediniz. Tüm önyargıları bir daha sorgulayınız. Sevgiyle ve sanatın düşünsel güzellikleri ile kalınız.

(Mikelanj'ın Yasak Meyve resmi)

CARAVAGGİO FOTOĞRAF ÇEKER MİYDİ ?

Ustayı İncelemek Fotoğrafçının Ne İşine Yarar?

Altınoran Gurubu'nun kendi arasında tartışma yaptığı bir ortam bulunmaktadır. Biz burada sanat tarihi, bu tarih içindeki yer tutmuş ustaların yaptığımız fotoğraf üzerinde nasıl etkili olabileceği, yeni sunum yöntemleri ve benzeri konuları tartışırız. Tartışmalarımız matematiğe kadar uzanabilir. Bir gün bize yakın ama tartışmaları dışarıdan izleyen bir arkadaşımız, "Bu bahsettiğiniz konuları değil de fotoğraf tekniklerini tartışsanız bizler de katılsak." (veya buna benzer) şeklinde bir öneride bulundu. Belki de bu önerinin altında "Yahu Caravaggio'yu tartışmak bir fotoğrafçı olarak benim ne işime yarar?" gibi bir soru işareti yatıyor olabilirdi. O sıralar halihazırda Caravaggio'yu tartıştığımız için, biz de bu noktadan yola çıkarak "Caravaggio'yu bilmek fotoğrafçı olarak bizim işimize yarar mı?" sorusuna cevap aramaya başladık. Aşağıdaki metin bu konuda ortak ürettiğimiz bir denemedir sadece...

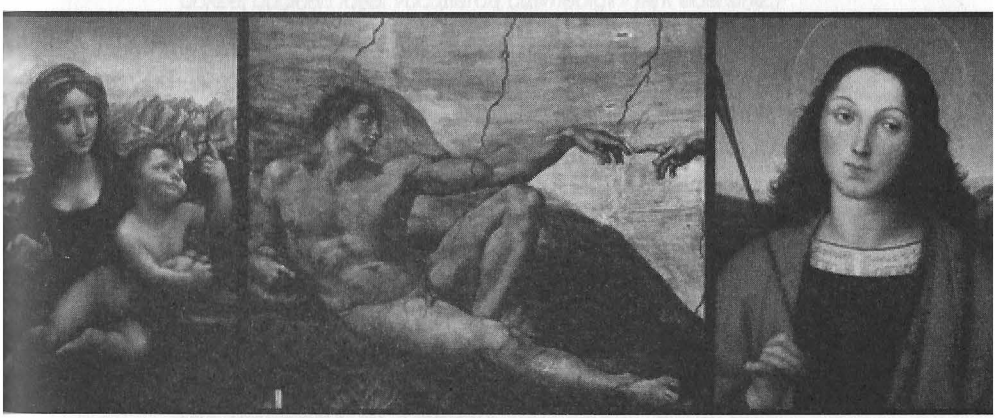
Fotoğraf 16.YY.'dan Önce İcat Edilmiş Olsaydı

Madem "Caravaggio" ile bir sanat faaliyeti olarak "fotoğraf" arasındaki ilişkiyi sorguluyoruz, öncelikle şu soruya cevap vermeliyiz diye düşündük. "Eğer fotoğraf 19.yy.'da değil de Caravaggio'nun doğduğu 16. yy.dan önce icat edilmiş olsaydı, Caravaggio'nun kendi sanatı için bu yeni gelişmeye bakışı ne olurdu?" Ama bu soruya cevap vermeden önce Caravaggio'nun resime başladığı dönemi kısaca gözden geçirmek gerekir. Biliyorsunuz Caravaggio, 1571 yılında Da Vinci'nin de uzun yıllar yaşadığı Milano'da doğdu.

Burada isterseniz Rönesans'ın üç büyüklerinin ölüm tarihlerini hatırlayalım:

Da Vinci 1519... Mikelanj 1510... Rafael 1520... Caravaggio'nun doğum tarihi ise 1571...

Yani kahramanımız dünya sanat tarihine yön veren üç büyük ustanın hemen arkasından, üstelik onları özümseyecek kadar bir süre üzerinden geçtikten sonra dünyaya geliyor. (Bu cümlemin ne anlama geldiğini bizden bir örnekle açıklarsak Nazım'ı veya Yılmaz Güney'i işaretleyebiliriz. Takdir edersiniz ki, bu ölümlerinin üzerinden geçen 30-50 yıllık süreç onları analiz edeceklere daha tarafsız ve daha özgür bir ortam sağlamıştır)

(Da Vinci, Mikelanj ve Rafael'in tanrısal idealizmle çizdikleri)

Yine biliyorsunuz ki; Rönesans sanatçıları, Antik dönemin tanrılarından da esinlenerek, dönemlerinin hakim sınıfı kilisenin siparişlerini karşıladılar. Bu tespitin "Rönesans sanatçıları İsa, Meryem ve havarileri Yunan tanrıları formatında yaptılar" anlamını taşıdığı açıktır. Yani konuları gökseldi, formların mükemmel olması esastı. Orantılı vücutlar, mükemmele yakın güzellikte yüzler, ilahi giysiler... (Bazı otoriteler bunu gerçeği aramak çabası olarak değerlendirir)

Peki ya dünya? Dünyada yaşayan diğer insanlar... Onları kim anlatacak?

Çevremde Resmimdeki Kadın Kadar Güzel Biri Var mı?

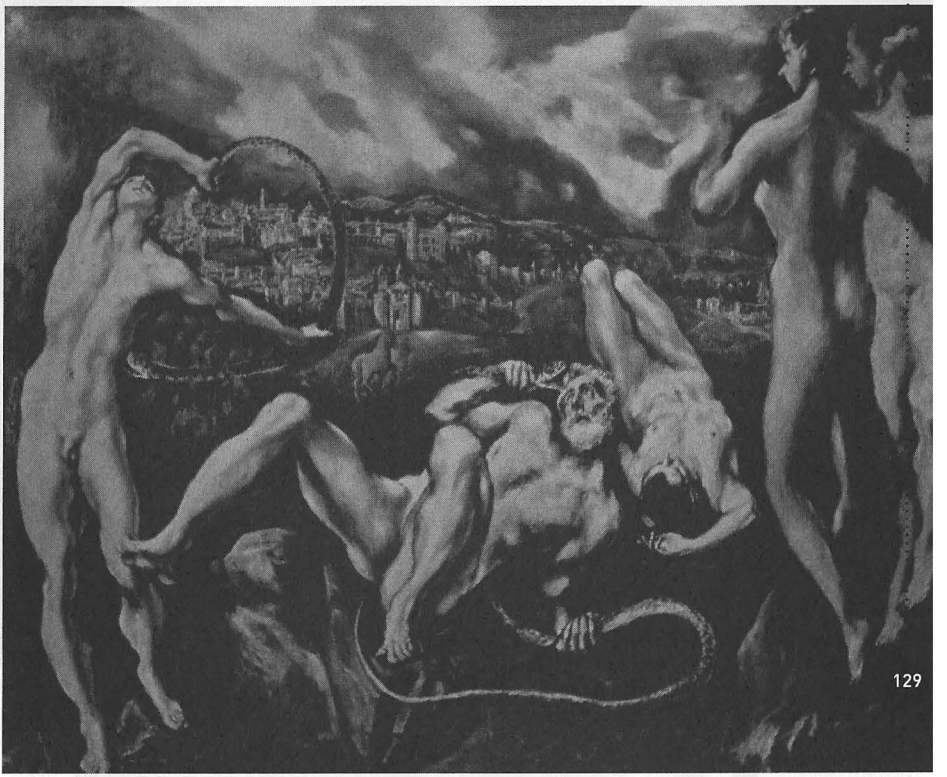
Daha üç büyük usta (en başta Mikelanj) ölmeden önce kendilerini sorgulamaya başlamıştı; "Yaptığım heykeldeki kadar iyi vücutlu bir delikanlıyı dünyada bulabilir miyim?"

Çevremde resmini yaptığım kadar güzel yüzlü kaç kadın yaşıyor?

"Burada hemen Rönesans'ın gerçek kavramı ve onlar gerçek mi yoksa ressamın soyutu mu idi ?" sorusu takılıyor akıllara.) Bir kez daha bildiğiniz gibi, ustaların kafalarındaki bu soru işaretleri sadece 50 yıl sürecek bir akımın, "Maniyerizm"in doğmasına neden oldu.

Sanatın bu sıkıntısı, ilk başlarda (maniyerizm dönemi sırasında) sanatçının konularını göksel konulardan, sıradan dünyaya dönmesi şeklinde kendini göstermiyor ama bu eğilime işaret eden formu bozma, şekilleri sündürme biçimiyle ortaya çıkıyordu. Artık İsa bile ideal formlarda değildi.

Aslında o dönemde uzun boyunlu, zayıf veya sündürülmüş gibi, yani tanrısal forma uymayan insanlar yapma eğilimi, öncelikle tanrısal forma itiraz ederek günümüz dünyasına dönme isteğinden gelmiş olabilir mi? diye düşünülebilir.

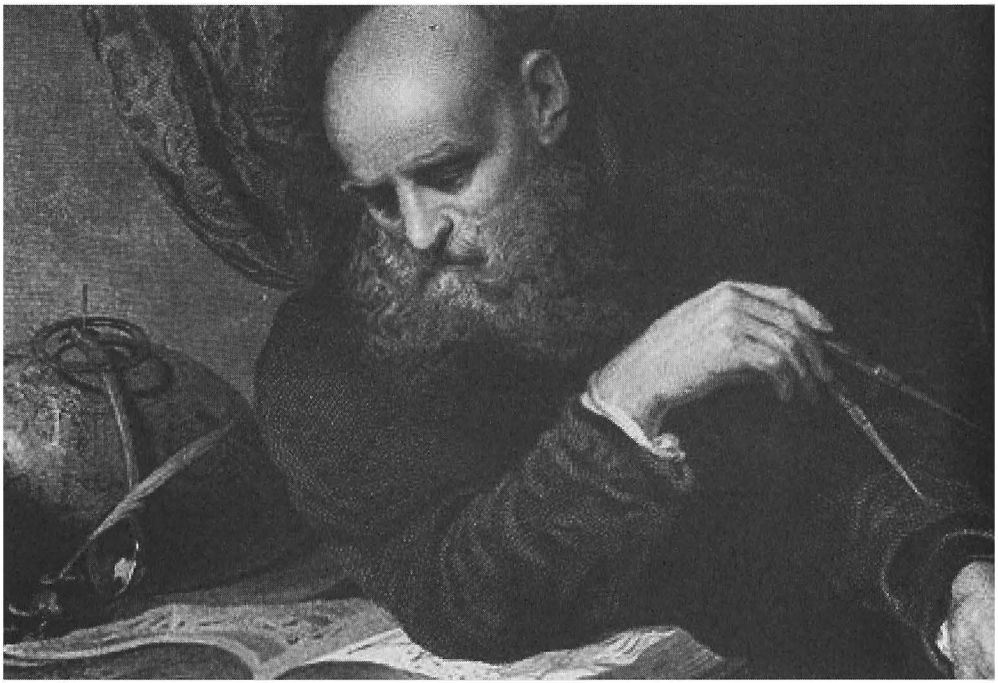

(El Greko'nun Maniyerist resmi... Dikkat ederseniz artık göksel güçlerin ideal vücutlarda çizilmediğini fark edersiniz.)

Tam burada bir de El Greko'nun doğum tarihini hatırlamak gerekir;1541...

Maniyerizmin en belirgin formuna ulaştığı yerde duran, büyük usta 1541 yılında doğmuş, yani Caravaggio'dan tam otuz yıl önce... O da Milano'ya yakın bir yerde İspanya'da yaşıyor. Aralarında esinlenecek kadar bir mesafe var... Hem uzaklık olarak... Hem de zaman olarak.

Ayrıca Caravaggio manierizmin yine büyük ustalarından Tiziano'dan ders aldı. Ondan etkilenmesinin derecesini ilk yıllardaki resimlerinin altına attığı "Tiziano'nun Öğrencisi" imzasından anlayabiliyoruz. Bu arada toplumda neler olmaktadır?

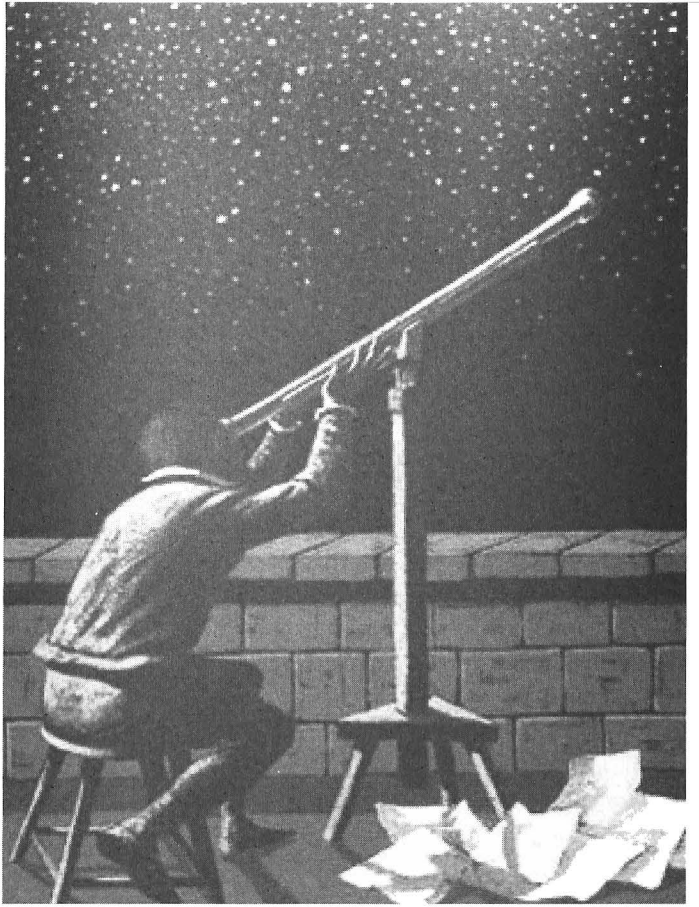

(Galileo evrenin merkezinin dünya olmadığını söyleyerek, İsa'nın dünyada doğması ile Tanrı'nın Oğlu olması arasındaki dinsel ilişkiyi parçaladı.)

Yeni Bir Toplum Ve Galileo

Ortaçağ'ın köleci sistemi yıkılmış, insanlar en başta kilisenin karanlığı olmak üzere bilimsel sorgulamalara başlamış. Her şeye rağmen dünya dönüyor deyip, o zamana kadar inanılan göksel düzenin saçma olduğunu ispatlayan Galileo 1564 yılında doğmuş. O zamanlar ticaret burjuvazisinin gelişmesi ile yeni sınıflar oluşuyor. Burjuvazinin karşısında artık eskisi gibi köle olmayan bir sınıf daha var. Bir de daha çok sanatçı ve bilim adamından oluşan orta sınıf. Tüm bu kesimler başta dini görüşler olmak üzere dünyaya yeniden şekil veriyorlar.

Yaşamı kara yazgı denilebilecek kadar kara geçen Caravaggio işte tam böyle bir ortamda, üstelik büyük bir yetenekle birlikte doğuyor.

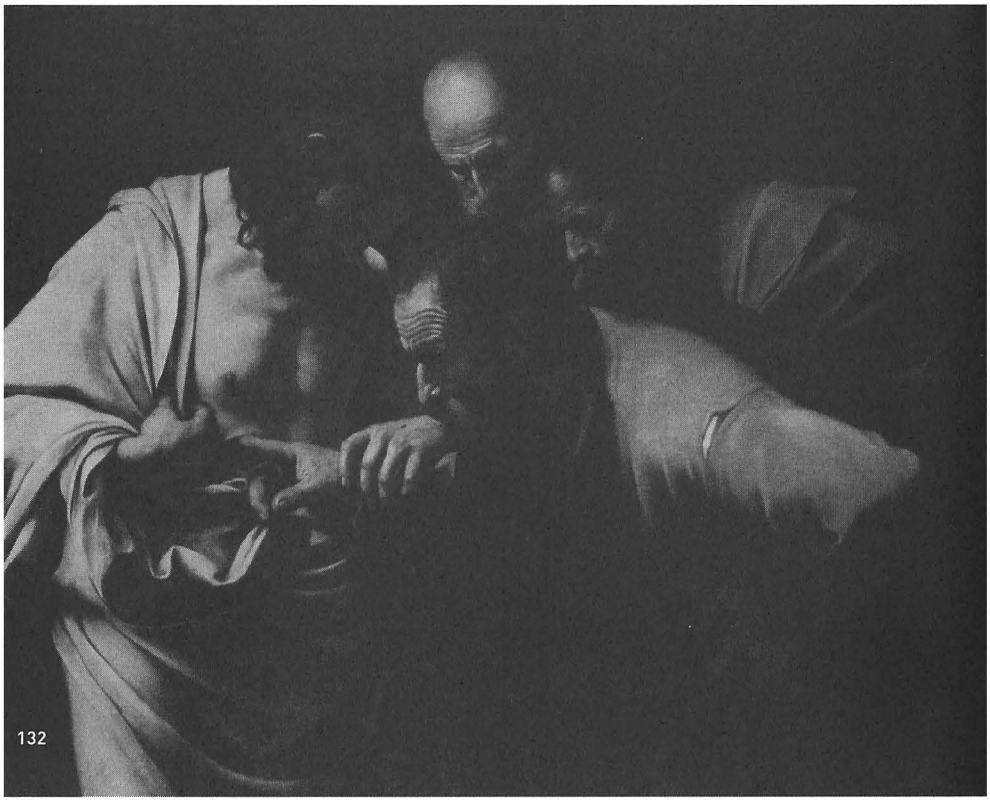

Bu sıralarda optik aletler üzerine çalışan, Camera Obscura'yı bilimsel çalışmalarında kullanan Galileo "ışığın izi"ni, bir şeyin üzerinde tespit edip göstermeyi başarmış olabilseydi; yani fotoğrafı bulmuş olsaydı ne olurdu?

Günlük Yaşamın Resimleri

İsterseniz biz yeniden kahramanımıza dönelim;

Yukarıda bahsettiğimiz ortamda yetişen, sorgulayıcı, itiraz eden ve devrimci bir ruha sahip Caravaggio artık haliyle göksel güçlerin idealizmiyle değil, dünyanın yaşayan gerçekliği ile ilgilenecektir. Resminin konusunun da, kutsal kitabın yazdıklarından çok, günlük hayatta karşılaştığı anlık yaşam parçaları olması beklenir. Usta parayı veren kiliselerin İsa-Meryem resimlerini bile o dönemin sorgulaması içinde yapacaktır.

(Caravaggio'nun bu resminde İsa sıradan bir insan ve Vatikan tarafından kutsal kabul edilen yarası, sıradanlaştırılmış. Sıradan insanlar onunla oynayarak bir anlamda dinsel bağnazlığı sorguluyorlar. Ayrıca parmağını yaraya sokan insanın gömleğinde benzer bir yırtık olması, İsa'nın yarasını ne kadar insanlaştırıyor, değil mi?)

Caravaggio Acaba Fotoğrafı Düşündü mü?

Günlük yaşamın içindeki anları yakalamak arzusunda olan Caravaggio, belki resmin yavaş elde edilen bir şey olmasından rahatsız bile olmuş olabilir. Acaba "Barok" akımının öncüsü Caravaggio o günlerde, ismine "Fotoğraf" demese bile, ışık yoluyla elde edilen ve ışığın hızı nedeniyle de hızla ulaşılabilinen bir şekillendirme düşündü mü hiç?

(Kumarbazlar ve hile yapmak... Günlük yaşamın içinden bir konu... Fotoğraf gibi...)

Bunu bilemeyiz? Ama açıklıkla bildiğimiz bir şey var ki, Caravaggio "Işığın sanatçısı"...

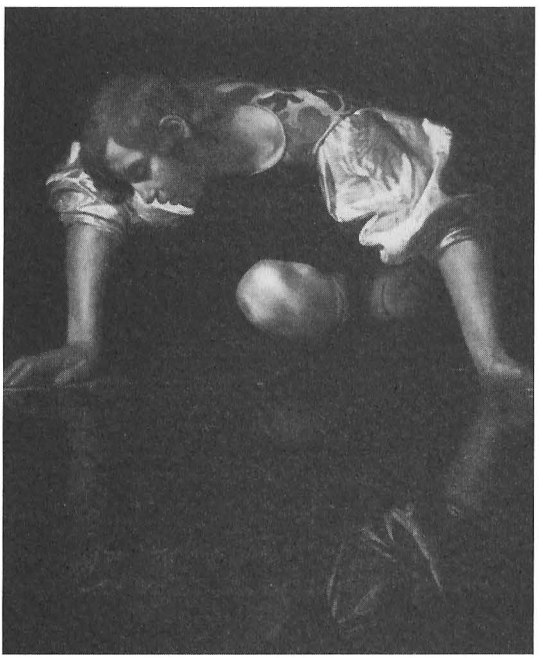
O ışığın, karanlıkları yararcasına aydınlatıp, görülmesi gereken şeyleri gösterme gücüne sahip olduğunu fark etmiş. Resminde her zaman ışığın anlatımını kullanmış. Işığın bir yere düşünce görüntü oluşturduğunu veya tersinden gidersek görüntünün sadece ışığın var olduğu yerlerde olabileceğini hissetmiş. Bu prensip fotoğrafın ki ile tıpatıp aynı değil mi?

(Yusouf Karsh'a ait fotoğraflar)

Caravaggio Işığı... Rambrant Işığı Değil!

Fotoğraf camiasında Rambrant ışığı olarak bilinen, bir odaktan yayılıp ortamı aydınlatarak gösteren, dolayısıyla aydınlık dünyayı gölgenin kontrasıyla sunan ışık dağılımı aslında Caravaggio'nun bulduğu bir resimsel tarzdır. Caravaggiocular denilen bir grup da bu bakış açısının sanat dünyasına yansımasını sağlamıştır. Rambrant da bu tarzı Caravaggiocular'dan öğrendi zaten.

Caravaggio ışığa, bu fiziksel gücü dışında başka anlamlar da yüklemeye çalıştı zannederiz. Kendinde hemen 50-70 yıl önce resim yapanlar ışığı kutsal güçlerin yaydığı bir olgu olarak düşünürken, o bu kaynağı açıkça ret etmese de, özellikle bilimin sorgulayıcı sisteminin de bir ışığı olduğunu fark etti ve resimlerinde bunu kullandı. Üstelik onun için asıl göksel olan bilimin ışığıydı. Bilim gibi soyut bir şeyin yayacağı ışığı anlatmak için de kendince doğada olmayan yeni ışık kaynakları düşündü ve bunu korkusuzca kullandı. Biz fotoğrafçılar da bugün birçok yapay ışık kaynağı kullanmıyor muyuz?

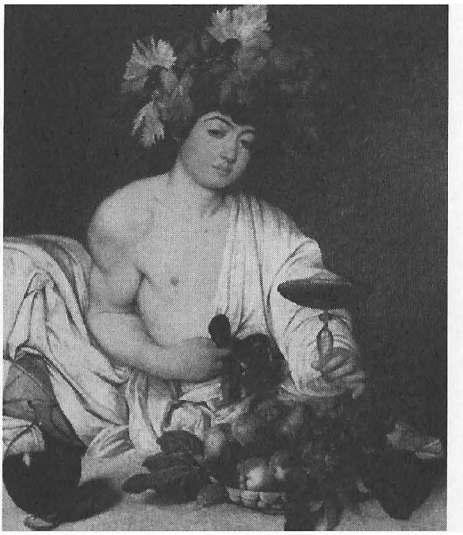
(Tabloda İsa elini aynı Mikelanj'ın Tanrı-Adem betimlemesindeki gibi uzatarak havarilerinin birini kumar oynamakla suçluyor. Halbuki onlar bir matematik işlemi peşinde. Bu yüzden havariyi betimleyen kişi şaşırarak "Ben mi?"diye soruyor. Belki de sanatçı "Ben mi?" diye soran kişiye kendi kimliğini de vermiş olabilir. Dikkat ederseniz bilimle uğraşan insanları aydınlatan güçlü bir ışık var tabloda... Bir de İsa ve yanındaki St. Poul'ü (ki bu Hristiyanlığı yayan kişidir) aydınlatan, başka kaynaktan gelen ve yapay olduğu izlenimini veren, sönük ikinci bir ışık...)

Şimdi isterseniz geriye ilk soruya dönelim;

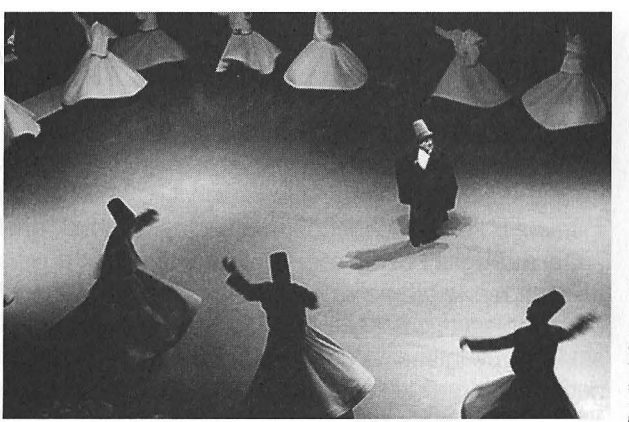
"Bir fotoğrafçı olarak Caravaggio'yu tanımak benim ne işime yarar?".

Caravaggio Fotoğrafçı Olabilir miydi?

Biz eğer kahramanımız döneminde fotoğraf icat edilmiş olsaydı (yaptığı resimleri inceleyerek konuşursak), büyük ihtimalde çok iyi bir fotoğrafçı olur ve sanatında fotoğrafı kullanabilirdi diye düşünüyoruz. Belki de fotoğraf gibi resimler yapmak yerine sadece fotoğraf yapmayı tercih ederdi.

Bugün biz bir fotoğrafçı olarak faaliyet gösteriyorsak, onun bulduğu ışık-gölge ilişkisini kullanmadan başarılı olamayız. Ancak ışık-gölge ilişkisi de gelişi güzel anlatılmamalı. Işık karede ne kadar yer aydınlatacak? Hangi objeyi aydınlatmalı ki anlatmak istediği öne çıksın? Işıkla karanlık arasındaki geçişlerin keskin mi yoksa yumuşak mı olmasının konuyla ilgisi nedir? Hangi yönden gelirse neresi gölge olur neresi ne kadar aydınlanır?

Fotoğraf: S. Haluk Uygur

Bir fotoğrafçı bunların cevabını istiyorsa eğer, Caravaggio ve Caravaggiocular'ın resimlerini incelemesi yeter.

Son bir söz söylersek... Bizce tartıştığımız sorunun cevabı şöyle;

Eğer sen fotoğrafı sadece deklanşöre dokunmak olarak düşünüyor ve ne bulduysam gezerim, dokunurum, sonunda da gösterir alkış alırım amacındaysan, gerçekten de Caravaggioyu anlamana gerek yok. Fotoğraf makinesinin bir iki düğmesini (hepsine bile gerek yok) öğretecek bir kurs buldun mu işin tamam. Zaten buna ödül, puan verecek yarışmalar da var. AFIAP (Yani FIAP'ın Sanatçısı) olur gidersin. Saygı duyuyorum.

Öbür tarafta ise başka bir görüş var... Bir çağı değiştirenlerin arasında ismi bulunan Caravggio'yu anlamanın, aynı zamanda bugünü de anlamamız için bize bir yöntem sunacağı fikri... Biz bu yöntemin sadece fotoğraf yapmamızı değil, yaşamı kendimizce değiştirmemizi sağlayacağına inanıyoruz.

Biz çoğu genç bir grup fotoğrafçı Caravaggio'yu pratikte de daha iyi anlamak için, onun bazı işlerini (korkusuzca söyleyelim) taklit etmeye karar verdik. Böylece onun resim yaparken ne gibi ruh hali içerisinde olduğunu pratikte de anlamaya çalışacağız.

Bize katılan olursa aramızda görmekten mutluluk duyarız. Çünkü fotoğrafta da çok seslilik güzeldir.●

LEONARDO'YLA BİRLİKTE SOHBET

Bir gün atölyede, birlikte çalıştığımız arkadaşlarla Da Vinci'nin bir notu üzerine tartıştık. Yararlı bir tartışmaydı. Bu yazımda değişik bir format uygulayarak, o tartışmanın notlarını yayınlamak istedim. Umarım sürç-ü lisan etmedim.

Sevgili Arkadaşlar;

Leonardo Da Vinci, o meşhur defterlerinden birinde aşağıdaki notu yazmış. Bu notun bir tatil döneminde memleketi Vinci'ye gittiğinde yazıldığı söyleniyor. Sıradan bir yorumlamayla sadece bir gezi notu gibi duran cümleleri okuyunca, ben çok farklı anlamlar çıkarmaya başladım. Sonra da acaba uçtum mu diye de düşünmeden edemedim. Not şöyle;

"Ateşli bir arzunun itkisiyle, oyunbaz doğanın yarattığı türlü, çeşitli biçimlerin bolluğunu görmek için yanıp tutuşarak, kayaların çıkıntıları arasında belli bir mesafeyi kat ettikten sonra büyük bir mağaranın girişine varacağım ve orada onun varlığından hiçbir zaman şüphe duymamış olduğum için hayretten donarak bir an duracağım. Sırtım yay gibi, sol elimle dizimi kavramışım, sağ elimle ise yukarı kalkmış çatılmış kaşlarımı örtüyorum; hüküm süren karanlığın yoğunluğuna rağmen içerdeki herhangi bir şeyi seçebilecek miyim, diye boydan boya eğilmişim. Bir an böylece kaldıktan sonra birdenbire içimde iki duygu uyanacak; korku ve arzu. Korku tehdit edici mağara karanlığından, arzu ise içeride olağanüstü bir şeyin gizli olup olmadığını görmekten..."

Acaba siz ustanın bu yazdıklarına nasıl bir anlam yüklersiniz?

Ogün Burduroğlu; Da Vinci bilim, aydınlanma çabaları ve bunu engelleyen her şeye karşı verilmesi gereken savaşı dile getirilmek istemiş. Bir süre ilerledikten sonra bir yol ayrımına gelinecek, belli bir risk almadan merakı tatmin etmek mümkün olmayacak. Bilginin yolu korkulacak kadar zor olsa da, arzulanacak kadar sırlarla dolu.

Haluk Uygur: Sizce niçin mağaranın orda olmasından hiçbir zaman şüphe etmediğine hayret ediyor?

Erhan Yelekçi: Metini okurken tarif edilen duruş biçimi; aslında Leonardo'nun doğayı gözlemlerken, oturmuş ve elini kaşlarına koymuş bir şekilde etrafa bakarken ki duruşunu gösteriyor. Yani usta bir gözlem sırasında.

Anlattıkları ve seçtikleri kelimeler olayın tasvir edilmesi açısından son derece özenle seçilmiş ve anlatacaklarını bir basamak şeklinde sıralamış... Tıpkı kadavraları incelerken ve çizerken gösterdiği bilimsel bakış açısı aynı şekilde doğada da kendisini gösteriyor. Bir yandan gözlemin, basamak basamak olduğunu ve basamağı çıkmak için öncelikle "arzusu" olması gerektiğini, daha sonra ise "cesaret" ve "bilgi" ile yola devam edebileceği şeklinde yorumluyorum...

Mağaranın orada olmasından niçin şüphe etmemesine hayret etmesinin nedeni:

Leonardo'nun kullandığı ilk cümlede; "Ateşli bir arzunun itkisiyle, oyunbaz doğanın yarattığı türlü, çeşitli biçimlerin bolluğunu görmek için yanıp tutuşarak..." Burada yanıp tutuşarak kelimesi özenle seçilmiş ve mağaranın orada her zaman olması kendisi ile ilgili bir durum, yani "Leonardo" var oldukça, kendisi ve belki de "Tanrı" sı her zaman var olacaktır diye yorumluyorum... Yani "Düşünüyorum... Öyleyse varım..."gibi. Her şey insanın düşüncesinde biçimleniyor.

Haluk Uygur: Sevgili Erhan, doğadaki yaptığı gözlemi kadavrayı incelemesine benzetmişsin. Leonardo, doğa ile insanı sembolize etmişse eğer, sence mağara insanın hangi organına benzer. Da Vinci'nin cinsel tercihini de düşünürsen bu soruya nasıl cevap verebilirsin?

Şunu da söylemeliyim ki, ben cevapların tek olmadığını herkesin farklı yorumlar yapabileceğini düşünüyorum.

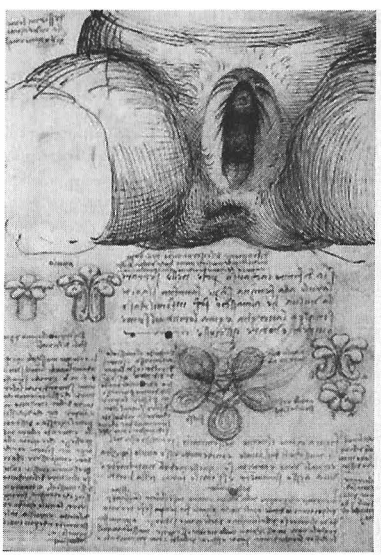
Erhan Yelekçi: Kişisel olarak "mağara" figürünün, kadının vajinasını anımsattığını düşünüyorum. Tarif ettiği duruş biçimi de cenini andırıyor gibi... Leonardo'nun bahsettiği mağaranın, simgesel bir olgunun parçası olduğunu düşünmekteyim. Doğumu ve anne karnını ya da "Tanrısal bir doğumu" anlatıyor olabilir... (Çok seçenekli oldu sanırım Leonardo'dan açılırsa konu böyle olur.)

Haluk Uygur: Erhan bak Serge Bramly (Da Vinci uzmanı) ne diyor:

"Kendini anatomiye adadığı dönemde erkeğin üreme ve boşaltım sistemini ayrıntısıyla göstermek için çok çeşitli penisler çizmiş, öte yandan kadın cinsel organını sadece iki kez göstermiş, bunları da kabaca ve hatalı olarak çizmiş; dipsiz kuyu gibi ürkütücü(mağaranın karanlık ağzı kadar tedirgin edici denebilir)..."

Tabi ki bu sadece bir yorum. Yazar ondan sonra dönüp başka yorumlar da yapıyor.

Da Vinci'nin defterinin söz konusu sayfaları şunlar:

Aslışah Yayıcı: Bu kısa metinde Da Vinci; bilime, yaşama, Tanrıya, inanç ve inançsızlığa, bilgi ve belirsizliğe, sevgiye, insan anatomisi ve fizyolojisine, aydınlığa ve benzeri birçok soyut ve somut değere değinerek bir betimleme yapmış.

Bu metni Da Vinci'nin değil de herhangi birinin yazdığı söylenseydi, fantastik bir romandan alıntı olduğunu düşünebilirdik. Yüksek bir dağa, zorlu tırmanışlar sonucu ulaşan birinin mağara da bulduğu-bulacağı-bulmayı umduğu ilginç şey ne olabilir ki?

Ben bu metni daha önce okumadım, ama Da Vinci'nin olduğunu öğrendiğimde daha düşünsel bakılması gerektiğine, metni onun düşünme biçimini anımsayarak yorumlamak gerektiğine inanıyorum.

Ateşli bir arzunun itkisiyle, oyunbaz doğanın yarattığı türlü, çeşitli biçimlerin bolluğunu görmek için yanıp tutuşarak... (Bilimin temeli olan) merak...

Kayaların çıkıntıları arasında belli bir mesafeyi kat ettikten sonra büyük bir mağaranın girişine varacağım... (Bilgiye ulaşmaktaki) kararlılık...

Ve orada onun varlığından hiçbir zaman şüphe duymamış olduğum için hayretten donarak bir an duracağım... İnanç-Tanrı (Tanrı'nın varlığından şüphe duymadığı için mi hayret ediyor? Acaba burada Tanrı'yı değil de bağnazlığı mı kastediyor?)

Sırtım yay gibi, sol elimle dizimi kavramışım, sağ elimle ise yukarı kalkmış çatılmış kaşlarımı örtüyorum... (Atılım yapmaya hazır bir...) Anatomi...

Hüküm süren karanlığın yoğunluğuna rağmen içerdeki herhangi bir şeyi seçebilecek miyim diye boydan boya eğilmişim...(Bilimin temeli olan) Şüphe...

Bir an böylece kaldıktan sonra birdenbire içimde iki duygu uyanacak; korku ve arzu... Tıp (Fizyoloji-Psikoloji...) (Veya karanlık ile öğrenmenin diyalektik karşıtlığının sembolizmi mi?)

Korku tehdit edici mağara karanlığından, arzu ise içeride olağanüstü bir şeyin gizli olup olmadığını görmekten... Metafizik (ve diyalektik?)...

Haluk Uygur; Aslışah... Gerçekten de söze değil, sözü kimin söylediğine bakarak yorum yapmak gerekir. Aslında bu fotoğraf için de, tabi ki diğer sanatlar için de geçerli. (Fotoğrafı değerlendirirken, onun kime ait olduğunu bilmek önemli.) Gerçekten sözü Leonardo söylemişse cümle cümle, hatta kelime kelime yorumlamak gerekir.

Ünlü düşünür Kennth Clark, Leonardo ile ilgili şunları yazmış;

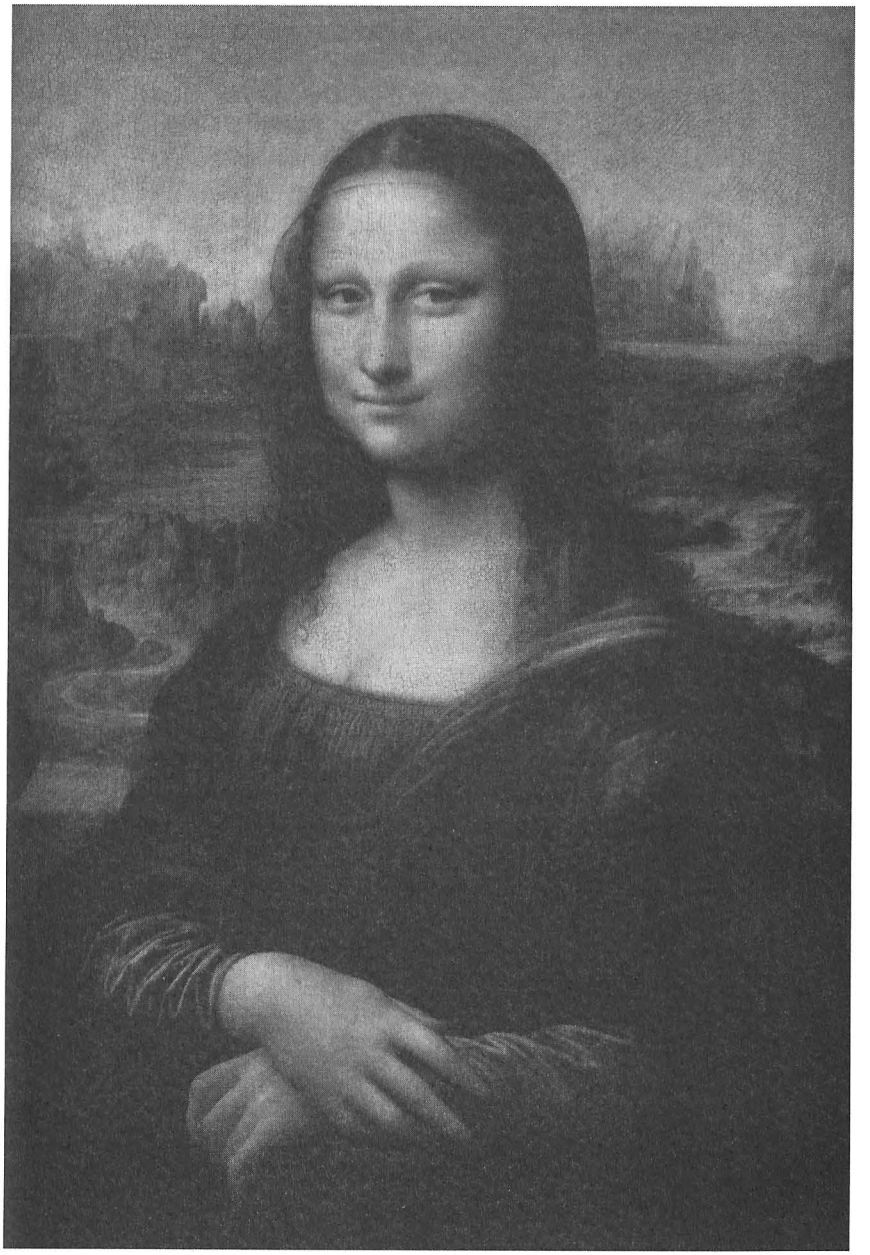
"Leonardo sanat tarihinin Hamlet'idir. Herkes onu kendine göre yeniden yaratır.(Biliyorsunuz Hamlet'in günümüze kadar birçok versiyonu sahneye konulmuştur) Kendi adıma, ben de her ne kadar onun çalışmalarını kişisellikten olabildiğince uzak biçimde yorumlamaya çalışsam da, sonucun çoğunda öznel olduğunu kabul etmem lazım."

Sevgili Aslı, ben de "Mona Lisa Niye Güzel" isimli yazımda usta için şöyle demiştim:

"Mona Lisa, bence; resimdeki yüzün sahibine çok benzemesi nedeniyle güzel değil!..

Aksine onu inceledikten sonra, o kadından başka yüzleri de düşünebildiğiniz, hatta Leanardo'nun yüzüne kadar ulaşabildiğiniz için güzel... Daha da ötesi portreye bakarak, Da Vinci'nin kişiliği hakkında fikir sahibi olabilmenizi sağladığı için güzel(...) Kısacası Mona Lisa benim için, düşünce dünyasında yolculuk yapmamı sağlayıp, Leonardo'ya ulaşmamı sağladığı ve O'nun ne düşündüğünü bize anlatabildiği için güzel... Öyleyse ben de fotoğraflarımda düşüncemi anlatmalıyım ki, ona bakanlar beni anlasın!"

Zafer Koç: Da Vinci eğitim döneminde (severek) birçok şeyi hızla öğrenirken, bir gün öğreneceği bilgilerin biteceğini ve o zaman bilinmeyenleri bizzat kendisinin araştırmak zorunda kalacağını zannederek, (araştırırken kendini aydınlatan bir şeyin olmayacağını) tıpkı bir karanlık mağaradaki gibi yalnız kalacağını düşünüyor olabilir mi?

Bu arada bir not yazmalıyım zannederim. Leonardo'nun cinsel tercihi konusunu gündeme getirirken, kişiliği hakkında yanlış anlamalara neden olmuş olabiliriz:

Leonardo'yu ilk kez 16. yüzyılda inceleyip yazan Vasari'den bu yana herkes onun çok zeki, çok duygusal, fiziki olarak çok güzel (Zannederim bu özelliğini annesinden almış. Çünkü annesi güzel olmasaydı noter olan babası bir köylü kızıyla beraber olur muydu?), çevresine iyilik aşılayan, elindekini paylaşan, hoş sohbet, espritüel, toplantılarda Lir çalarak insanları eğlendiren bir kişi olarak tarif ediyor.

Zafer Koç: Da Vinci eğitim döneminde (severek) birçok şeyi hızla öğrenirken, bir gün öğreneceği bilgilerin biteceğini ve o zaman bilinmeyenleri bizzat kendisinin araştırmak zorunda kalacağını zannederek, (araştırırken kendini aydınlatan bir şeyin olmayacağını) tıpkı bir karanlık mağaradaki gibi yalnız kalacağını düşünüyor olabilir mi?

Yeni bir şeyler keşfetmek için kendini tamamen araştırmaya vereceğini mi öngörüyordu acaba?. Ancak yine de o bilgi ve olgunluk evresine geldiğinde, ulaşacağı her bilginin kendisini (kısa bir süre için olsa bile) hayretler içinde bırakacağını düşünüyordu zannederim. (Bu bir önceki bilginin yanlışlığına hayret etmek anlamına geliyor... Nasıl olmuş da daha önceleri o bilgiye inanmışız? O zaman aydınlanma ve bilgi yönünden kendisinden çok geride kalan (karanlık) dünyadan korkması gerektiğini, ancak içindeki olağanüstü keşifler yapma arzusunun her zaman baskın geleceğini düşündü.

Da Vinci'nin söylediği bu sözler bence hem bilim hem de sanat için geçerlidir.

Bilimde veya sanatta yeni bir şeyi keşfederken zaten sürünerek, belki el yordamıyla, belki de "tırnaklarla kazarak" bir şeyi bulur veya oluşturursunuz diye düşünüyorum.

Haluk Uygur: Sevgili Zafer, bak Leonardo defterine ne yazmış:

"Bilme arzusu insanın doğasında vardır.(...) Bir ressam, sanatı için yararlı olan her çeşit bilgiye sahip olmalıdır. Ancak resim sanatı için tarih, edebiyat, matematik (Usta burada ölçüsüz bir liste ile devam ediyor,

resimle ilgisini kuramayacağınız birçok şey sıralıyor) bilgisi gereklidir."

Serge Bramly ise bu konuda şöyle yazmış:

"Leonardo için resim yapmak bir anlama biçimidir. Sanatından hep bilimsel ve felsefi bir sorgulama aracı olarak bahseder. (Oto portresinden bahsederek) Kâğıt üzerinde sakalının kıvrımlarını ya da zamanla incelmiş dudaklarının çizgilerini oluştururken, aslında bir vicdan muhasebesi yapmaktadır."

Esra Şahin: Ben mağaranın ağzındaki duruşu, zor ve dar bir yerden içeri girmek için boylu boyunca uzanmış olarak canlandırmıştım, sanki sürünerek geçecekmiş gibi... Hatta kendi içsel yolculuğu gibi algıladım. Her ne kadar tanrısal bir varlığa ulaşmak istese de sanki kendini aramaya başlamış da, sonucu (ulaşacağı nokta veya bulacağı şey) korkutuyormuş gibi gelmişti. Hatta o mağara korkutuyor; çünkü bence o mağara gireceği sonu belirsiz yolculuğu simgeliyor. Bir anlamda hayat yolculuğu gibi... Kimi zaman biz de korkmaz mıyız hayatın karşımıza ne çıkartacağını bilememekten... Ama şunu unutmamak lazım ki, her yolun sonunda bir ışık, çıkış vardır. Yeter ki izleyeceğimiz rotayı doğru tayin edelim.

Haluk Uygur: Da Vinci defterinin birçok yerinde bilmenin korkutucu olduğunu ve bedelini ödemenin gerektiğini söyler. Bir sözü aynen şöyle: "Duyarlılık ne kadar çoksa, çekilen çile de o kadar büyük olur. Büyük bir çile."

Ama buna rağmen bilmeye çalışmaktan kendini alamamış. Bak başka bir yerde ne diyor:

"Bilim komutan, uygulama ise neferdir(...) Bilime hâkim olmadan pratiğe düşkün olanlar, dümensiz, pusulasız denize açılan ve nereye gittiğini asla kesin olarak bilmeyen denizciye benzerler."

Şimdi düşünelim, bu sözler mağarayı gördükten sonra yazdıklarıyla örtüşmüyor mu?

Ve bir kez daha düşünelim... Günümüzde afili makineyi boynuna asarak, hiçbir hazırlık olmadan görüntü toplanan foto maratonlarda ödül peşine dolaşıp, bunu da sanatçılık(!) sayanlar kimdir? Zavallı... Leonardo bilgi olmadan sanat yaptıklarını söyleyenler için; "Maymundan biraz daha iyi muamele yapmak gereken zavallılar..." olduğunu söylüyor. Bu durumda çok düşünmek lazım. Özellikle ellerinizi kaldırırken... Neye kaldırıyorum diye...

Sorduğum soruya herkesten cevap gelmedi... En iyisi yeniden sorayım!

"Sizce niçin mağaranın orda olmasından hiçbir zaman şüphe etmediğine hayret ediyor?"

Bilmek ile şüphelenmek arasında bir ilgi mi var acaba?

Aslışah Yayıcı: Metinle ilgili birkaç şey daha söylemek istiyorum.

Da Vinci Tanrı'ya inanan biridir, inançlıdır ve tüm insanların Tanrısal bir ışıkla doğduğuna inanır.

Metine bu açıdan baktığımda İsa'nın doğuşuna kendi şahitliğini anlatmış olabilir diye de düşünüyorum. Belki bu beklenen Mesih'in doğumu da olabilir. Kendi bakış açısını aktarmış, resimlerde yaptığı gibi. Acaba buna benzer bir resim yapmış mı? Bu onun ön çalışması olmasın?

Haluk Uygur: Sevgili Aslı bu metni, Leonardo'nun hangi döneminde yazdığı bilinmiyor. Da Vinci'ye dahi bir sanatçı olarak değil, sıradan bir kişi gibi bakanlar veya onu yeterince tanımayanlar köyü Vinci'ye yaptığı gezi sırasında, yani çırakken yazdığını söylüyor.

Ama üstat görüşlerinde iki tip ressam olduğunu, birinci tipin sadece gördüğünü resmettiğini ama çok daha az sayıda olan ikinci tipin anlatmak istediklerini, doğadaki nesneleri sembol yaparak anlattığını, işi izleyicinin algısına bıraktığını belirtiyor.

Ve birinci tipi sanatçı kabul etmiyor. Bu konuyla ilgili defterine şöyle yazmış:

"Figürlerine, kişilerin kafalarında bulunan düşünceleri açığa vurabilen bir tavır ver; yoksa sanatın övgüyü hak etmeyecektir."

Şimdi bir düşünelim...

Böyle bir düşünceye sahip bir kişi yazdıklarında alegoriyi kullanır mı? Bence muhakkak kullanmıştır ve gezi de, orada anlattığı şeyler de sembolik olabilir. Eğer gerçek bir gezi olsaydı öykünün devamını da anlatması gerekmez miydi? Sanki kendi bir düş kurmuş, bizleri de ona ortak etmek istiyor.(Aynı Mona Lisa'daki gibi) Bak Serge Bramly konu ile ilgili ne yazmış:

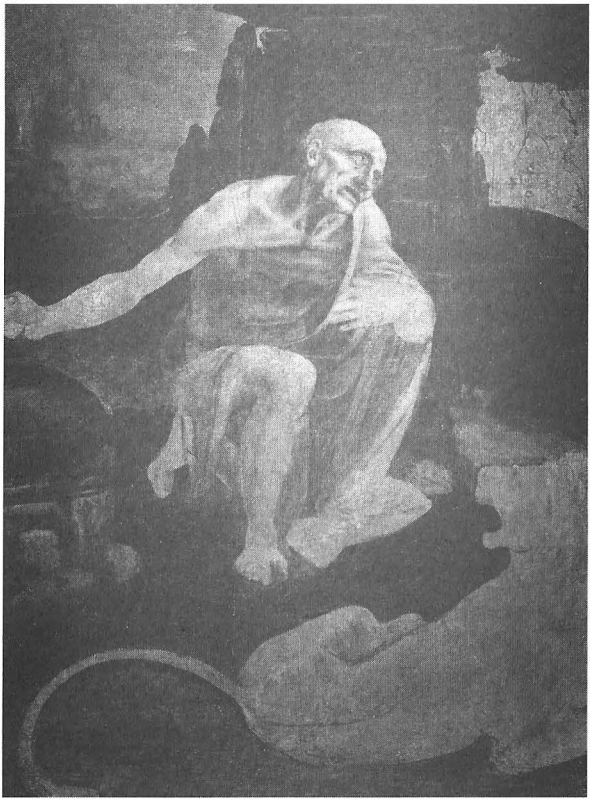
"Ayrıca ben olayın yazıldığı tarihte yaşanmış olabileceğine inanmıyorum. Belirleyici ayrıntıların olmayışı (yer, tarih gibi), anlatımın simgesel niteliği, metinden önce yarım kalmış şiirsel, gizemli, abartılı cümleler bu olayın yaşanmış mı, yoksa yalnızca düşlenmiş mi olduğu konusunda şüpheye düşürüyor.(Freud'un tanımlaması ile fantezi)"

Durum böyle iken, ille de bir eserin eksizi olması gerekmez, yazının kendisi bir eser aslında. Takdir edersin ki Leonardo sadece bir ressam değildi. Çok iyi bir müzisyen, şair, heykeltıraş vb... Niye düşlerini kaleme alan bir yazar da olmasın ki.

Sevgili Aslı bir şey unuttum. Onu da ekleyeyim.

Öncelikle üstadın Tanrı anlayışını tartışmak lazım, ama müsaade edersen onu ileriye bırakalım. Ama Da Vinci'nin Aziz Jerome isimli tablosu aynen şöyle;

Aziz bir mağaranın önündedir. Çıplak bir şekilde ve kendinin mağara karşısındaki duruşuna benzer şekilde dua ederken görülür. Karşısında da bir aslan olayı seyreder. Unutmayın Aziz Jerome yolda karşılaştığı bir aslanın ayağına batan dikeni korkmadan çıkaran azizdir. Ama mağaranın karanlığından korkmaktadır. Acaba aslan sembolü bilgi ile beraber mi? Böyle farz edersek, bilgi resimde görüldüğü gibi hayretler içinde karanlıktan korkan Jerome'yi izliyor.

(Ayrıca bir de mağaranın ağzında duran Meryem resmi var. Dikkat ettiyseniz her iki resimde de mağaranın şekli birbirine benziyor)

Esra Şahin: Bilmenin bedeli mi yoksa bilmeye ulaşan yolda ödenen bedel mi korkutucu? Bence hiçbiri. Korkutucu olan cehalettir bence...

Tuğba Altıntop: Sevgili Esra... Bence;

Leonardo gibi bir dahi, aydınlanmış bir adam için bilmek kavramı ile günümüzdeki bilmek kavramı farklı...İnsan, Tanrı'dan bir parça taşıdığı için öz de bilir ve yaratıcılık gücü vardır. Leonardo bu yaratma gücünü keşfeden dâhilerdendir.

Bilgi, insanın varlığından gelir, doğasında vardır. Yeryüzünde yaşadığımız şeyler, bildiklerimizi bize sadece hatırlatır. Siprütüel uygulamalar, "Bildiklerinize ekleyebileceğin hiçbir şey yok. Gerçek bilgi sonradan edinilemez, o yalnızca hatırlanabilir." der.

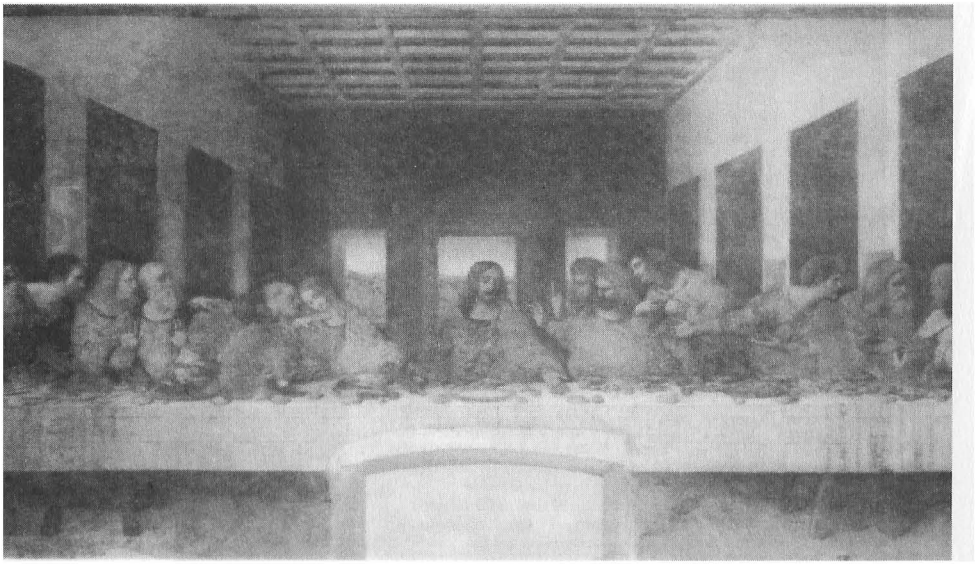
Leonardo, varlığındaki Tanrısallığı keşfettiği için, mağaranın orada olduğunu biliyor.

Leonardo'nun insan benliği, bu bilmeyi kelimelere aktarırken, içinde şüphe olmamasına hayret ediyor. İçindeki yaratıcılığı, benini, Tanrısal gücü fark ediyor.

Haluk Uygur: Sevgili Tuğba, Vasari; Leanardo'yu sapkınlıkla, inançsız olmakla suçlamıştır. Ama haksızlık etmiştir.Evet o papazların günah çıkartmalarına karşı çıkar, azizlere tapınmayı eleştirir ve kiliseye giderek ibadet etmezdi. Papazlar için, "Konuşmaktan başka bir şey yapmayan, büyük paralar karşılığı cenneti vaat eden, tiksinilecek, sahtekârlar." diye yazmıştır.

Ama kilise karşıtlığına rağmen ateist değildi. Kiliseye gitmezdi ama kendine göre bir ibadeti olduğu söylenirdi. Son yemek dâhil hiçbir eserinde; İsa, Meryem veya başka bir azizin başına onları ilahlaştıran halkayı koymadı.

Ama o, incelemeleri sonucu evrenin düzenini fark etti. Doğadaki uyumu ve ritim halinde aksamadan akan zamanı hissetti. İnsanın vücudunun işlemesindeki ahenk dikkatini çekti. Ve mağaranın önünde söylediği gibi her şeyden şüphe etmesine rağmen (Ki bence mağaranın karanlığı-burada zannederim bilgisizliği kastediyor - ancak şüphe ederek - bilgiye ulaşarak- korkutucu olmayacaktır) hala anlayamadığı olaylar, ulaşamadığı bilgiler olduğunu hissetti. İşte burada evrenin kanunlarını yönetecek bir güce inandı. Ayrıca onu kıskandı... Niye onun bildiği her şeyi bilemiyorum diye... Bu yüzden her şeyi öğrenmek için çaba sarf etti. Kısacası onun bilimsel çalışkanlığı Tanrı inancının sonucudur. Ama onun tanrısı ile hiçbir dinin tanrısı aynı değildir. Ressam ne kadar iyi resim yaparsa, o kadar tanrıdır onun için. Onun için de mükemmel resim yapmaya çalışır. Resmindeki insanları hep mükemmel oranda ve güzel çizer. Nitekim insan yaratmakta, inandığı tanrıyla yarışmaktadır. Ve aynen şu cümleyi defterinde görebilirsiniz:

"Hayatın görüntüsünü yaratmak, hayatın kendisinden daha önemlidir. Tanrı'nın eserleri, hiçbir zaman diğer yaratıcılarınkinden daha fazla takdir toplamamıştır!" Tabi ki sıradan bir insan, iyi bir Katolik olan Vasari, her konuda takdir etmesine rağmen, onu dini sapkınlıkla suçlayacaktır.

Hâlbuki Leonardo en az kendi benliği kadar Tanrı'yı sevmektedir ki, onunla bir olmaya çalışmaktadır. Hallac-ı Mansur da "Ben Tanrı'yım" demedi mi?

"Enel Hak," Tanrı'yla bir olmak anlamına gelmiyor mu?

Senin spirutualistlerin, "Tüm bilginin insanın içinde saklı, insan kendi taşını yontarak bu bilgilere ulaşabilir." derken, Tanrı'yla bir olmayı, ona ulaşmayı kastediyorlarsa, zannederim Da Vinci öyle bir şey...

Esra Şahin: Sanırım elini tutunacak bir şey, bir destek aramak için kaldırıyor. Tıpkı insanların bir yola çıkarken yanında destek istemesi gibi; ya da hata yapan insanın suçluluk duygusunu anlatarak, anlattığı kişiyi bir nebze de olsa suçuna ortak etmek istemesi gibi...

Yıldız Çetinkaya: "İnsan" düşündüğü, duygu ve duyu yetilerini taşıdığı ölçüde, beden ve ruh birliğinden daha yüksek bir kavramsal birliktir. Kısacası bunu büyük sanatçılarla birlikte düşünürsek... Hem sırların çoğunun akılla çözülemeyeceğini düşünürüz, hem de (onlar bize bu sırlara ulaşmamızı sağlamalarına rağmen), onlar için deli kavramını kullanırız. Akıllıların dünyasında her şey çok sıradanlaşabilir, ama bir delinin dünyası her zaman sıra dışıdır. Bizim deli olarak gördüğümüz, acaba bizi nasıl görüyor? Bir toplumda deliler çoğunluktaysa, akıllılar deli sayılmaz mı?

Haluk Uygur:

Sevgili Yıldız Hanım

Leonardo'nun eserlerinde, sizin yazınızdaki akıllı -deli örneği gibi zıtlıkların birlikteliğini sıkça görüyoruz. Aziz Jerome tablosundaki Jerome'nin, acı ve yakarış dolu ruh halini sakin ve hayretle izleyen aslan gibi...

Ama bu vesileyle yeni bir tablodan bahsetmek istiyorum. Kralların Tapınması...

Tablo iki bölümden oluşuyor: Yukarıdaki bölümde birbiriyle savaşan, birbirini hırpalayan insanlar, yıkık bir kilise vs. var. Aşağıdaki bölümde ise yeni bir öğreti ile insanlara huzurlu bir yaşam getiren İsa ve etrafındaki krallar. Sence kim kime göre akıllı... En azından İsa'nın akıllı bulunmayarak öldürüldüğünü biliyoruz. Tapınan kralların yüzündeki ifade ile alt bölümün sağ tarafında duran genç adamın sakinliği, Aziz Jerome'deki Jerome ve aslan gibi değil mi?

Burada size ve diğer arkadaşlara iki soru sormak istiyorum. Özellikle ses çıkarmayan arkadaşlardan cevap bekliyorum.

1/ Bu tablodaki yüzünü olayın dışına çevirmiş dışarıya bakan genç kim?

2/ Bu tablonun tamamlanmamış bir tablo olduğu düşünülüyor. Leonardo Floransa'daki dini bir derneğin siparişi ile yapmaya başlamış, sonra bitirmeden Floransa'yı terk edip 15 yıl yaşayacağı Milano'ya gitmiş diyenler var. Sizce Da Vinci niye birçok kez işlerini yarım bırakmıştır?

Nuran Öğülener:

1.Tabloda yüzünü dışarıya çeviren genç Leonardo'nun kendisi olabilir mi?. Çünkü tablonun kömür kalem ile çizilmiş eskizinde bu genç yok, Leonardo yağlıboya tabloya bu genci sonradan eklemiş. Ayrıca, resimdeki insanların vücut hareketleri ve mimikleri pek çok farklı insani, tepkiyi anlatmakta ve resme psikolojik derinlik katmaktadır. Dikkat çekici diğer bir nokta sol tarafta ön planda ayakta tasvir edilmiş bir figürün daha bulunması... Leonardo, resimdeki figürleri ilk kez bu tabloda piramit şeklinde çizmiştir; piramit formatı Rönesans döneminde en çok benimsenen kompozisyon kalıplarındandır.

2. Leonardo resmi belki kendi beklentilerini karşılamadığı için tamamlamamıştır; belki de ilgisi zamanla başka projelere yönelmiştir. Hepimiz biliyoruz ki, Leonardo sadece resimle uğraşmıyordu; aynı zamanda bir mühendis, bir anatomist , bir mimar kimliği taşıyordu..

Haluk Uygur: Sevgili Nuran Hanım... Ben de sol tarafta dışarıya kayıtsızca bakan kişinin Da Vinci olduğunu düşünüyorum. Ve daha önce de yazmıştım zannederim. Aziz Jerome'deki azizin yakarışlarıyla, tapınan kralların yakarışları arasında nasıl bir benzerlik varsa, birinci tablodaki aslan ile ikinci tablodaki ressamın (eğer o Da Vinci ise) kayıtsız duruşları arasında da bir benzerlik var (Üstelik ikisi de tamamlanmamış tablolar.) Belki de bu durum Da Vinci'nin inançları ile ilgili ipuçları da veriyor. Mağaraya karşı yakaran bir adam da, bir çocuğa tapınan krallar da onu pek ilgilendirmiyor. Ama birbiriyle çatışan insanlara karşı barışı ve huzuru öneren İsa'yı da asla yadsımıyor. Ona göre İsa kralların bile taptığı bir Tanrı değil (veya Tanrı'nın oğlu), insanlara doğru yolu gösteren bir öğretmendir. Defterinde yazan şu metin ne kadar İsa'nın sana tokat atana öbür yüzünü çevir öğretisine benziyor; "Barış. Derler ki kunduz takip edilirken testislerinin tıbbi yararı yüzünden kovalandığını bilerek, kaçamayacak durumda kalırsa durur, kendisine saldıranlarla barış yapmak için dişleriyle kendi testislerini keser ve düşmanlara bırakırmış"

Aziz Jerome'deki aslanın sırtının da yay gibi gerili olması, belki bizi yeniden başa dönderebilir. Yani gezerken karşılaşıp orada olduğundan şüphe duymamasına hayret ettiği mağaraya.

Senin söylediğin gibi, tabloda yakarmayıp sadece olayı izleyen başkaları da var. Ama kayıtsızlıktan öte, başını dışarı çeviren tek bir kişi bulunuyor.

Yine söylediğin gibi Leonardo tek bir mesleğe sahip değil. O dönemde tüm sanatçılar böyle aslında. Da Vinci iş arayışlarında kendisini ressam olarak değil, daha çok mühendis veya mimar olarak tanıtıyor.

Örneğin Milano Dükü Sforza'dan iş isterken, yapabileceği işler arasında on küsur kalem mimarlık ve mühendislik içeren iş sayarken, sadece bir yerde iyi resim yapıp, heykel yapabileceğinden bahsediyor. Ama bu mektupta şaşırdığım bir şey var:

Kunduz hikâyesindeki kadar barış fikrine sahip olan Da Vinci'nin saydığı 12 kalem iş arasında, en az beş-altısı savaş makinesi yapmakla ilgili. Zaten hep yaşamı çelişkili düşüncelerin mücadelesi ile geçiyor. Her şeyden şüphe ediyor. Belki de tablolarını yarım bırakması da bu çelişkilerin ürünü olabilir.

Ama resme tutkuyla bağlı ustanın bir resmi yarım bırakmasını böyle basitçe anlatmak yeterli değil. Başka nedenler de aramak lazım. Belki bulabildiğimiz şeyler bizim fotoğraf kariyerimizi de etkileyecektir.

Unutmayınız ki Da Vinci mükemmelliğin peşindeki ressamdır. Mükemmellik ise sizce ne zaman vardır? Da Vinci'nin kusursuz sayılabilecek kaç eseri bulunmaktadır? Da Vinci niçin birçok eserini yarım bırakmıştır?

Bu soruya genellikle onun mükemmeliyetçi olması gerekçe edilerek cevap verirler. Ancak o mükemmel değil, mükemmelin peşinde bir kişi idi. Üstelik kendinin mükemmel olmadığını da biliyordu. Bunun için devamlı okuyor, bunun için her zaman gördüğü mağaradan bile kuşku duyuyordu. Bunun için devamlı araştırıyordu. Mükemmel demek tüm bilgilerle donatılmış demektir. Sizce evrende kim tüm bilgileri almış olabilir. Yani evrende kim mükemmeldir. Bu kadar araştırıcı olan üstat, bir tabloya başladığındaki bilgisi,

onun uzun süre devam eden çalışması sırasında hızla değiştiği için, tabloyu bitirmeden kusurlu buluyor ve vazgeçiyordu bence...

Son söz olarak da Serge Bramly'nin ilginç bulup, günümüzde de geçerli olan bir tespitini yazmak istiyorum; "Leonardo her şeyden çok hasetten doğan kıskançlık ve iftiracılıktan, dedikoduculuğun ördüğü kötü şöhretten korkar, bunlardan neredeyse paranoyakça şikâyet eder. Hiçbir zaman kötülük yapmadığına inanır, ancak belki de tam bu yüzden peşine düşülmüş, saldırıya uğramış, cezalandırılmıştır."●

KÜRATÖRLÜK ÜZERİNE

Biz gençliğimizde sık fikir münakaşaları yapar ve genellikle usta kabul ettiğimiz kişilerin kitaplarından pasajlar aktararak kendimizi desteklemeye çalışırdık. Ancak herkes aynı pasajı farklı algıladığından da fikir birliği olmaz, birbirimizden ayrılırdık. Ayrılmayı yadsımıyorum ama bu yöntemimiz de şöyle bir yanlış vardı zannederim. Farklı görüşleri okuyup, kendi yorumumuzu oluşturmak ve söze "bence" kelimesinin sihriyle başlamak yerine, her konuda, her tarihte, her şartta her şeyi doğru söylemiş olduğunu farz ederek, bak falanca usta (bunlar genellikle Marks, Lenin, Dimitrov, Mao, Brejnev gibi ünlü sosyalist düşünürler olurdu)şöyle demiş, sende bunun tersini söylüyorsun, o halde kapitalizmin kucağına oturmuşsun gibi bana şimdi abuk gelen bir mantıkla tartışırdık.

Günümüzde de bu nedenle sıkışınca hemen alıntı yapanlara bu yüzden elimde olmayan bir önyargıyla yaklaşabiliyorum.

Ama bundan "Ustaların görüşleri ne olacak?" gibi bir soru çıkmadan da söylemeliyim ki, her fikir sahibi başkalarını okuyarak, onların görüşlerini yorumlayarak kendi fikrini oluşturabilir ancak.

Ama tartıştığı şey o günün şartlarına uyarlanmış kendi görüşü olmalıdır. Bu görüş bazı konularda bir başkasına benzeşim gösterirken, bazı konularda da diğerine benzeyebilir.

Böyle uzun bir girişi niye yaptığımı sorabilirsiniz... Küratörlük ile ilgili okumaya zaman ayırmamın gerektiğini anlatmaya çalışıyordum. Belki hemen temel kitapları açıp, sizlere bir iki pasaj yazabilirdim ama eski alışkanlıklarımıza geri dönmeden, biz küratörlük konusunda ne yapmalıyız sorusuna cevap arıyordum demek istiyorum. Geçenlerde Vali beyin yanına bir davetiyemizi vermek için gitmiştim. Davetiyede ya-

zan küratör kelimesinin Türkçesini yazmamızı istedi... O zamandan beri düşünüyorum ama bir türlü tam karşılığı olacak tek kelime bulamadım. Belki bir cümle ile ifade edilebilir. Kelime zannederim Fransızca... "Kreasyon"dan geliyor. Yani düzenlenmiş, kurgulanmış gibi bir şey... Sadece sanatta değil, yaşamda da bir düzenlemeye ihtiyacımız var bence... Diyelim ki yeni bir eve taşınacağız. Elimizde de bir grup yeni eşya var, bu eşyaları evin içine öyle güzel yerleştiririz ki, ev olduğundan gösterişli ve büyük görülebilir. Tabi ki tersi de doğru. Burada o koltuğu yapan usta kadar, onu evin hangi köşesine yerleştireceğine karar veren kişi de önemli hale gelmez mi?

Sanatta düzenleme ise bence iki temel biçimde kendini gösteriyor. Birincisi sanat eserinin içinde yapılan düzenleme... Bunu biz fotoğrafta yaparken, kendi yerimizi değiştirerek veya objenin yerini değiştirerek yahut da objektifimizi değiştirerek yapabiliriz. Hatta alan derinliğini uygulayıp, bazı objeleri etkisiz, bazılarını da daha etkili hale getirerek de düzenleme yapabiliriz. Elle boyamalar, renklendirmeler, ışıkla çizmeler vs. bu düzenlemenin bir parçası...

Ancak eser bittikten sonra düzenleme bitiyor mu? Hatta şeytanın avukatlığına soyunarak yazayım, eserinizi bastırdıktan sonra eseriniz bitiyor mu? İşte birinci söylediğimin konusunda anlaşılsa bile, bu konuda ayrışan çok kişi var. Evet kimine göre biter.

Hatta bu arkadaşlarımız, benim sevdiğim fotoğrafçılardan biri olan Henri Cartier Bresson'un "Ben deklanşöre bastıktan sonra fotoğrafı bitmiş sayarım" görüşünü hemen hatırlatırlar.

Bazıları ise fotoğraftaki izleyici fotoğrafa bakmadan vazgeçtiği sürece kadar fotoğraf yapılmaya devam eder der. Deklanşöre basıldığında fotoğrafının çoğunun bitmiş olduğu fotoğrafçılardan biri olmamın verdiği cesaretle söyleyebilirim ki, ben ikinci görüşü benimsiyorum. Ama birinci ile de iyi şeyler olabilir.

Geçenlerde Tahir Özgür arkadaşımdan bir sergi anonsu geldi.. Mersinli arkadaşlardan da bu sergiye

katılanlar var... 11 fotoğrafçı, 3'er fotoğrafla birer öykü anlatmışlar, 33 fotoğraflık bir sergi açmışlar. Baktığınızda 3'er fotoğrafın bir öyküsü var, ama 33 fotoğrafın da ayrı bir öyküsü var. Her fotoğrafçı kendi öyküsü ile sorumlu, ama 33 fotoğrafın öyküsünü kim düzenlemiş? İşte sergi küratörü bu demek...

Demek ki, bir tek tek sanat eseri söz konusu, bir de bazı sanat eserlerini bir araya gelmesinden oluşan başka bir sanat eseri var... Ondan kim sorumlu?

Gülsüm hatırlayacaktır. İtalya gezisi sırasında Van Gogh, Caravaggio, Da Vinci, Rustica, Bellini gibi büyük ustaların sergilerini izledik... Bakın tek tek eserlerini demiyorum, sergilerini...

Örneğin Van Gogh sergisinde 100 civarında ustanın eseri vardı. Ama arada bir Gauguin görüyorduk. Gauguin öyle bir yere konmuştu ki, Van Gogh ile Gauguin felsefesindeki etkileşimi hemen fark edebiliyordunuz. Ama o iki eser özellikle seçilerek yan yana asılmıştı. Belki farklı eserler seçilseydi bu felsefeyi fark edemeyecektiniz. Veya Van Gogh'un ustası olan Millet'in tarla süren çiftçisi ile Van Gogh'un tarla süren çiftçisini küratör yan yana koymasaydı, ben onun Milet'ten taklit etmeye yakın etkilendiğini fark etmeyecektim.

Gülsüm Caravagio Sergisi'ni hatırlayacaktır. Floransa'da Ufizzi Galerisi'nde izledik. İçimiz kıpır kıpır Caravagio'yu göreceğiz diye... Birinci resim muhteşem bir Caravagio gibi duruyor ama onun değil, başkasının, ikincisi de öyle... Üçüncüsü... Dördüncüsü... Hepsi muhteşem bir Caravagio, ama Hiçbirini o çizmemiş. Hepsi onu takip eden öğrencilerine ait... Caravagiocular diye bilinen akımın mensupları... Caravagio'yu ise duvara yansıyan projeksiyondan izliyorsunuz. Şimdi soruyorum bu serginin sahibi kim? Küratör ne demek? Rolü nedir? Bu sergide Caravagio yok mu edilmiştir, yoksa yeniden (çok kişinin farkında olmadığı başka bir yönüyle mi) yaratılmış mıdır? Vs... vs...

Sevgili Gülsüm Ünal...

Da Vinci, Rustica ortak sergisini hatırlıyor musun? Koşa koşa gitmiştik... Da vinci'nin sadece 2 resmi var gibi duruyordu. Baküs ve Kayalıklar Meryemi... Zaten

adamın eseri kaç tane ki... Ama devamındaki Rustika'ları izlerken, hepsini sanki yeni bir Da Vinci gibi izlemiştik. Da Vinci olmayan eserlerdeki, yeni Da Vincileri keşfetmiştik. Ama sağımızdaki solumuzdaki birçok kişinin bunu anlamadan izlediğini de görüp üzülmüştük... Şimdi bizde Da Vinci ile Rustica'yı karıştırıp, yeni bir sanatçı yaratan duygunun sahibi kim?

Sevgili Arkadaşlar:

Bir müddettir sizlere, yan yana asılmış çerçevelerden usandığımı belirtiyorum. Hatta yeni sunum biçimleri üzerine bir atölye başlatalım diye Altın Oran karar aldı. Bunlardan neyi demek istiyorum acaba?

Kastettiğim taşın üzerine basılmış fotoğraflar mı sizce... Veya başka bir şeyin... Eğer bu iş, fotoğrafın anlattığı hikayenin dışında ikinci bir hikaye anlatıyorsa itirazım yok. Yoksa dernekte kurulmuş genel eve döneriz. Peki küratör kimdir? Tek kişi mi? Sanatçının kendisi mi? Yoksa başka biri mi? Bir sanatçı öldükten sonra, yeni işlerinden oluşmuş bir sergiyi açması mümkün mü? Mümkünse bu nasıl olur?

Bu sorulara zihnimden cevap bekleyip duruyorum... ●

ELLE BOYANAN DÜŞÜNCELER

Fotoğrafın icat edildiği yıllarda (1826) siyah beyaz olması bir tercih değil, zorunluluktu... Zannederim becerebilseydi Niepce, siyah beyazı yerine, renkli bir görüntü elde etmeyi tercih ederdi... Maxwell'in renk içeren ilk fotoğrafındaki (1861) monokrom kırmızı da insanoğlunu doyurmadı ki, renkli fotoğraf elde etmek için birçok yol daha denedi.

İşte ta o günlerde fotoğrafı elle boyama teknikleri kullanıldı... Fotoğrafçılar bazen negatif filmi, bazen ise direk kartı boyayarak renkli fotoğraf elde etmeye çalıştılar. İlk fotoğrafçılar ressam kökenli olduğu için de boyamada pek zorluk çekmediler.

Takdir edersiniz ki, filmi boyama ile kartı boyama arasında önemli bir tercih farkı bulunmaktaydı.

Rengin negatifteki karşılığını tutturma zorunluluğu nedeniyle filmi boyamak daha zordu... Ayrıca filmin boyutunun küçük olması da bir zorluktu. Ancak fotoğrafçı filmi boyayarak çok sayıda renkli baskı elde etme olanağına sahip olabiliyordu... Bu durum ticari bir avantajdı.

Kartı boyadığında ise sadece bir ürün elde edebiliyordu. Sadece bir ürün elde edilmesi dezavantaj gibi dursa da, ürünün sadece bir tane olması bazen avantaj haline gelebiliyordu.

Eğer fotoğrafı ticari bir meta olarak düşünüyorsan seri üretirsin... Sanat yapanlar için ise tek olmak avantajdır...

Bu macera renkli fotoğrafın yaygın olarak kullanılmaya başladığı 20 yy'ın ortalarına kadar devam etti. (Bugünkü anlamda ilk renkli fotoğraf Lumierre tarafından 1904'te elde edildi.)

Hatta kentimiz Adana da bu macerada Türkiye adına bir rol üstlendi. Türkiye fotoğrafının tartışılmaz ustası Şinasi Barutçu, ülkemizdeki ilk renkli fotoğraf sergisini 1956 yılında Adana'da, o günlerde Halkevi olan, şimdinin belediye binasında açtı...

Renkli fotoğraf yaşamımıza girince, fotoğrafı ticari faaliyet olarak yapanlarca elle boyama unutuldu.

Ama sanat çalışmaları olarak elle boyama, fotoğrafçıların bazılarına yeni ufuklar açmaya devam etti.

Aramıza yeni katılan arkadaşlarımız da, bu açılmış ufuklardan paylarını almak üzere böyle zorlu bir yol seçtiler.

Böylece düşündüklerini daha çarpıcı bir şekilde anlatma fırsatını, renklerin çekiciliği ile yakalamaya çalıştılar.

Şimdi sizler, niye elle boyayıp kendilerini zora soktular? Bilgisayarda istedikleri yerleri siyah beyaz bırakıp, istedikleri yerleri boyayabilirlerdi diyebilirsiniz. Ama bu yolla işlerini eşsizleştirerek, sanat ürünü olmanın önemli bir şartını sağlayabildiklerini unutmayınız.

Unutulmayacak bir şey daha var ki, fotoğrafın üzerinde görülebilecek fırça darbelerinin izleri, bir gün o fotoğrafın kimliği haline gelecektir.

Üstelik biliniyor ki; içine kimliğini koymadığın bir şey, hiçbir zaman sanat değildir. ●

**Altın Oran Düşünce ve Sanat Platformu üyesi olan İsmail Ökke, Gülen Kurt, Zeliha Ertunç, Hasan Taslakçı'nın üyelik sergi için yazılmıştır.*

SOLUK FOTOĞRAFLARIN ANLATTIĞI ADANA-1

Hep kendi kendime "fotoğraf" hangi sanat dalına benzer diye sormuşumdur. Aslında bir sohbet ortamında sorulduğunda hemen verilebilecek cevaplar vardır.

Resim... Sinema...

Ara Güler, Rauf Denktaş gibi ismi bilinen fotoğrafçılar bile fotoğraftan bahsederken "Resim" dediklerine göre resim ile fotoğraf arasında benzerlikler olmalı.... Ancak her ikisinin arasında hem kullanılan malzeme hem de yaratım anlayışı açısından büyük fark vardır. Boya, fırça, tual ve benzeri malzemelerle yapılan resim toplayıcı bir sanat dalı iken, film, kart ve ışık ile yapılan fotoğraf tam tersi ayıklayıcı bir sanat dalıdır. Resimde doğayı gözler, içinden kullanmak istediklerini toplayarak yeni bir şey, yeni bir doğa yaratırsın. Fotoğrafta ise(istisnaları saymıyorum) doğadan beğenmediklerini çeşitli fotoğraf teknikleri ile ayıklayarak eserini oluşturursun.

Bence fotoğrafın,24 fotoğraf karesinin bir saniye içinde duraklamadan gösterilmesi olan sinemadan da epeyce faklı yanları var.En azından sinema kolektif bir sanat dalı iken fotoğraf tek başına üretilir.Bugüne kadar altında iki imza olan bir fotoğraf çok yok.

Sözü fazla uzatmak istemiyorum. Kendi görüşümü söylersem, fotoğraf sanat dalları içinde en çok öyküye benzer. Aynı öykü gibi anlatacağı ne varsa ,sözü uzatmadan kısaca anlatmak zorundadır. Fotoğrafçı anlatacağını uzun kenarı 36 mm., kısa kenarı 24 mm. olan, her nedense biz fotoğrafçıların "Kare" dedikleri bir dikdörtgen içinde anlatmak zorundadır.Ve bir fotoğrafçı, öyküsünü bu ufacık alan içerisinde ne kadar iyi anlatırsa, o kadar iyi fotoğrafçıdır.Aynı öykü gibi.

Ben bu yazımda sizleri eski Adana fotoğraflarına bakarak,Adana öyküleri okumaya davet ediyorum. Ama eskiden beri gelen bir fotoğraf (tabi ki aynı zamanda öykü)geleneğine sahip olan Adana'da o kadar çok fotoğraf ve o kadar çok öykü var ki hangi birini anlatayım.

Ama bir yerden başlamalıyım. Ve "Amin Maalouf" un Adana'yı anlattığı "Doğu'nun Limanları" isimli kitabından bir bölüm okuyarak başlamak istiyorum.

"İmparatorluğun bütün kentlerinde olduğu gibi orası da, serbest düşünce odağı idi. Ancak Adana'daki evimizde komplolar düzenlendiği sanılmamalı. Siyasetin dikkatle dışında kalınıyordu;Grupta çok fazla yabancı,çok fazla azınlık-Ermeni,Rum...-vardı ve Osmanlı yöneticilerinin eleştirilmeleri onları rahatsız ederdi.Konuşulsa konuşulsa ancak ilerici kadınlardan, zorunlu eğitimden, Rus-Japon savaşından ya da uzaklardaki Meksika, İran, İspanya veya Çin'deki isyanlardan söz edilirdi. Bambaşka şeylere ilgi duyulurdu: Keşifler, yeni teknikler. Fotoğraf şeref köşesindeydi ve bir gün bir tartışma sırasında bu topluluğa bir isim takmak akıllarına geldi ve tereddütsüz 'Fotoğrafçılık Derneği' adını aldı.

Mali olanaklara sahip tek adam babam olduğu için –sanırım Leipzig'den- en yeni gereçleri ve fotoğrafçılık kitaplarını getirten o olmuştu.

Derneğin pek çok üyesi bu sanatı denemek durumundaydı ve aralarında en yeteneklisi bir Ermeni olan Fen öğretmeni Nubar'dı. Öğretmenlerin en genci de oydu, öğrencisinden sadece altı-yedi yaş büyüktü. Aralarında devamlı bir dostluk kurulacaktı.

Bir Türk ile bir Ermeni arasında böyle bir bağın kurulması o tarihte alışagelmişliğin dışındaydı. Neredeyse "çağdışı " diyecektim. Üstelik şüphe nedeniydi. İş ilişkisi, nazik toplumsal ilişkiler, karşılıklı saygı, evet, bazı çevrelerde geçiyordu da, gerçek bir arkadaşlık, derin bir işbirliği, hayır. İki topluluk arasındaki ilişkiler, gözle görülür biçimde bozuluyordu, Adana'da da her yerden fazla.

Ancak evin dışında cereyan edenler, içerde olanları hiç etkilemiyordu. Hatta belki de ters etki yapıyordu: çünkü bir Türk ile bir Ermeni arasındaki dostluk, çok ender bir şey olmuştu ve bu yüzden iki genç için daha büyük değer taşıyordu; pek çok kişi yüksek sesle farklı olduklarını söylerken, onlar tek farkın arkadaşlıkları olduğunu söylüyordu. Biraz çocuksu bir ciddiyetle, hiçbir şekilde ayrılmamaya ant içiyorlardı. Üstelik hiçbir işin onları, ortak tutkuları olan fotoğrafçılıktan ayırmayacağını söylüyorlardı.

Bazen, dernek toplantısında, büyükannem odasından çıkıp aralarına katılırdı. Onlar tartışmaya devam ederler, bazen konuşurken ona bakarlardı; o da onlara bakar, ilgiyle dinler görünürdü; dudakları kıpırdardı; sonra, görünürde hiçbir neden olmaksızın, bir konuşmanın ortasında ayağa kalkar ve gidip odasına kapanırdı.

Bu talihsizliğe rağmen, uzun mutlu yıllar yaşanmıştı O tarihteki fotoğraflardan bu anlaşılıyor. Babam yüzlercesini saklamıştı. Bir bavul dolusu. Üzerlerine, solmuş mürekkeple, iftiharla şöyle yazmıştı:" Fotoğrafçılık Derneği – Adana ".

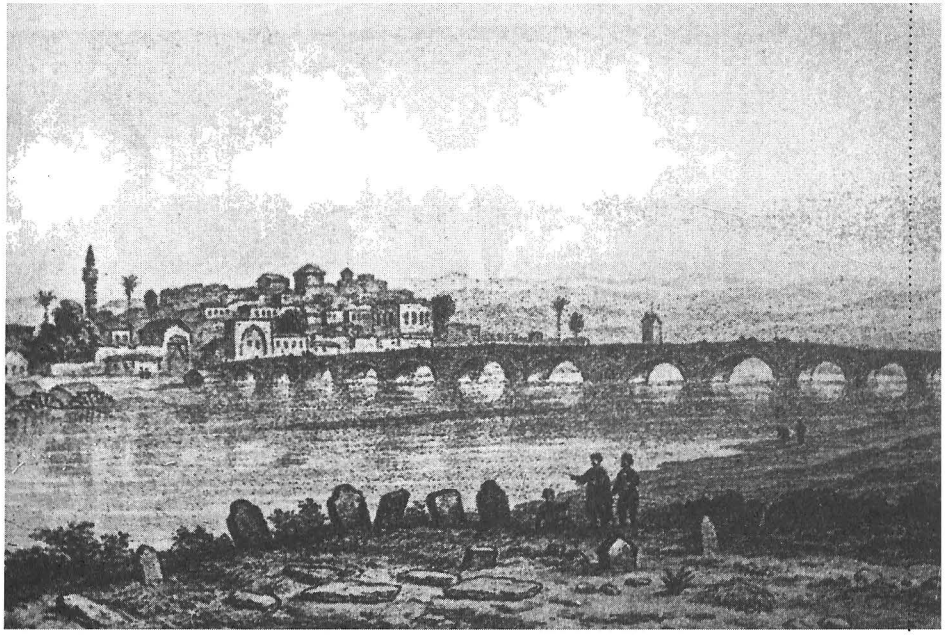
En eskileri 1901 yılına aitti. En yenisi 1909' a. 1909 Nisan'ına. Çok kesin, öyle değil mi? Daha da kesin olabilirim. 6 Nisan. Babam, unutmamam için yeterince sözünü etmişti. Bu tarihten sonra eline bir daha fotoğraf makinesi almak istemedi.

O gün ne olmuştu? Bir çeşit kıyamet? Sayesinde doğduğum kıyamet..."(*)(1)

Burada yayınladığım fotoğraflar kahramanımızın babasına veya Nubar'a ait mi bilmiyorum. Ama başka bir fotoğrafçılık derneğinin başka bir üyesine aitse bile ne yazar?

Gösterilebilecek fotoğraf, anlatılacak öykü çok demiştim... Süremiz ise sınırlı...

Bu yüzden bu sınırlı sürede kabul ederseniz bir gravürle başlamak istiyorum. Biliyorsunuz gravür, fotoğrafın gazetelere basılma tekniği oluşmadan önce kullanılan ve fotoğraflara bakılarak yapılan bir işlemdi. Yapacağın deseni üzeri lak ile kaplanmış bir kurşun levhaya kazır, asitte yaktıktan sonra da baskıya hazır hale getirirdin.

İki farklı yaka'nın fotoğrafı...Birbirine zıt... Karşıda; tepenin başına yığılmış bir yaşam...Bu yakada; mezar taşlarının bile ayakta duramayacağı kadar mecalsizleştiği etkili bir ölüm.

Arada bir köprü... Sanki yaşam ile ölümü birbirine bağlıyor...Sanki bir felsefe kitabının içinden çıkmış. Bu işi binlerce yıldır yaptığı duruşundaki kendine güvenden çok belli.

Ben şehirler ile insanları birbirine çok benzetirim. Hani insan da yaşam ile ölüm arasında bir sırat köprüsü vasıtasıyla yolculuk eder ya! İşte şehirler de öyle bir şey...

Bu fotoğraftaki köprü, yaşam ve ölüm gibi iki yakayı birleştiren bir köprü sanki...İnsan hangisi bu yaka, hangisi KARŞI YAKA karar veremiyor. Zaten bu kararı verebilmek, dünyaya hangi yakadan baktığına bağlı değil mi?

Adana'da fotoğrafçının bulunduğu yakaya KARŞIYAKA denmesini bu yüzden yadırgamayın lütfen.

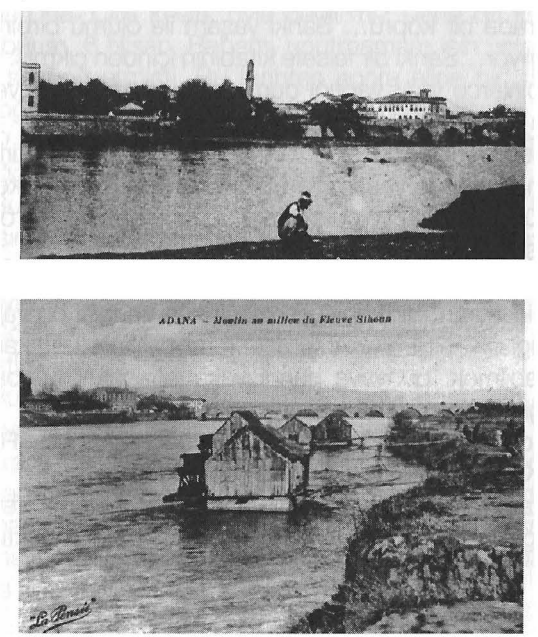
Karşıyaka deyince aklıma geldi... Dr Şerafettin Mağnuni'nin bir anısal öyküsünü sizle paylaşacaktım.

Yıl 1311... Yani anlayacağımız biçimde 1895... Nisan ayı... Adana ve çevresinde kırıcı bir kolera salgını çıkmış.İnsanlar bir gün içinde yitip gidiyor. Devlet kolera hastanesi kurulması için ödenek göndermiş... Bir de konusunda uzman kolera müfettişi:

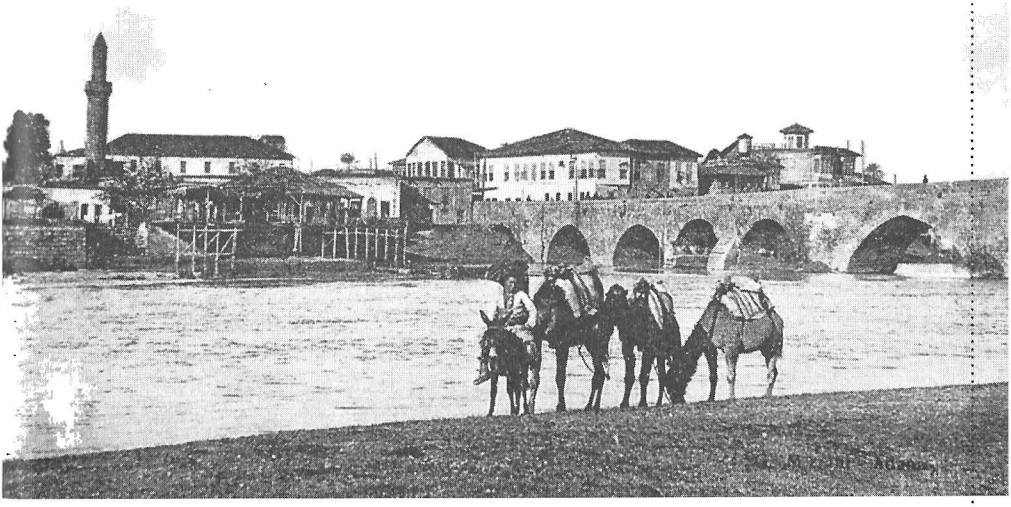
Dr. Şerafettin Mağnuni...

Doktor, bir taraftan kolera ile mücadele ederken, diğer taraftan da anılarından oluşan öykülerini yazmış. Sizleri sıkmadan bu anılardan kısa bir bölüm okumak istiyorum. Bu arada isterseniz siz de birkaç Karşıyaka fotoğrafına göz atınız.

"Tarsus koleradan temizlenince Adana'ya dönerek on gün kadar kaldım. Hastalık burayı da fena sarmıştı. Aynı azalmamış şevkle hayatımızı tehlikeye koyup çalıştıksa da yazık ki sonuç alamıyorduk. Çünkü Tarsus'taki o saygıdeğer Ziya Beyin zekası, çabası ve etkinlikleri yerine burada Faik Paşa adındaki bunamış bir valinin cahilliği, ağırlığı girişimlerimizi sonuçsuz bırakıyordu.

59. ADANA (Cilicie) — Le Pont du Sei-Houn

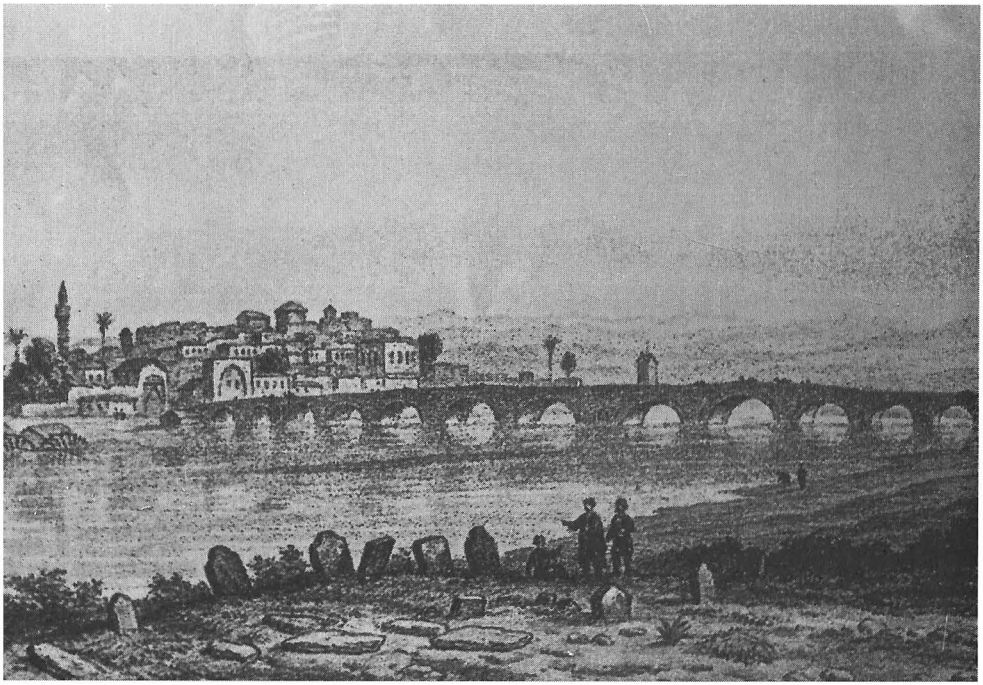

Hele birkaç gün önce gelen ve öğleyin kaleme gider gibi handan çıkıp o gün hastalığa yakalananların ve ölümlerin sayısını merkeze haber vermekten başka bir iş görmeyen karantina müfettişinin valinin tarafını tutması güçlükleri bir kat daha arttırmakta idi. Koleralılara özel baraka biçiminde hastane yapılmasına İstanbul emir vermişti. Bunu kentin uzağında, yüksekçe bir yerde yapacak yerde tam kentin karşısında, nehrin kenarında ve su düzeyiyle bir hizada ve yere inşaya, sözlü ve yazılı protestolarımıza rağmen karar verdiler.

Vakti ki barakalar açıldı. O zamana kadar temiz kalan nehrin çıkışına kadarki köyler ve bucaklara sularla hastalık bulaşarak binlerce kişiyi kırdı geçirdi." (2)

Ve nehirle yayılan kolera mikrobu binlerce Çukurovalı'yı öldürdü o yıl...

Tahmin edin bakalım o hastanenin akıbeti ne oldu?

Evet! Şimdiki Devlet Hastanesi o hastane ...

Gravürde gördüğünüz mezarlık yıkılarak onun yerine yapılmıştı Devlet Hastanesi... Binlerce Adanalı'nın ölmesi, belki de mezarı bozulanlardan birinin ahı sonucudur.

İsterseniz yeniden fotoğrafa dönelim...

Fotoğrafçının durduğu yere göre tam karşıdaki mahalle Tepebağ...

Tepebağ için bir gün Adana'nın en eski mahallesi diyecek oldum, arkeolog dostum karşı çıktı:

"Tepebağ Adania kentinin ta kendisidir. Eğer sen Hitit kralı I. Arnuwanda'nın 3500 yıl önce taş tabletler üzerine yazdığı savaş öykülerini okusaydın bunu söylemezdin"

Ben de okudum o öyküyü, birinin tercümesinden...

Kısacıktı... Ama kelimelerin kısalığına inat uzun bir anlamı vardı;

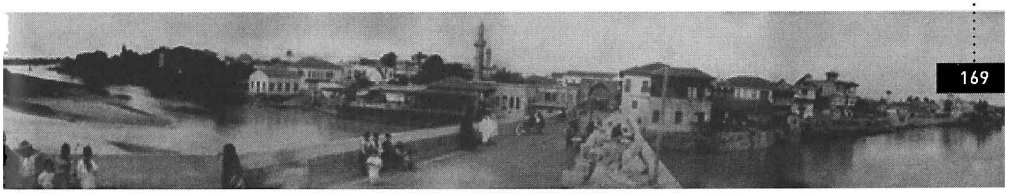
"Adania denilen kentle savaştım. Önünden bir nehir akıyordu, nehrin üzerinde de bir köprü vardı."

İsterseniz başka bir arkeolog dostumun da kısa bir ifadesini, geleceğe öykü olması dileğiyle sizlere aktarayım:

"Adana kentinin ortasında, Seyhan Nehri'nin batısındaki, Tepebağ ve kısmen de Kayalıbağ mahallelerinin altındaki höyük, Hitit yazılı metinlerindeki adıyla Adaniia olmalıdır. Dolayısıyla Tepebağ Höyük = Adaniia eşitlemesini yapmak pek de hatalı olmasa gerektir." (3)

İşte bunları okuyunca anladım ki Tepebağ sadece Adana'nın değil, dünyanın en eski mahallelerinin arasındaydı... Ve yine anladım ki; 3500 yıl önce bile "Tepebağ'ın karşısındaki köprü" diye öykülendirilmiş Taşköprü, "Dünyanın hala kullanılan en eski köprüsü" idi.

Kale Yok Kapısı Var

Hemen bir Taşköprü fotoğrafı aradım ve buldum. Tam 108 yıllık...

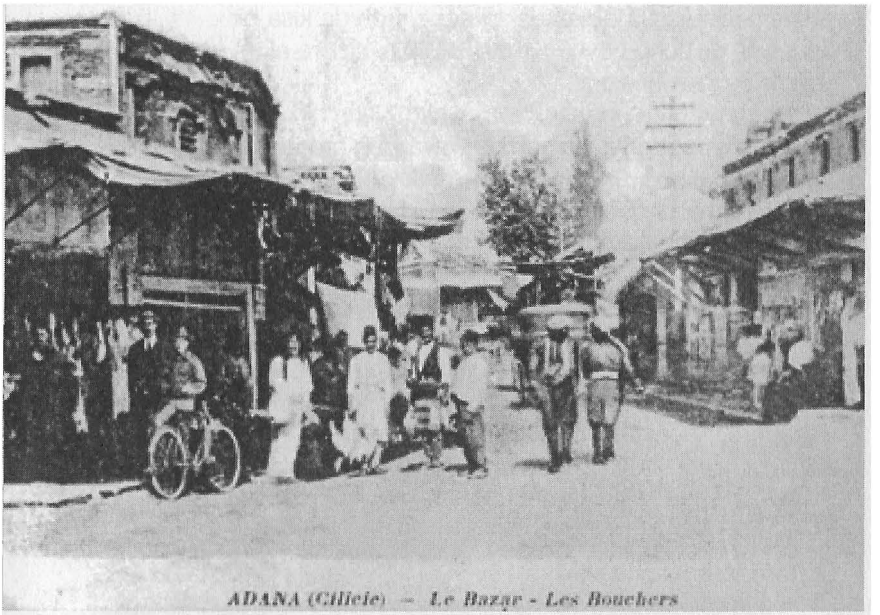
Fotoğrafa bakıyorum...Bakınca da köprünün üzerinde bir kapı görüyorum...

Biraz önce 3500 yıldır nehrin üzerinde bir köprü olduğundan bahsettik. Hemen aklınıza takılabilir ; "Köprünün üzerindeki kapı ne zamandan beri duruyor" diye...

Durmuyor ki... Durmuyor ki...Evet çok ayıp ama durmuyor ki...

1956 yılında, halka hizmet adı altında yapılan bir tadilatla yıkıvermişler kapıyı. Trafiği rahatlattık diye, utanmadan övünerek... Belediye başkanının başı dik... Yok ettim kapıyı diye kurumlanıyor.

Kapıyı yok etmiş ama, hemen yanı başındaki "Kalağpısı"nı yok edememiş neyse ki. Dedem rahmetli anlatırdı:

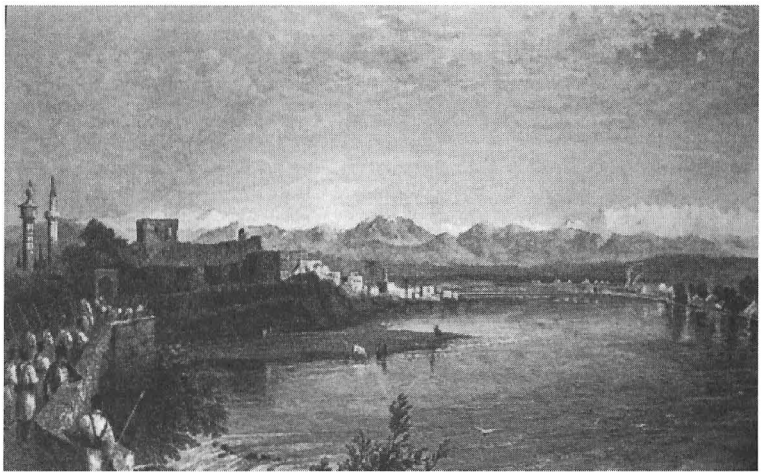
(Kalağpısı)

"Rüştiye'de okurken coğrafya öğretmenleri Emmi Mahmut sormuş; 'Türkiye'nin merkezi neredir?' diyerek. Sorduğu öğrenci ise Hayta Mustafa... 'Kalağpısı' efendim..."

Adana'dan başka bir yer görmemiş ki Hayta. Adana'nın merkezi de tartışmasız Kalağpısı... Hatta hoca dünyanın merkezi nere diye sorsa bile, Hayta'nın cevabı değişmez. Öylesine büyük ki onun gözünde Kalağpısı..."

Diyelim Hayta'ya değil de başkasına bile sorsaydı öğretmen, belki de yine aynı cevabı alacaktı. Asıl ismi "Kale Kapısı" olan ve köprünün üzerindeki kapının kenarında olması nedeniyle böyle anılan, ancak ismin ağızda yuvarlanmasıyla Kalağpısı'na dönüşen çarşı, o yılların en önemli çarsısıymış. Aradığın her şeyi orada bulurmuşsun. Dolayısıyla çocukların gözünde çok önemliymiş. Canı bir yiyecek mi istedi veya yeni bir giysi mi alınacak gidilen ilk yer orasıymış çünkü.

Evet...Evet... Aklınıza takılan soruyu anlıyorum. " 'Kapı' yı anladık anlamasına da, kale nereden çıktı" diyorsunuz. Yani Adana'da kale yok ki kapısı olsun demeye getiriyorsunuz.

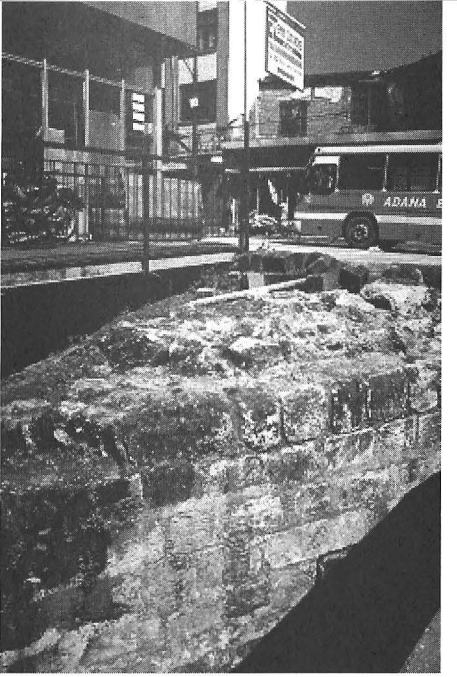

Ben de öyle düşünüyordum ama... Bu gravürde İbrahim Paşa'nın askerlerini Taşköprü'den Adana'ya girerken görünce "Nerede Adana'nın Kalesi?" diye sormak yerine, onu aradım buldum.

Biri ara bir sokakta...

Diğeri ise, sıkı durun, bir apartmanın altında.

İsterseniz "Bir tarihi yapının üzerinde bir aparman nasıl olur"un öyküsünü sonraya bırakalım, madem ki kalıntılarını bulduk, Adana Kalesi'nin öyküsüne kulak verelim. Söz ünlü gezgin Lucas'tan aktaran Kasım Ener'de:

"26 Aralık 1706 da Adana'ya geldim. Otelim şehre uzak olduğu için bana biraz zahmet vermekle beraber çok temizdi. Geniş avlusu ve etrafındaki portakal bahçesiyle burası şehrin en güzel bir parçasını oluşturuyordu. Adana sanırım ki, dünyanın en tatlı iklimine sahipdir.

Kış mevsiminde bulunduğumuz halde havası pek latifti. Buranın baharları ise memleketin diğer yerleriyle kıyas kabul etmeyecek derecede güzelmiş. Ancak yaz ayları gelince bu güzel şehir, oturanlarının kendisini bıraktığını görürmüş ki, hali vakti yerinde olanların hepsi sayfiyelere (yaylalara) giderler ve orada altı ay çok güzel vakit geçirirlermiş.

Adana'nın ortasından Paris'in Sen nehri büyüklüğünde Çakıt (Seyhan) Irmağı geçmektedir. Bu nehrin kenarında şehrin kalesi vardır. Bu kale küçük olmakla beraber sağlam bir temel üzerinde muhkem yapılmıştır. Bir gün buradan geçerken Şato Kumandanı beni davet etti ve kaleyi gezdirdi. Üzerinde kuleleri bulunan surun, Şato kadar eski olan, kapısından içeri girdik. Bu kapının alt tarafı büyük demir levhalardan ve üst kısmı da üç parmak kalınlığında at nallarından yapılmıştı. Buradan sonra dar yollardan giderek muhafızların oturduğu garnizona vardık. Burada askerlerin aileleri de bulunuyordu ki, sayıları kırktan fazla değildi. Bundan sonra surları dolaştık. Ben burada yalnız küçük bir top gördüm: birkaç tane de mühimmat hangarı vardı. Ancak bunların hepsi boştu. Kalede başka görülmeğe değer de bir şey yoktu. Çevresi üç yüz metreden fazla olmayan bu kalenin içinden bir taş köprüyle geçilmekte ve buradan şehrin dışına çıkılmaktadır. Bu köprünün sağ kol üzerinde büyük su kemerleri ile bunların alt taraflarında da su dolapları bulunuyordu. Büyük kemerli su yolları ırmaktan alınan suyu kanallar ile şehre akıtıyorlardı. Adana kadar güzel ve fazla çeşmesi bulunan bir şehir yoktur diyebilirim."(4)

Böylece "Kale kapısı" na isminin nereden geldiğini anladım ama içime başka bir kurt düştü. Bu kalenin sadece bir kapısı mı varmış? Tek kapılı kale olur mu? İsterseniz cevabı Evliya Çelebi'den alalım;

"(...) tarihinde Abbasi Emiri Muhammet Bin Reşit inşa ettirdi(...)Nehrin kenarında bir alçak tepe üzerine kurulmuş bir kaledir. 500 adım çapında küçük bir kaleciktir.(...) 7 kulesi vardır.Güneyinde hendek bulunur (...) Ve 2 kapısı vardır." (5)

İkinci Kapı; Ters Kapı

(Abidinpaşa Caddesi-1900 civarı)

Evliya Çelebi'de iki dediğine göre en az iki kapı olmalı diye düşünerek aramaya başladım. Abidinpaşa Caddesi boyunca yürüyerek, Kalekapısı'nın tam tersindeki "Ters Kapı"yı buldum...

Kemeraltı Camisi'nin hemen yanıbaşında Küçüksaat denilen yerde...

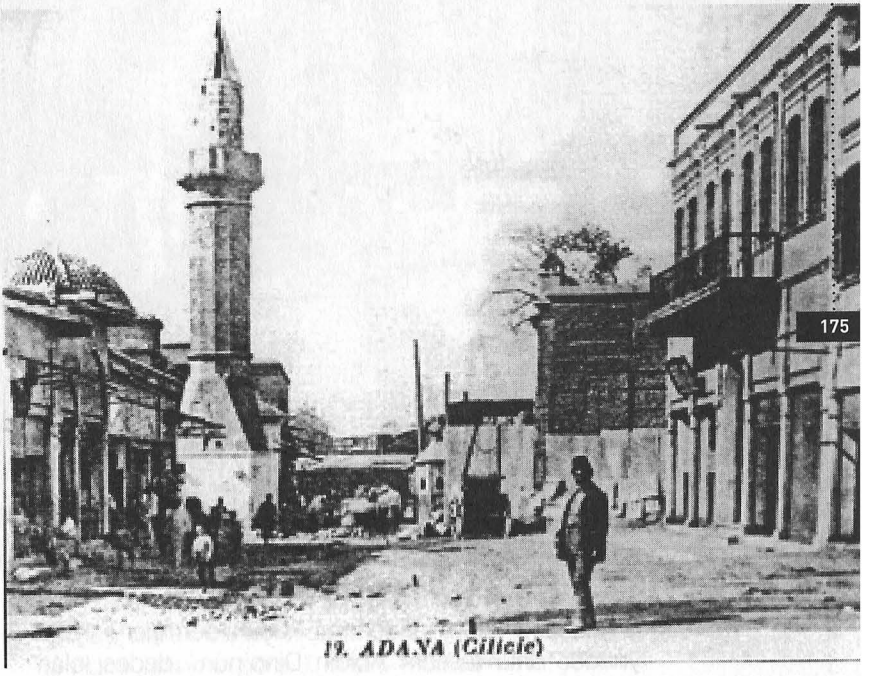
(Ters Kapı-Küçüksaat Meydanı)

Kalenin ana kapısı, "Kale Kapısı"nın tam ters istikametinde olduğu için "Ters" kapı dendiğini zannettiysem de, bir büyüğüm ismin aslında "Tarsus Kapı" olduğunu ve aynı "Kalağpısı" gibi, Tarsus isminin Adana ağzında gevelenerek , önce "Tersüs" e, sonra ise "Ters" e dönüştüğünü söyledi.

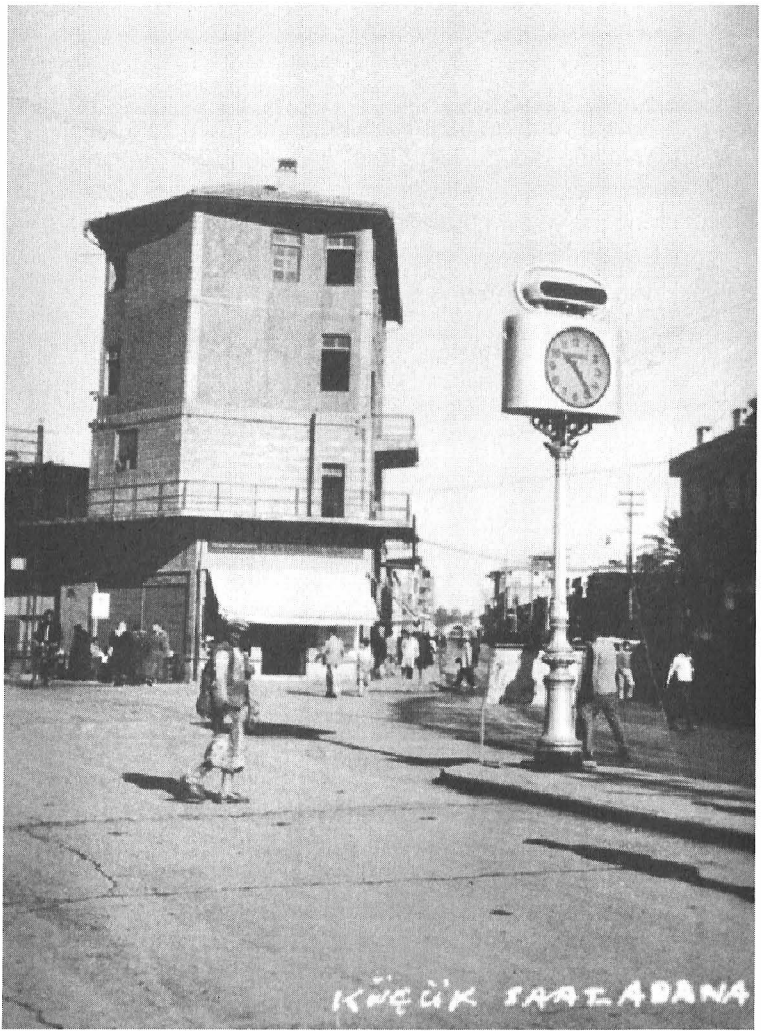
Haklı olabilir...

Ayrıca asıl ismi "Savcıoğlu Cami" olması gereken "Kemeraltı Camisi"nin bu ismi, Ters Kapı'nın kemeri altında olduğu için aldığını anlattı.

(Kemeraltı Camisi)

İş bankası kurulduktan sonra da, reklam amacıyla konulan kumbara şeklindeki bir saat nedeniyle "Ters Kapı" ismi "Küçük Saat" e dönüşüvermiş.

Koskoca saate neden mi küçük demişler? 1872 yılında ünlü ressam Abidin Dino'nun dedesi olan Abidin Paşa'nın vali iken yaptırdığı, 32 metrelik saatle kıyaslandığında çok küçük kalıyor da ondan ...

Eeee...Bana ayrılan alanın dolduğunu görüyorum artık.Ama daha ne kadar çok fotoğrafım, ne kadar çok öyküm vardı bir bilseniz.Size "Kuruköprü"yü, "Döşeme"yi ve diğerlerini de anlatacaktım.Ancak gelecek sefere de bir şeyler bırakmak istedim. Takdir edersiniz ki yazının başlığını boşuna "Soluk Fotoğrafların Anlattığı Adana Öyküleri-I " koymadık. Oradaki "Bir" kelimesi, aynı zamanda "İki" nin habercisi olsun istedik...

Sürçü lisan ettiysek affola...•

(*)Yazar her ne kadar 6 nisan diye yazmışsa da, İğtişaş olarak bilinen Adana'daki Ermeni ayaklanması Rumi takvime göre 1 nisan, hicri takvime göre 14 Nisan'dır.

(1) Doğunun Limanları-Amin Maalouf-YKY Yayınları
(2)Yüz Yıl Önce Anadolu ve Suriye-
Dr. Şerafettin Mağmumi-Boyut Yayınları
(3) Adana; Köprü Başı-Serdar Girginer'in yazdığı bölüm -YKY Yayınları
(4) Tarih Boyunca Adana Ovasına Bir Bakış -Kasım Ener-Hürsöz Yayıncılık
(5) Adana; Köprü Başı-YKY Yayınları

ÖZGEÇMİŞ

"Özgeçmişini yazar mısın?" dediklerinde bir korku düşer içime...

Ve bir kararsızlık...

Neleri yazacaksın, neleri de yazmayacaksın?

Yaşı belli seviyenin üzerinde olanlar doğum yerlerini yazarlar ama tarihi es geçerler. Gençler ise ilk kez tarihi yazarlar özgeçmişlerinin başına.

Yaşı o belli(!) seviyenin üzerine çıkmış biri olarak artık ben de kullanmıyorum tarihleri özgeçmişimde... Doğum yerimi ise gururla yazıyorum halbuki, " Adana" diyerek.

Özgeçmişimde kullanmadığım keşke sadece doğum tarihim olsa... Aldığım ödülleri, beğenilen sergilerimi, çağrıldığım jurileri hemencecik yazıyorum ama ya başarısızlıklarım?

Bazı galerilerin sergilerimi kabul etmemesi...

Girip de sergileme bile alamadığım yarışmalar...

Ve birçok eleştirilen işlerim.

Bunlar yok mu idi benim hayatımda...Tabii ki vardı ve belki de başarılarımdan daha çok yönlendirdi beni...

Kabul edilmeyen bir sergi, kabul edilebilecek bir serginin başlangıç noktası değil miydi?

Kabul edilmeyen bu sergi, aldığımla övündüğüm 7 si uluslararası 40 ödülümden daha mı az önemli?

Bundan 5 yıl önceydi zannederim. Bir sergi açmak istiyordum.İşimin de çok kolay olduğunu zannediyordum."40 civarında ödül almışsın,koy onları yan yana olsun sana bir sergi,en kralından..."

İyi ki de koymuşum yan yana her biri ile tek tek övündüğüm bu 40 fotoğrafı...

İşte o zaman anladım, o güne kadar hiçbir halt yapmadığımı...Fotoğraf anlayışım değişiverdi işte o an.

O an ben değiştim ve o an "Fotoğraf'ın bir şeyi değiştirmesi..." gerektiğini anladım.

Artık lekelerin doğru yerleştirilmesi, dengenin kurulması, sadeleştirmenin yapılması yeterli değildi bana göre güzellik için.

Fotoğraf bir şeyleri değiştirdiği zaman, güzelliğini tamamlıyordu.

Niye dağıttım konuyu böyle bilmiyorum?
Konumuz özgeçmişim idi...
Şimdi bana "Özgeçmişini yaz." deniliyor.
Aldığım ödüller...
Unvanlar...
Katıldığım juri üyelikleri...
Açtığım sergiler...
Kitaplarım...
Doğum yerim.
Ve doğum tarihim!
(Doğum tarihimi yazmasam olmaz mı?)
Yazmayacağım daha neler var bir bilseniz?
Hapse bile girdim 1980'nin Eylül'ünden sonra...
Kominist olduğum savıyla...

Aslında kominist mominist değildim.Hiçbir zamanda olmadım, sadece "aksiydim", itiraz ettim. O yıllarda itiraz edenlere kominist diyorlardı,ben de kominist oluvermiştim işte.Ve sicilimde 2 yıl önceye kadar devam etti bu yafta. Neyse ki bir arkadaş bulup, sildirdim de bilgisayardan, kurtuldum koministlikten...

Aksiliğe mi?

Hala devam ediyorum. Büyük bir zevkle...

Başarısızlıklarım bunla bitiyor mu?

Tıp fakültesini bitirip doktor oldum ama 25 yıllık hekimlik yaşantımda "Sen ne doktorusun?" sorusuna bir kez bile doğru cevabı veremedim.

Verdiklerim hep yuvarlaktı:

"Her şeye bakarım"

"Aile hekimiyim"

"Dahiliye sayılır" gibi yuvarlak ve kıvrak(!).

Sınavı 5 kez kazandığım halde, "sakıncalı piyade" olduğum için ihtisas yapamadığımı ilk kez burada yazıyorum.

Halbuki daha önceki özgeçmişlerimde "Mesleği Tıp Doktoru" diye yazar, ihtisas kısmını es geçerdim.

Bazen başarı saydığım bazı şeylerin, başarı olmadığını da gördüm.

Örneğin en çok övündüğüm başarılarımdan biri, büyük çocuğum Ayşe Esin'in tıp fakültesinde okumasıydı. Ama geçen gün Ayşe Esin aslında kendinin Tıp değil de, Resim okumak istediğini beyan ederek, bu başarıma gölge düşürdü.

Ama neyse ki küçük Saygı doktor olmak istiyor. (Hele bir olmasın!) Hiç olmazsa orada başarılı olmanın tadına varabileceğim.

Yani kısaca bugüne kadar başarı diye övünebileceğim hiçbir şey yok, Hanife ile evliliğimin dışında...

Şimdi ben ne yazacağım özgeçmişimde?

Bir arkadaşımın özgeçmişini soranlara verdiği bir cevap vardır:

"Bırakın özgeçmişimi de, gelecekte ne yapmak istiyorum onu sorun."

Yani onun için "özgeçmiş" değil, "özgelecek" önemlidir.

Sizce arkadaşım haklı değil mi?

Ne var ki geçmişi karıştırmakta?

Geleceğe bak hep sen geleceğe...

Ne yapacaksın gelecekte?

Ben değiştireceğim...

Usul...Usul...•

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Fotoğraf dediğimiz, fotoğraf makinesi denilen aletin, deklanşör denilen bir düğmesine basılarak elde edilen bir şeydir.
Ama fotoğraf, kişilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlaması açısından önemli bir sanat faaliyeti de olabilir.
Günümüzde fotoğraf makinelerinin cep telefonlarına bile konduğunu düşünürsek, zannederim milyarla ifade edilebilecek bir "fotoğraf çeker" grubu oluşmuştur.
Ve yine zannederim günde milyar kare fotoğraf çekilmektedir. Aynı insanların kalemlerini kullanarak günde milyonlarca şekil çizmeleri gibi.
Ama sanat açısından bakıldığında bu çizimlerin kaçı "resim" denilen alanın içerisine girebilir?
Takdir edersiniz ki "sanat" denilen alan, tüm diğer bilimsel alanlar gibi eğitim isteyen, üstelik eğitimin altına yeteneği alan bir şey. Tıp eğitimi almadan doktor olamayacağınız gibi, sanat eğitimi almadan da sanatçı olunamayacağına inanıyorum. İstisnalar var mıdır? Vardır... Onlara da "naif" denir.
İşte tüm bu nedenlerle bir deklanşöre basma faaliyeti olan fotoğraf ile bir düşünme ve düşündüğünü aktarma becerisi olan "Fotoğraf" ı birbirinden ayırıyorum.
İkincisine tırnak içinde "Fotoğraf" diyorum.

S. Habib Uygur

ISBN 978 - 605 - 87917 - 2 - 5
9 786058 791725
ADANA YAYINEVİ
www.adanayayinevi.com